

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ & ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ

Διπλωματική Εργασία

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

της
ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΣ ΑΝΤΙΝΟΥ

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια
Τάνια Καπίκη

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του μεταπτυχιακού διπλώματος ειδίκευσης στη
διοίκηση & οργάνωση εκπαιδευτικών μονάδων

Θεσσαλονίκη, Ιούνιος 2018

Η παρούσα Διπλωματική Εργασία καλύπτεται στο σύνολό της νομικά από δημόσια άδεια πνευματικών δικαιωμάτων CreativeCommons:

Αναφορά Δημιουργού - Μη Εμπορική Χρήση - Παρόμοια Διανομή

Μπορείτε να:

- **Μοιραστείτε:** αντιγράψετε και αναδιανέμετε το παρόν υλικό με κάθε μέσο και τρόπο
- **Προσαρμόστε:** αναμείξτε, τροποποιήστε και δημιουργήστε πάνω στο παρόν υλικό

Υπό τους ακόλουθους όρους:

- **Αναφορά Δημιουργού:** Θα πρέπει να καταχωρίσετε αναφορά στο δημιουργό, με σύνδεσμο της άδειας, και με αναφορά αν έχουν γίνει αλλαγές. Μπορείτε να το κάνετε αυτό με οποιονδήποτε εύλογο τρόπο, αλλά όχι με τρόπο που να υπονοεί ότι ο δημιουργός αποδέχεται το έργο σας ή τη χρήση που εσείς κάνετε.
- **Μη Εμπορική Χρήση:** Δε μπορείτε να χρησιμοποιήσετε το υλικό για εμπορικούς σκοπούς.
- **Παρόμοια Διανομή:** Αν αναμείξετε, τροποποιήσετε, ή δημιουργήσετε πάνω στο παρόν υλικό, πρέπει να διανείμετε τις δικές σας συνεισφορές υπό την ίδια άδεια CreativeCommonsόπως και το πρωτότυπο.

Αναλυτικές πληροφορίες νομικού κώδικα στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/legalcode>

Υπεύθυνη Δήλωση

Με ατομική μου ευθύνη και γνωρίζοντας τις κυρώσεις που προβλέπονται από τον Κανονισμό Σπουδών του Μεταπτυχιακού Προγράμματος στη Διοίκηση & Οργάνωση Εκπαιδευτικών Μονάδων του Αλεξάνδρειου ΤΕΙ Θεσσαλονίκης, δηλώνω υπεύθυνα ότι:

- Η παρούσα Διπλωματική Εργασία αποτελεί έργο αποκλειστικά δικής μου δημιουργίας, έρευνας, μελέτης και συγγραφής.
- Για τη συγγραφή της Διπλωματικής μου Εργασίας δεν χρησιμοποίησα ολόκληρο ή μέρος έργου άλλου δημιουργού ή τις ιδέες και αντιλήψεις άλλου δημιουργού χωρίς να γίνεται σαφής αναφορά στην πηγή προέλευσης(βιβλίο, άρθρο από επιστημονικό περιοδικό, ιστοσελίδα, κ.λπ.).

Θεσσαλονίκη, 15 Ιουνίου 2018

Η Δηλούσα: Παναγιώτα Αντίνου

Περίληψη

Σκοπός: Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση της σχέσης μεταξύ τοπικής αυτοδιοίκησης και εκπαίδευσης. Συγκεκριμένα γίνεται αναφορά στους ρόλους και τις αρμοδιότητες των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς και στα όργανα λαϊκής συμμετοχής. Ένα από τα ερωτήματα που τίθενται είναι εάν το σχολείο είναι εφικτό να καλύψει τις ανάγκες του μέσα από τη συμβολή της τοπικής αυτοδιοίκησης. Παρατίθενται τα προβλήματα, καθώς και οι δυσλειτουργίες του κάθε θεσμού, και προτείνονται προτάσεις επίλυσης, για την αποτελεσματικότερη και ουσιαστική σχέση μεταξύ των θεσμών.

Μεθοδολογία: Για την επίτευξη των στόχων της εργασίας πραγματοποιήθηκε έρευνα μέσω βιβλιογραφικής ανασκόπησης, καθώς επίσης και ερωτηματολογίου, ώστε να εντοπιστεί η λειτουργικότητα των θεσμών. Η πρωτογενής έρευνα έλαβε χώρα στην Ελλάδα σε διευθυντές πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης του νομού Φθιώτιδας. Χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος του ερωτηματολογίου, το οποίο αποτελούνταν από 22 ερωτήσεις κλειστού τύπου. Οι ερωτώμενοι καλούνταν να επιλέξουν μια από τις προσφερόμενες απαντήσεις.

Ευρήματα: Τα ευρήματα δείχνουν ότι το μεγαλύτερο ποσοστό, που αναλαμβάνει καθήκοντα διευθυντή/ντριας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση είναι γυναίκες, σε ηλικία μεταξύ 51-60 ετών και έχει αποφοιτήσει από ανώτερο εκπαιδευτικό ίδρυμα. Λιγότεροι, είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού διπλώματος. Η συνολική προϋπηρεσία διευθυντών/τριών στην εκπαίδευση είναι μεταξύ 16 και 25 χρόνων και η προϋπηρεσία σε ανάλογη διευθυντική θέση κυμαίνεται στα 5 χρόνια. Σε υψηλό ποσοστό υπάρχει συνεργασία μεταξύ διευθυντή/ντριας και σχολικών επιτροπών για την επίλυση οικονομικών ζητημάτων. Σχετικά με τη διάθεση συνεργασίας μεταξύ των δυο παραπάνω φαίνεται ότι κινείται σε χαμηλό ποσοστό. Ωστόσο, οι διευθυντές/ντριες δείχνουν ενδιαφέρον, ώστε να ενημερωθούν σχετικά με τις δραστηριότητες της σχολικής μονάδας. Διακρίνεται μια προσωπική μορφή επικοινωνίας σχετικά με την επίλυση προβλημάτων του σχολείου, όπως και η πολιτική ηγεσία των Ο.Τ.Α. δείχνει ενδιαφέρον για τυχόν προβλήματα. Περίπου σε παρόμοιο ποσοστό κινείται η συνεργασία της σχολικής επιτροπής, διευθυντή με τους Ο.Τ.Α. και η σχολική επιτροπή με την τοπική αυτοδιοίκηση φαίνεται ότι συνεργάζονται για την επίλυση προβλημάτων. Το επίπεδο χρηματοδότησης των Ο.Τ.Α. στα σχολεία κυμαίνεται σε ενδιάμεσο ποσοστό.

Πρωτοτυπία/ Αξία: Από τις σημαντικότερες συμβολές αυτής της μελέτης είναι η διερεύνηση της σχέσης μεταξύ των διευθυντών/τριών με τη τοπική αυτοδιοίκηση και τη γενικότερη εκπαιδευτική πολιτική. Μέσα από αυτή την έρευνα πραγματοποιείται η παράθεση προτάσεων όχι μόνο επίλυσης των προβλημάτων των σχολικών μονάδων, αλλά και ερωτημάτων για περαιτέρω επιστημονική έρευνα, που θα βοηθήσουν στην εξέλιξη και τη διαφοροποίηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας στο κοινωνικό και πολιτικό γίνεσθαι.

Abstract

Purpose: The aim of this paper is to investigate the relation between local government and education. In particular, there is a reference to the roles and responsibilities of local authorities, as well as to the public participation bodies. One of the questions that arise is whether the school is able to meet its needs through the contribution of local government. It lists the problems, the malfunctions of each institution, proposes solutions for the most effective relation between the institutions. The research will be carried out in the framework of a bibliographic review, a questionnaire and diagrams, in order to identify in a percentage the functionality of the institutions.

Methodology: In order to achieve the aim of the work, a survey was carried out in Greece in primary school directors of the prefecture of Fthiotida. The questionnaire method, which consisted of 22 closed-ended questions, was used. Respondents were asked to choose one of the offered answers.

Findings: The largest proportion in the role of manager is female and between the ages of 51 and 60 and has graduated from a higher education institution. Fewer hold a postgraduate diploma. The total length of service of directors in education is between 16 and 25 years and the service in a managerial position ranges to 5 years. There is a high degree of co-operation between the director and school committees to resolve economic issues. With regard to the co-operation between the two above it seems to be moving at a low rate. However, managers are interested in getting informed about the activities of the school. There is a personal form of communication concerning problem solving of the school, as well as the political leadership of OTA can show interest in any problems. About a similar percentage is the cooperation of the school committee, the director with OTA. and the school committee with local government seems to work together to solve problems. The level of financing of OTAs. in schools is in an intermediate rate.

Originality/value: One of the most important contributions of this study is the exploration of the relation between the directors / pupils and the local government and the general educational policy. Through this research, we present proposals not only to solve the problems of the school units but also to inquire further scientific research that will help develop and diversify the educational process in social and political life.

Περιεχόμενα

Περίληψη	4
Abstract.....	6
Περιεχόμενα	7
Κατάλογος Διαγραμμάτων.....	8
Συντομογραφίες και Αρκτικόλεξο.....	10
Εισαγωγή.....	11
Κεφάλαιο 1 ^ο : Ιστορική Αναδρομή για την Τοπική Αυτοδιοίκηση και την Εκπαίδευση στην Ελλάδα.....	14
Κεφάλαιο 2 ^ο : Τοπική Αυτοδιοίκηση και Εκπαίδευση μετά την εφαρμογή του προγράμματος «Καλλικράτης» και «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης.....	18
Κεφάλαιο 3 ^ο : Οργάνωση και διοίκηση στη σχολική μονάδα.....	22
Κεφάλαιο 4 ^ο : Ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ως αρωγός λαϊκής συμμετοχής στις σχολικές μονάδες	27
4.1 Νομαρχιακή ή Επαρχιακή Επιτροπή Παιδείας και Δημοτική ή Κοινοτική Επιτροπή παιδείας.....	27
4.2 Σχολικό Συμβούλιο.....	29
Κεφάλαιο 5 ^ο : Η σχολική επιτροπή ως όργανο λαϊκής συμμετοχής και η χρηματοδότηση των σχολικών μονάδων μέσω των Ο.Τ.Α.	31
5.1 Σχολικές Επιτροπές με τον Καλλικράτη.....	32
5.2 Καταγραφή προβλημάτων, δυσλειτουργιών και περιορισμών, θεσμικών ελλείψεων κατά την δράση της σχολικής επιτροπής.....	43
Κεφάλαιο 6 ^ο : Προϋποθέσεις ομαλής συνεργασίας της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και του σχολείου.....	49
Κεφάλαιο 7 ^ο : Διαπολιτισμική εκπαίδευση και τοπική αυτοδιοίκηση.....	52
Κεφάλαιο 8 ^ο : Αναγκαιότητα της εκπαιδευτικής έρευνας και η συμβολή της στην εκπαίδευση.....	63
Κεφάλαιο 9 ^ο : Μεθοδολογία της έρευνας.....	69
Κεφάλαιο 10 ^ο : Προτάσεις για τη βελτίωση της λειτουργίας των ΟΤΑ στις σχολικές μονάδες.....	73
Κεφάλαιο 11 ^ο : Αποτελέσματα-Συμπεράσματα της έρευνας.....	84
Βιβλιογραφία.....	99
Παράρτημα: Ερωτηματολόγιο.....	102

Πίνακας Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1. Φύλο διευθυντών-τριών Α' θμιας Εκπαίδευσης	84
Διάγραμμα 2. Κατανομή ηλικίας διευθυντών-τριών Α'θμιας Εκπαίδευσης.....	84
Διάγραμμα 3. Μορφωτικό επίπεδο διευθυντών-τριών Α'θμιας Εκπαίδευσης.....	85
Διάγραμμα 4. Συνολική προϋπηρεσία διευθυντών-τριών Α'θμιας Εκπαίδευσης στην εκπαίδευση.....	85
Διάγραμμα 5. Προϋπηρεσία διευθυντών-τριών Α'θμιας Εκπαίδευσης σε θέση διευθυντή...86	
Διάγραμμα 6. Συνεργασία διευθυντών-τριών Α'θμιας Εκπαίδευσης με όργανα Τοπικής Αυτοδιοίκησης – Θεματολογία.....	86
Διάγραμμα 7. Επίπεδο συνεργασίας διευθυντών-τριών Α'θμιας Εκπαίδευσης με την Τοπική Αυτοδιοίκηση.....	87
Διάγραμμα 8. Επίπεδο ενημέρωσης διευθυντών-τριών Α'θμιας Εκπαίδευσης από την Τοπική Αυτοδιοίκηση σχετικά με δραστηριότητες που αφορούν τη σχολική τους μονάδα.....	87
Διάγραμμα 9. Επίπεδο προσωπικής επικοινωνίας διευθυντών-τριών Α'θμιας Εκπαίδευσης με την Τοπική Αυτοδιοίκηση σχετικά με την επίλυση προβλημάτων.....	88
Διάγραμμα 10. Επίπεδο Τοπικής Αυτοδιοίκησης – Εντονότερη εκδήλωση ενδιαφέροντος για την επίλυση προβλημάτων.....	88
Διάγραμμα 11. Τοπική Αυτοδιοίκηση & Διευθυντές - Επίπεδο συνεργασίας κατά τον προγραμματισμό.....	89
Διάγραμμα 12. Τοπική Αυτοδιοίκηση & Σχολικές Επιτροπές - Επίπεδο συνεργασίας κατά τον προγραμματισμό.....	89
Διάγραμμα 13. Τοπική Αυτοδιοίκηση & Σχολικές Επιτροπές - Επίπεδο συνεργασίας κατά την επίλυση προβλημάτων.....	90
Διάγραμμα 14. Επίπεδο αντικειμενικής και δίκαιης χρηματοδότησης και υλικοτεχνικής υποστήριξης των σχολικών μονάδων από την Τοπική Αυτοδιοίκηση σε αναλογία με τις πραγματικές ανάγκες των σχολείων.....	90
Διάγραμμα 15. Επίπεδο υπέρβασης κρατικών επιχορηγήσεων για τη χρηματοδότηση και υλικοτεχνική υποστήριξη των σχολικών μονάδων από την Τοπική Αυτοδιοίκηση.....	91
Διάγραμμα 16. Επίπεδο καθυστέρησης καταβολής χρημάτων από την Τοπική Αυτοδιοίκηση στις Σχολικές Επιτροπές.....	91
Διάγραμμα 17. Καθυστέρηση καταβολής χρημάτων από την Τοπική Αυτοδιοίκηση στις Σχολικές Επιτροπές σε σχέση με την εκμετάλλευση / αξιοποίηση των χρημάτων αυτών για άλλους σκοπούς.....	92
Διάγραμμα 18. Επιβολή απόψεων του Προέδρου της Σχολικής Επιτροπής κατά τη λήψη αποφάσεων.....	92

Διάγραμμα 19. Ποσοστό συμμετοχής όλων μελών σε συνεδριάσεις της Σχολικής Επιτροπής.....	93
Διάγραμμα 20. Ποσοστό αποχής εκπροσώπων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης σε συνεδριάσεις της Σχολικής Επιτροπής.....	93
Διάγραμμα 21. Βαθμός συμβολής των εκπροσώπων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην εύρυθμη λειτουργία της Σχολικής Επιτροπής.....	94
Διάγραμμα 22. Βαθμός συμβολής των εκπροσώπων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην αποτελεσματική αντιμετώπιση των προβλημάτων της σχολικής μονάδας.....	94
Διάγραμμα 23. Επίπεδο προσωπικής επικοινωνίας διευθυντών-τριών Α'θμιας Εκπαίδευσης με Πρόεδρο της Σχολικής Επιτροπής σχετικά με την επίλυση προβλημάτων.....	95

Συντομογραφίες και Αρκτικόλεξο

Α.Π.Υ.Σ.Δ.Ε.	Ανώτερο Περιφερειακό Υπηρεσιακό Συμβούλιο Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
Δ.Κ.Κ.	Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας
Ε.ΣΥ.Π.	Εθνικό Συμβούλιο Παιδείας
Ι.Κ.Α.	Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων
Κ.Α.Π.	Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι
Κ.Ε.Δ.Ε.	Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδας
Κ.Ε.Ε.	Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας
Κ.Υ.Σ.Π.Ε.	Κεντρικό Υπηρεσιακό Συμβούλιο Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης
Ν.Ε.Λ.Ε	Νομαρχιακές Επιτροπές Λαϊκής Επιμόρφωσης
Ν.Π.Δ.Δ.	Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου
Ο.Α.Ε.Δ.	Οργανισμός Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού
Ο.Ο.Σ.Α	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
Ο.Σ.Κ.	Οργανισμός Σχολικών Κτιρίων
Ο.Τ.Α	Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Σ.Ε.	Σχολική Επιτροπή
Σ.Μ.Ε.Α.Ε.	Σχολική Μονάδα Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης
Τ.Α.	Τοπική Αυτοδιοίκηση
ΥΠ.Ε.Π.Θ	Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων
ΥΠ.ΕΣ.	Υπουργείο Εσωτερικών
Φ.Ε.Κ.	Φύλλο Εφημερίδας Κυβερνήσεως

Εισαγωγή

Ο βασικός προβληματισμός, ο οποίος καθόρισε το σκοπό αυτής της εργασίας, είναι η πεποίθηση ότι για μια ποιοτικά αναβαθμισμένη κοινωνία, απαραίτητη προϋπόθεση αποτελεί η ποιοτική αναβάθμιση της εκπαίδευσης σε όλες τις βαθμίδες στο πλαίσιο αναφοράς της σχέσης της εκπαίδευσης και της τοπικής αυτοδιοίκησης. Ειδικότερα, στη πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, επειδή σε αυτή τη βάση δομείται η ισορροπημένη προσωπικότητα των νέων και η διαμόρφωση τους σε ευαισθητοποιημένους και ενεργούς πολίτες.

Ο ρόλος της εκπαίδευσης χαρακτηρίζεται από αντιθέσεις, ενίοτε και συγκρούσεις, οι οποίες χαρακτηρίζουν τη σύγχρονη κοινωνία. Από τη μια πλευρά θα μπορούσαμε να θεωρήσουμε ότι είναι απαραίτητη η συνεργασία και η καλλιέργεια σχέσεων μεταξύ της εκπαίδευσης και των διαφόρων κοινωνικών φορέων. Επιπλέον, η πολιτεία «καλώς πράττει», που προωθεί αυτή τη συνεργασία με τους κοινωνικούς φορείς, προχωρώντας μάλιστα και σε αντίστοιχες θεσμικές ρυθμίσεις, οι οποίες αφορούν τη συμπόρευση σχολείου και τοπικής αυτοδιοίκησης. Από την άλλη όμως γεννιούνται προβλήματα, που εμποδίζουν αυτή τη συνεργασία και απορρέουν από το γεγονός ότι οι θεσμοί και οι φορείς είναι προϊόντα της ίδιας της κοινωνίας και η λειτουργία τους είναι αντανάκλαση των συγκρούσεων και των αντιθέσεων. Συνεπώς, ο κοινός στόχος για ποιοτική αναβάθμιση της εκπαίδευσης γίνεται αντιληπτός με διαφορετικό τρόπο, αφού ο κάθε φορέας προσδιορίζει την ποιότητα της εκπαίδευσης με βάση τις δικές του ανάγκες.

Το σχολείο και η τοπική αυτοδιοίκηση είναι κρίκοι της ίδιας αλυσίδας, αφού ο ένας φορέας συμπληρώνει τον άλλον σε μια σχέση αλληλεξάρτησης. Κανένας φορέας και καμία ιδεολογική τοποθέτηση δεν μπορεί να παρεκκλίνει ή να απουσιάζει από τον κοινό στόχο, που είναι η ισόπλευρη ανάπτυξη του μαθητή μέσα στο πλαίσιο και τις παραμέτρους, που οι σύγχρονες εξελίξεις επιτακτικά καθορίζουν. Αυτό στοχεύει στη δημιουργία ενός δημοκρατικά σκεπτόμενου, αυριανού πολίτη με χειραφετημένη και αυτόνομη συμπεριφορά, με κριτική σκέψη, γνώσεις και ικανότητες κατανόησης και ερμηνείας του κόσμου. Η παιδεία δεν είναι υπόθεση μόνο των εκπαιδευτικών, αλλά και ολόκληρης της κοινωνίας και σύμφωνα με τη ρήση του Πλάτωνα «η πόλις είναι μεγάλος παιδαγωγός».

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να διερευνηθεί η πραγματική εικόνα του σημερινού σχολείου ως προς τη σχέση του με την τοπική αυτοδιοίκηση. Αυτό σημαίνει ότι ο τρόπος λειτουργίας της σχολικής μονάδας συνδέεται άμεσα και έμμεσα με τα χαρακτηριστικά ενός ισχύοντος κοινωνικοοικονομικού συστήματος, το οποίο υπάγεται και συνδέεται με την εκπαιδευτική πολιτική, που ασκείται στο συγκεκριμένο σύστημα.

Ειδικότερα, επιχειρείται να καταγραφεί και να αναδειχθεί ο ρόλος και η συμβολή της τοπικής αυτοδιοίκησης. Αυτό παίζει σημαντικό ρόλο στην ποιοτική αναβάθμιση της παρεχόμενης εκπαίδευσης, δεδομένου ότι η συγκεκριμένη αποτελεί τη πρωτοβάθμια μορφή κοινωνικής και πολιτικής οργάνωσης. Στη συνέχεια της εργασίας θα γίνει μια ολοκληρωμένη αναφορά στο περιεχόμενο όλων των θεμάτων λειτουργίας της τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς και τους ρόλους που διαδραματίζει σε κάθε περίπτωση.

Ωστόσο, ο λειτουργικός της ρόλος χαρακτηρίζεται σε ορισμένες περιπτώσεις από ορισμένες ασάφειες. Αυτό συμβαίνει, διότι έχει διαμορφώσει ένα πολύπλοκο λειτουργικό σχήμα εξαιτίας των διαρκών τροποποιήσεων στις βασικές νομοθετικές ρυθμίσεις μέσω υπουργικών αποφάσεων και εκδόσεων και εγκυκλίων. Αυτή η τάση να καταργούνται ή να τροποποιούνται κατά διαστήματα και να προστίθενται νέα μεμονωμένα άρθρα, καθιστά σε πολλές περιπτώσεις δύσκολη την αναζήτηση των διατάξεων που ισχύουν σήμερα. Η καταγραφή και η ανάδειξη της ισχύουσας νομοθεσίας θεωρείται αναγκαία, διότι συμβάλλει καθοριστικά στη διευκόλυνση των διοικητικών οργάνων κατά τη άσκηση των καθηκόντων τους. Συμβάλλει επίσης στην επικράτηση των αρχών της μονιμότητας και της ασφάλεια του δικαίου.

Μέσα από την εργασία αυτή θα διερευνηθεί η άμεση και η έμμεση επίδραση στο διοικητικό και διδακτικό έργο των σχολικών μονάδων. Επιπλέον, ένα ερώτημα είναι εάν η μέχρι τώρα λειτουργία της τοπικής αυτοδιοίκησης ανταποκρίνεται στις ανάγκες του σχολείου και ποια είναι τα προβλήματα στην έως τώρα δράση της. Θα μπορούσαν να υπάρξουν παράγοντες, που συμβάλλουν στην ανάδειξη του έργου της και προτάσεις για την βελτίωση της και κατ' επέκταση της λειτουργίας των σχολικών μονάδων. Συγκεκριμένα, η μελέτη αυτή έχει και ως στόχο να αναδείξει το γενικό και σε ορισμένες περιπτώσεις το ασαφές, υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο της λειτουργίας.

Τα όργανα λαϊκής συμμετοχής αποτελούν μέσο διευκόλυνσης, προώθησης και επίλυσης των αναγκών και προβλημάτων των σχολείων. Τα θέματα που θα διερευνηθούν στην συνέχεια της εργασίας αφορούν την συγκέντρωση και τη καταγραφή στοιχείων σχετικών με τη λειτουργία της τοπικής αυτοδιοίκησης, όπως διαμορφώνεται μέσα από το ισχύον θεσμικό πλαίσιο. Θα γίνει μια συστηματική καταγραφή όλης της ισχύουσας νομοθεσίας και μια ολοκληρωμένη κάλυψη του περιεχομένου της, το οποίο αφορά τα τρέχοντα θέματα λειτουργίας της. Επίσης ένα επίκαιρο θέμα, στο οποίο θα αναφερθεί η παρούσα εργασία είναι η διαπολιτισμική εκπαίδευση και πως αυτή εντάσσεται μέσα στο σχολικό γίγνεσθαι. Η εργασία αυτή διαρθρώνεται σε ένα πλαίσιο ανάλυσης, ερμηνείας και διαστάσεων επιρροής της Τ. Α. στο εκπαιδευτικό γίγνεσθαι.

Συνοπτικά οι άξονες, στους οποίους θα κινηθεί η εργασία είναι κυρίως η αποστολή της τοπικής αυτοδιοίκησης, ο ρόλος και οι αρμοδιότητες της, καθώς και τα όργανα λαϊκής συμμετοχής, αλλά και η διαπολιτισμική εκπαίδευση και η άμεση συσχέτισή της με τους ΟΤΑ. Το σχολείο είναι εφικτό να μπορεί να καλύψει της ανάγκες του μέσω της συμβολής της. Επίσης, θα γίνει αναφορά στα προβλήματα και τις δυσλειτουργίες και θα παρατεθούν προτάσεις για αποτελεσματικότερη λειτουργία και την ουσιαστικότερη σχέση μεταξύ σχολικής μονάδας και τοπικής αυτοδιοίκησης . Η έρευνα μας θα πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο που ειπώθηκε παραπάνω με μια γενικότερη αναφορά σε όλα τα όργανα λαϊκής συμμετοχής ή και σε άλλους εμπλεκόμενους φορείς, οι οποίοι συμμετέχουν έμμεσα ή άμεσα ως γονείς, εκπαιδευτικοί, μαθητές και διευθυντές σχολικών μονάδων.

1.Ιστορική αναδρομή για το κράτος, την τοπική αυτοδιοίκηση και την εκπαίδευση στην Ελλάδα

Οι νόμοι του νέου ελληνικού κράτους για τα δημοτικά σχολεία του 1834 και για τα Ελληνικά Σχολεία και Γυμνάσια του 1836 ορίζουν ένα σύστημα διοίκησης με τη συμμετοχή των δήμων στη λειτουργία των σχολείων. Η άμεση, σε σχέση με άλλες χώρες που είχαν ανάλογες κοινωνικοοικονομικές δομές, ανάπτυξη του σχολικού δικτύου κατά τον 19^ο αιώνα οφείλονταν σε μεγάλο βαθμό στο γεγονός ότι οι δήμοι είχαν την πρωτοβουλία της ίδρυσης, κατασκευής και λειτουργίας των σχολείων, καθώς και της μισθοδοσίας των εκπαιδευτικών (Εκπαίδευση και τοπική αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα, 87, 2008). Επιπλέον, μειώνεται αισθητά ο αναλφαβητισμός και αυτό οφείλεται σε μια γρήγορη κινητοποίηση της τοπικής αυτοδιοίκησης για παροχή εκπαιδευτικών υπηρεσιών σε όλο το εύρος της τότε ελληνικής επικράτειας.

Από τον 20^ο αιώνα όμως επικρατεί ένα σύστημα ιδιαίτερα συγκεντρωτικό, όπου όλα τα θέματα, που αφορούν την εκπαίδευση καθορίζονται και ρυθμίζονται από την κεντρική εξουσία. Η συγκεντρωτική διοίκηση αρχίζει με το διορισμό μόνιμων επιθεωρητών για τη δημοτική (1895) και τη μέση εκπαίδευση (1905). Το 1920 με το Ν. 2125/1920¹ ορίστηκε ότι ο φόρος² θα εισπράττεται από το κράτος για να αντιμετωπισθούν οι δαπάνες που ανέλαβε για την στοιχειώδη εκπαίδευση. Ο φόρος αυτός αποτελούσε έσοδο των ΟΤΑ και μεταφέρθηκε στην κεντρική διοίκηση. Με τη ρύθμιση αυτή οι δήμοι και οι κοινότητες ουσιαστικά αποξενώθηκαν από το εκπαιδευτικό σύστημα και στερήθηκαν μία σημαντική αρμοδιότητα.

Η συγκεντρωτική τάση από κει και πέρα συνεχίστηκε αμείωτη, με ιδιαίτερη έξαρση στις δικτατορικές περιόδους. Όσες αλλαγές και αν έγιναν στη δομή και το περιεχόμενο της εκπαίδευσης δεν έθιξαν καθόλου τον συγκεντρωτικό της χαρακτήρα³, αντίθετα μάλιστα αρκετές φορές τον ενίσχυσαν. Σύμφωνα με τον Ανδρέου (1998), η συζήτηση για την αποκέντρωση της διοίκησης του εκπαιδευτικού συστήματος δεν είναι κάτι καινούριο ούτε ως πρόταση ούτε ως απόπειρα θεσμοθέτησης. Οι «Σχολικές Επιτροπές» που αναλαμβάνουν τα κρατικά κονδύλια υφίστανται στο νομικό πλαίσιο ήδη από το 1834, ενώ η πολιτική βούληση για την υπαγωγή της δημοτικής εκπαίδευσης στην τοπική αυτοδιοίκηση ως προς τις δαπάνες,

¹περί καταργήσεως των εισφορών των δήμων και των κοινοτήτων δια τα δαπανάς της στοιχειώδους εκπαίδευσως και της αστυνομίας»,

²«επί των εκ της αλλοδαπής εισαγομένων εμπορευμάτων κλπ.»

³βλέπε μεταρρυθμίσεις 1929, 1964, 1976

αποτυπώνεται και στα συνταγματικά κείμενα.⁴ Ωστόσο, η αδιαφορία των εμπλεκομένων και οι μικρότητες στη διαχείριση κονδυλίων περιόρισε τη λειτουργία τους και ενέπλεξε αναπόφευκτα και τους εκπαιδευτικούς σε πολιτικές έριδες και τοπικούς ανταγωνισμούς, δημιουργώντας κλίμα ανασφάλειας και συνακόλουθες πενιχρές επιδόσεις (Ανδρέου,1998, 68).⁵

Η ουσιαστική συμμετοχή των ΟΤΑ στη διοίκηση των σχολικών μονάδων και στη διαχείριση της σχολικής υποδομής θεσμοθετήθηκε μετά από εξήντα πέντε χρόνια, με το Ν.1566/85 «Δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης». Με τις διατάξεις του νόμου αυτού και με μεταγενέστερα νομοθετήματα, επιδιώχθηκε ουσιαστική σύνδεση της εκπαίδευσης με την τοπική αυτοδιοίκηση και επήλθαν σημαντικές μεταβολές στο θεσμικό καθεστώς των σχολείων .

Συγκεκριμένα πραγματοποιήθηκε παραχώρηση στους Ο.Τ.Α. της ακίνητης και κινητής περιουσία των σχολείων και ορίστηκε ότι κάθε νέο σχολείο (κατασκευή, επέκταση) και ο εμπλουτισμός της κινητής περιουσίας (εξοπλισμοί, εγκαταστάσεις, έπιπλα, εργαστήρια, γυμναστήρια κ.λπ.) θα μεταβιβάζονται άμεσα στους οικείους δήμους και κοινότητες. Δημιουργούνται οι Δημοτικές- Κοινοτικές Επιτροπές Παιδείας ως φορείς σχεδιασμού της εκπαίδευσης σε τοπικό επίπεδο και ως όργανα λαϊκής συμμετοχής και δημοκρατικού προγραμματισμού. Στη συνέχεια συστάθηκαν οι σχολικές επιτροπές με τη μορφή των θυγατρικών νομικών προσώπων των Ο.Τ.Α. και ανέλαβαν τις διοικητικές και οικονομικές λειτουργίες των σχολικών μονάδων. Επιπλέον έγινε μεταβίβαση στους δήμους και τις κοινότητες η αρμοδιότητα της επισκευής και συντήρησης των σχολικών κτιρίων και η κατανομή των πιστώσεων για την αντιμετώπιση των λειτουργικών δαπανών των σχολείων.

Η δημιουργία της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης οδήγησε σε συρρίκνωση των αρμοδιοτήτων της σε σχέση με το προηγούμενο καθεστώς της αποκεντρωμένης διοίκησης , παρ' όλα αυτά όμως η δευτεροβάθμια αυτοδιοίκηση διαθέτει σημαντικές αρμοδιότητες που αφορούν την κατασκευή της σχολικής υποδομής και τη λειτουργία των σχολείων σε νομαρχιακό επίπεδο.

Το 1985 ξεκίνησε μία διαδικασία μεταφοράς αρμοδιοτήτων σε θέματα εκπαίδευσης από την κεντρική διοίκηση προς την πρωτοβάθμια τοπική αυτοδιοίκηση. Η διαδικασία αυτή πρωτόγνωρη για τα ελληνικά δεδομένα, αποτελεί τυπικό παράδειγμα μελέτης περίπτωσης (casestudy) σε θέματα αποκέντρωσης, δεδομένου ότι αντιμετώπισε πολλά διοικητικά και οικονομικά προβλήματα και επηρεάστηκε από τις μεταρρυθμίσεις στη δομή και τις

⁴1844, 1864, 1927

⁵ Μπισίλα, 2017, 44

λειτουργίες της περιφερειακής διοίκησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης που υλοποιήθηκαν την δεκαετία του '90.

Το ΥΠ.Ε.Π.Θ. είχε αναθέσει μεταπολεμικά τη διοίκηση, τη λειτουργία και τη χρηματοδότηση του εκπαιδευτικού συστήματος, σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, στις νομαρχίες μέσω των αποκεντρωμένων υπηρεσιών του. Η δημιουργία της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και η καθιέρωση της Περιφέρειας ως βασικής μονάδας της περιφερειακής διοίκησης είχαν ως αποτέλεσμα συνεχείς νομοθετικές ρυθμίσεις και διοικητικές ανακατατάξεις που δυσχέραναν σημαντικά τη μεταφορά των συγκεκριμένων αρμοδιοτήτων.

Η υλοποίηση του προγράμματος «Ι. Καποδίστριας» με την εφαρμογή των σχεδιασμένων συνενώσεων άλλαξε τη δομή της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης. Στόχος του Ν.1566/85 και των άλλων νόμων που ακολούθησαν μέχρι το 1993, ήταν οι πολυάριθμοι Ο.Τ.Α. να αποκτήσουν ένα τοπικό όργανο σχεδιασμού και λαϊκής συμμετοχής στο χώρο της εκπαίδευσης, τις δημοτικές-κοινοτικές επιτροπές παιδείας και να αναλάβουν την διαχείριση και συντήρηση των σχολικών μονάδων της περιοχής τους μέσα από το σχήμα των σχολικών επιτροπών. Η νομαρχία, ως αποκεντρωμένη διοίκηση, θα συνέχιζε να παίζει ένα συντονιστικό και εποπτικό ρόλο σε οικονομικά και διοικητικά θέματα, ενώ παράλληλα μέσω των νομαρχιακών, επαρχιακών επιτροπών παιδείας θα αναβάθμιζε τις διαδικασίες συμμετοχικού σχεδιασμού στο νομό.

Η δημιουργία νέων Ο.Τ.Α. άλλαξε ριζικά τα δεδομένα. Οι περισσότεροι δήμοι ανέλαβαν πλέον την ευθύνη πολλών σχολικών μονάδων και το σχήμα «σχολείο και επιτροπή» ήταν πλέον αναποτελεσματικό και γραφειοκρατικό. Επιπλέον οι Ο.Τ.Α. προχώρησαν σε συγχωνεύσεις των σχολικών επιτροπών απαραίτητες από διαχειριστική άποψη, που άλλαξαν όμως το χαρακτήρα και τις λειτουργίες τους. Από τοπικές επιτροπές που είχαν αναλάβει τη διαχείριση ενός ή δύο σχολείων σε μία συνοικία, οικισμό ή χωριό μετατράπηκαν οι περισσότερες σε φορείς διαχείρισης σχολικών μονάδων όλων των κατηγοριών (νηπιαγωγεία, δημοτικά, γυμνάσια, λύκεια) με μεγάλο όγκο εργασιών και υψηλούς προϋπολογισμούς.

Παρατηρήθηκε ότι πολλοί δήμοι ανέλαβαν, μέσω των υπηρεσιών τους, όχι μόνο έργα και προμήθειες των σχολικών επιτροπών αλλά και ένα τμήμα των διαχειριστικών τους καθηκόντων. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να μην είναι σαφές, με βάση τους απολογισμούς των σχολικών επιτροπών, το συνολικό λειτουργικό και επενδυτικό κόστος των σχολικών μονάδων. Αν μάλιστα υπολογιστεί ότι το κόστος του εκπαιδευτικού και διοικητικού προσωπικού και τα έξοδα πολλών εκπαιδευτικών δράσεων καλύπτονται άμεσα από το ΥΠ.Ε.Π.Θ. ενώ οι εξοπλισμοί κ.λπ. από τον Ο.Σ.Κ., τότε είναι σαφές ότι κανένας δεν γνωρίζει το συνολικό κόστος ενός σχολείου στη χώρα μας, όχι μόνο σε ότι αφορά τη

λειτουργία και συντήρηση του, αλλά και το κόστος του ανθρώπινου δυναμικού και της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

2. Τοπική αυτοδιοίκηση και εκπαίδευση μετά την εφαρμογή του προγράμματος «Καλλικράτης» και «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης.»

Η σύγχρονη διαμόρφωση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος προϋποθέτει τη συνεχή παρέμβαση του κρατικού μηχανισμού, ο οποίος τείνει να αυξάνει τον συγκεντρωτισμό. Το αποτέλεσμα είναι η κεντρική εξουσία να κατέχει τον κύριο λόγο σε θέματα εκπαιδευτικής πολιτικής. Κατά την Μπίσιλα (2017) η απομάκρυνση του ελέγχου του κρατικού μηχανισμού και κατ' επέκταση του συγκεντρωτισμού μπορεί να συμβάλλει στον εντοπισμό των πραγματικών αναγκών του σχολείου. Η διοίκηση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος σχετικά με τη έννοια της αποκέντρωσης αφορά την εκχώρηση εξουσίας σε περιφερειακές διευθύνσεις χωρίς να επηρεάζονται οι υπάρχουσες ιεραρχικές δομές και ισορροπίες. Η αυτοδιοίκηση είναι συνδεδεμένη με την εκπροσώπηση των εκπαιδευτικών στα υπηρεσιακά συμβούλια λαμβάνοντας την σχολική μονάδα ως αυτόνομη (Βλάχος, 2010,11). «Τα τοπικά προβλήματα επιλύονται ορθότερα όταν αξιοποιούνται οι ειδικές γνώσεις επί της ιδιαιτερότητας της κάθε περιοχής» (Φαναριώτης, 1999· Κωτσίκης, 2007 στο Παπακωνσταντίνου & Αναστασίου, 2013).

Από την άλλη ο συγκεντρωτισμός εξασφαλίζει την ενότητα και το συντονισμό (Μπίσιλα, 2017,21). Με αυτό τον τρόπο ο έλεγχος είναι συστηματικός και τα προβλήματα αντιμετωπίζονται ομοιόμορφα. Επιπλέον, εξασφαλίζεται η εξοικονόμηση ανθρώπινου δυναμικού, πόρων και υλικών. Για παράδειγμα η συνεργασία ισχυρών περιφερειακών δομών με τους διευθυντές των σχολείων στοχεύει στην άμεση επίλυση των προβλημάτων, χωρίς καθυστέρηση, είναι άμεσα στοχευόμενη και χωρίς αυξημένη γραφειοκρατία. Σύμφωνα με τον Σαΐτη (2011) η τεχνολογική εξέλιξη επιτρέπει την άμεση επικοινωνία της κεντρικής εξουσίας με απομακρυσμένες περιοχές. Στην κορυφή της ιεραρχίας σε εθνικό επίπεδο, τον διοικητικό έλεγχο κατέχει η κεντρική υπηρεσία του υπουργείου παιδείας, το οποίο αποτελεί την κατευθυντήρια γραμμή της ισχύουσας εκπαιδευτικής πολιτικής⁶. Είναι ο αποκλειστικός φορέας διοικητικών, οικονομικών και νομικών υπηρεσιών της εκπαίδευσης. «Το Υπουργείο Παιδείας εποπτεύει και τις αποκεντρωμένες δομές, όπως το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής, ενώ ασκεί έλεγχο και στις διοικητικές βαθμίδες που υπάγονται άμεσα σε αυτό, όπως οι 13 Περιφερειακές Διευθύνσεις Εκπαίδευσης και οι Διευθύνσεις Εκπαίδευσης, που

⁶Το Υπουργείο Παιδείας είναι ένα από τα πρώτα υπουργεία που ιδρύθηκαν στο νεοσύστατο ελληνικό κράτος και, με διάφορες παραλλαγές στην ονομασία του, από την ίδρυσή του (1833) μέχρι σήμερα έχει διατηρήσει αρμοδιότητα στα θέματα της εκπαίδευσης και θρησκευμάτων

εποπτεύουν τη λειτουργία των σχολικών μονάδων της περιοχής τους και συντονίζουν τη συνεργασία τους. Έτσι, ενώ δίνεται η εντύπωση ότι εκχωρήθηκαν εξουσίες από την ανώτερη ιεραρχική βαθμίδα στις υποκείμενες περιφερειακές δομές, ουσιαστικά, σύμφωνα με τον Σαΐτη (2005) πρόκειται για απλή μετατόπιση. Ωστόσο, σε κάθε περίπτωση η πολιτική εξουσία είναι αυτή που καθορίζει τις πολιτικές, ενώ οι δαιδαλώδεις ιεραρχικές δομές από την κορυφή της εξουσίας (τον/την Υπουργό) έως τη βάση (σχολική μονάδα) προσδιορίζουν ουσιαστικά τη διοικητική νοοτροπία» (Φωτόπουλος, 2012, 78-9).

«Την πολιτική ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας απαρτίζουν ο Υπουργός Παιδείας, οι Υφυπουργοί Παιδείας και ο Γενικός Γραμματέας (ΥΠ.Ε.Π.Θ.). Η πολιτική ηγεσία του Υπουργείου και ειδικότερα ο Υπουργός, ο οποίος έχει το δικαίωμα άσκησης νομοθετικής πρωτοβουλίας σύμφωνα με το Σύνταγμα και τον κανονισμό της Βουλής, είναι ο πιο καθοριστικός παράγοντας του Υπουργείου στη διαμόρφωση της εκπαιδευτικής πολιτικής.»(Εκπαίδευση και τοπική αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα, 2008, 99). Επιπλέον, την πολιτική ηγεσία υποστηρίζει η κεντρική υπηρεσία του υπουργείου παιδείας, η οποία χωρίζεται σε επάλληλες διοικητικές μονάδες.

Στο «Εκπαίδευση και Τοπική Αυτοδιοίκηση» (2008, 100) αναφέρει το διαχωρισμό ως εξής:

1. σε πέντε ενιαίους διοικητικούς τομείς

α) Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης,

β) Θεμάτων Ευρωπαϊκής Ένωσης και Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης,

γ) Θεμάτων Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού, Εκπαίδευσης Ελληνοπαίδων Εξωτερικού, Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης και Αποκέντρωσης του ΥΠ.Ε.Π.Θ.,

δ) Εποπτικών Μέσων Διδασκαλίας και Εκπαιδευτικής Τηλεόρασης,

ε) Θεμάτων Σπουδών, Επιμόρφωσης και Καινοτομιών,

2. σε ένα διοικητικό τομέα (Διοικητικό Τομέα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης),

3. στη Γενική Γραμματεία Θρησκευμάτων και

4. σε πέντε Γενικές Διευθύνσεις

α) Σπουδών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης,

β) Διοίκησης Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης,

γ) Προγραμματισμού,

δ) Διοικητικής και Οικονομικής Υποστήριξης και

ε) Διεθνών εκπαιδευτικών Σχέσεων.

Επίσης, στις οργανωτικές δομές του υπουργείου εντάσσονται δέκα Ανεξάρτητες Διευθύνσεις

α) Ιδιωτικής Εκπαίδευσης,

β) Πολιτικής Σχεδίασης Έκτακτης Ανάγκης,

γ) Εφαρμογής Προγραμμάτων Σχολών Εκπαίδευσης Διδακτικού Προσωπικού,

δ) Προσωπικού Ετέρων Κλάδων Δημόσιας Γενικής Εκπαίδευσης πλην Δημοτικής και Μέσης,

ε) Θεμάτων Σπουδάζουσας Νεότητας και Εξωσχολικών Οργανώσεων,

στ) Επιθεώρησης,

ζ) Διοικητικής και Οικονομικής Στήριξης του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου,

η) Πιστοποίησης της Γνώσης Ξένων Γλωσσών,

θ) Οργάνωσης και Διεξαγωγής Εξετάσεων,

Σε περιφερειακό επίπεδο τον έλεγχο και τη διοίκηση αναλαμβάνουν οι περιφερειακές διευθύνσεις εκπαίδευσης⁷ μαζί με τα ανώτερα υπηρεσιακά συμβούλια.(Α.Π.Υ.Σ.Δ.Ε.). Συμπληρωματικά λειτουργεί το Κεντρικό Υπηρεσιακό Συμβούλιο Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης (Κ.Υ.Σ.Π.Ε.), το οποίο εξετάζει θέματα που αφορούν στην υπηρεσιακή κατάσταση του προσωπικού, όπως διορισμούς, μεταθέσεις, μετατάξεις, απολύσεις και άδειες, αλλά και πειθαρχικά θέματα προϊσταμένων των κατά τόπους Διευθύνσεων Εκπαίδευσης. Ο Μιχόπουλος (1998) αναφέρει ότι «τα περιφερειακά όργανα περιορίζονται σε απλό εκτελεστικό ρόλο των αποφάσεων της κεντρικής διοίκησης, καθώς τα καίρια ζητήματα της υπηρεσιακής κατάστασης του προσωπικού εξετάζονται και καθορίζονται σε εθνικό επίπεδο από το υπουργείο παιδείας» και ο υπουργός παιδείας αποτελεί την κορυφή της εκπαιδευτικής πυραμίδας.

Τα υπηρεσιακά θέματα των εκπαιδευτικών, τα οποία αφορούν κάθε νόμο σχετικά με τον διοικητικό και ελεγκτικό έργο αναλαμβάνουν οι προϊστάμενοι των γραφείων εκπαίδευσης με τη συνεργασία των περιφερειακών συμβουλίων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Βλάχος, 2011). Συγκεκριμένα αναφέρεται στο «Εκπαίδευση και Τοπική

⁷ν. 2817/2000

αυτοδιοίκηση»(2008,102) ότι «οι Προϊστάμενοι Γραφείων Εκπαίδευσης παρέχουν οδηγίες στους διευθυντές των σχολικών μονάδων σχετικά με τη διοίκηση και τη λειτουργία τους, ελέγχουν τη λειτουργία των σχολικών ταμείων, μεριμνούν για θέματα σχολικής υγιεινής, συνεργάζονται με τους συλλόγους γονέων και κηδεμόνων, ελέγχουν τη λειτουργία των δημόσιων και ιδιωτικών σχολείων, επιλαμβάνονται θέματα που σχετίζονται με την υπηρεσιακή κατάσταση του εκπαιδευτικού προσωπικού των σχολείων της περιοχής τους, ενημερώνουν το Διευθυντή Εκπαίδευσης για θέματα που αφορούν τη λειτουργία των σχολείων της δικαιοδοσίας τους.»

Επιπλέον, οι αρμοδιότητες των Διευθυντών Εκπαίδευσης αφορούν κυρίως την εποπτεία των Γραφείων Εκπαίδευσης, τον έλεγχο διαχείρισης των σχολικών ταμείων, την εποπτεία των εγκαταστάσεων και του εξοπλισμού των σχολικών μονάδων, τον έλεγχο λειτουργίας των ιδιωτικών σχολείων και των φροντιστηρίων και την έκδοση σχετικών πράξεων διορισμού του διδακτικού προσωπικού. Επιπλέον, λειτουργούν ως πειθαρχικά όργανα, μεριμνούν για θέματα σχολικής υγιεινής, εισηγούνται την ίδρυση, προαγωγή, υποβιβασμό, μετατροπή και κατάργηση σχολείων. Είναι υπεύθυνοι για την υπηρεσιακή κατάσταση του εκπαιδευτικού προσωπικού των σχολικών μονάδων της περιοχής, μεριμνούν για την πρόσληψη αναπληρωτών και ωρομίσθιων εκπαιδευτικών, συνεργάζονται με τους προϊσταμένους γραφείων εκπαίδευσης, τους σχολικούς συμβούλους και τους διευθυντές των σχολικών μονάδων (Εκπαίδευση και Τοπική Αυτοδιοίκηση, 2008).

Οι Σχολικοί Σύμβουλοι είναι υπεύθυνοι για την παιδαγωγική και επιστημονική υποστήριξη των δασκάλων, που υπηρετούν σε σχολεία της περιοχής. Οι Σχολικοί Σύμβουλοι προσχολικής αγωγής, δημοτικής εκπαίδευσης, ειδικής αγωγής και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης υπάγονται στην οικεία περιφερειακή διεύθυνση εκπαίδευσης (Εκπαίδευση και τοπική αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα, 2008).

3. Οργάνωση και διοίκηση στη σχολική μονάδα

Η εκπαίδευση αποτελεί τη βάση για την ανάπτυξη κάθε οργανωμένης κοινωνίας και αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες κοινωνικοποίησης του ατόμου. Υφίσταται και λειτουργεί μέσα στο σύγχρονο κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον των συνεχών μεταβολών και των ραγδαίων εξελίξεων και επηρεάζεται από τις πολιτικές, οικονομικές, κοινωνικές αλλαγές και συγκυρίες. Τις τελευταίες δεκαετίες ο ρόλος και τα καθήκοντα των διοικητικών στελεχών της εκπαίδευσης έχουν γίνει αντικείμενο ριζικών αλλαγών, αποκτώντας κεφαλαιώδη σημασία, λόγω των έντονων μετασχηματιστικών διαδικασιών που συντελούνται στην κοινωνία και αντανακλώνονται στην εκπαίδευση (Ανδρέου, 2005, 309).

Το σχολείο προσπαθώντας να ανταποκριθεί στις συνεχώς μεταβαλλόμενες ανάγκες της κοινωνίας, αποκτά μια άλλη διάσταση στο ρόλο του, που θα του προσδώσει οργανωτική ευελιξία και αύξηση της αποτελεσματικότητάς του. Η χρηματοδότηση των σχολικών μονάδων των δύο πρώτων βαθμίδων εκπαίδευσης στη χώρα μας είναι ευθύνη των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.), που πραγματοποιείται μέσω της σχολικής επιτροπής (Σ.Ε.), η οποία είναι όργανο λαϊκής συμμετοχής. Σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, έργο της Σ.Ε. είναι η διαχείριση των πιστώσεων που της διατίθενται για την κάλυψη λειτουργικών δαπανών των σχολείων, καθώς και η λήψη κάθε αναγκαίου μέτρου για τη στήριξη της αποτελεσματικότερης λειτουργίας του σχολείου. Το ζήτημα της αποτελεσματικότητας του σχολείου θεωρείται μείζονος σημασίας και συνδέεται όλο και πιο πολύ με την ηγεσία του εκπαιδευτικού οργανισμού και τη συνεργασία που αυτή επιδιώκει με τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.).

Οι δήμοι αποτελούν τον πρώτο βαθμό αυτοδιοίκησης στην ελληνική επικράτεια και με το νομικό πλαίσιο που τους διέπει είναι ο κύριος εκφραστής της λαϊκής βούλησης. Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) είναι όργανα, τα οποία εκφράζουν το δημόσιο δημοκρατικό βίο⁸. Σε εκπαιδευτικό επίπεδο πραγματοποιείται μια προσπάθεια αναδιοργάνωσης της δομής και της λειτουργίας της εκπαίδευσης.⁹

⁸Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 102 του Συντάγματος (Σύνταγμα της Ελλάδας, 2010) και του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτονομίας (ΕΧΤΑ), που κυρώθηκε με το Ν.1850/1989 και αποτελεί τη διεθνή σύμβαση που καταρτίστηκε και υιοθετήθηκε από τα κράτη (Χρηστάκης, 2016, 56) μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης, το 1985

⁹«Σκοπός της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης είναι να συμβάλλει της ολόπλευρη, αρμονική και ισόρροπη ανάπτυξη των διανοητικών και ψυχοσωματικών δυνάμεων των μαθητών, ώστε, ανεξάρτητα από φύλο και καταγωγή, να έχουν τη δυνατότητα να εξελιχθούν σε ολοκληρωμένες προσωπικότητες και να ζήσουν δημιουργικά.», (Ν.1566/1985, σελ. 2547)

Στην προσπάθεια αναδιάταξης της διοικητικής δομής της χώρας, ψηφίστηκε τον Ιούνιο του 2010, η Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης με το Ν.3852/2010. Κύριος στόχος του νέου νομοθετικού προγράμματος ήταν η συστηματική συμμετοχή και εξυπηρέτηση του πολίτη. Το γεγονός αυτό οδήγησε σε μια οργάνωση της άσκησης της τοπικής εξουσίας με όρους διεύρυνσης της συμμετοχής του πολίτη και εμβάθυνσης της δημοκρατίας με την ανάδειξη του ρόλου της κοινωνίας των πολιτών, των κοινωνικών οργανώσεων και του εθελοντισμού (Χρηστάκης, 2016, 59).

Σε κάθε δήμο και σε κάθε σχολική μονάδα το κύριο διοικητικό όργανο είναι ο διευθυντής του σχολείου. Ο διευθυντής έχει τόσο διοικητικές όσο και επιστημονικές – παιδαγωγικές αρμοδιότητες, σε συνεργασία με τους συλλόγους των διδασκόντων και τις σχολικές επιτροπές, οι οποίες ευθύνονται για τη διαχείριση του προϋπολογισμού σχετικά με θέματα δαπανών που σχετίζονται με την εύρυθμη λειτουργία του σχολείου¹⁰. Ειδικότερα ο διευθυντής της σχολικής μονάδας είναι ο κύριος επόπτης του εκπαιδευτικού και διοικητικού έργου του σχολείου που διοικεί. Επιλέγεται κατόπιν ειδικής διαδικασίας και αναλαμβάνει την ομαλή λειτουργία του σχολείου, την τήρηση των νόμων, των εγκυκλίων και των υπηρεσιακών εντολών και την εφαρμογή των αποφάσεων του συλλόγου των διδασκόντων. Μετέχει επίσης στην αξιολόγηση του έργου των εκπαιδευτικών του σχολείου του και συνεργάζεται με τους σχολικούς συμβούλους. Ακολουθεί σε βαθμίδα ο υποδιευθυντής, ο οποίος αναπληρώνει το διευθυντή του σχολείου, όταν δεν υπάρχει ή απουσιάζει. Αν δεν υπάρχει διευθυντής, ο αναπληρωτής ορίζεται με απόφαση της περιφέρειας. Στηρίζει το διευθυντή στην άσκηση των καθηκόντων του και είναι υπεύθυνος για την διεξαγωγή της διοικητικής υπηρεσίας του σχολείου.

Με την εφαρμογή του Καλλικράτη ελαττώθηκε ο κύκλος των εργασιών των Διευθυντών των Σχολικών Μονάδων και αναβαθμίστηκε ο ρόλος τους. Οι νέες σχολικές επιτροπές απάλλαξαν τους διευθυντές από έναν μεγάλο φόρτο εργασίας, όπως για παράδειγμα η ενασχόληση τους με την εφορία, με το Ι.Κ.Α., τους σχολικούς τροχονόμους κτλ. Είναι αντιληπτό ότι οι διευθυντές έχουν την επιστημονική και παιδαγωγική ευθύνη της σχολικής μονάδας και έργο τους είναι η στήριξη και βελτίωση του παραγόμενου εκπαιδευτικού έργου και σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να μετατρέπονται μεταφορείς γραφειοκρατικών εντολών. Φαίνεται ότι σε επίπεδο κυβερνητικό, με αυτό το πλέγμα των νόμων, και με τον «Καλλικράτη», αλλά και με τις κατευθύνσεις που δίνονται από το Υπουργείο Παιδείας,

¹⁰στον νέο Δ.Κ.Κ. γίνεται λεπτομερής καταγραφή της λειτουργίας των Σχολικών Επιτροπών (άρθρο 243 Ν.3463/2006)

υπάρχει μια διάθεση, ο διευθυντής να εξελιχτεί περισσότερο σε ένα πρόσωπο το οποίο θα ασκεί διοίκηση στο σχολείο, θα περιορίσει στο ελάχιστο τα διδακτικά του καθήκοντα και θα έχει την ευθύνη για πάρα πολλά πράγματα. Σε αυτήν την κατεύθυνση κινείται, το γράμμα του νόμου ο Καλλικράτης.

Ακολουθούν οι σύλλογοι διδασκόντων, τα διαχειριστικά όργανα, όπως η σχολική επιτροπή, οι σχολικοί σύμβουλοι και ο σύλλογος γονέων και κηδεμόνων. Ο σύλλογος διδασκόντων αποτελεί το τρίτο όργανο διοίκησης της σχολικής μονάδας. Αποτελείται από όλους τους διδάσκοντες στο σχολείο με οποιαδήποτε σχέση εργασίας και έχει ως επόπτη το διευθυντή του σχολείου. Όταν στις συνεδριάσεις του συλλόγου εξετάζονται ειδικά θέματα μαθητών μετέχουν και δύο εκπρόσωποί τους που ορίζονται από το διοικητικό συμβούλιο των μαθητικών κοινοτήτων.

Ο σύλλογος των διδασκόντων συνεδριάζει, ύστερα από πρόσκληση του προέδρου του, τακτικά τουλάχιστον μία φορά πριν από την έναρξη των μαθημάτων, μία φορά στο τέλος κάθε τριμήνου και έκτακτα, όταν το κρίνει σκόπιμο ο πρόεδρος ή το ζητήσει εγγράφως για συγκεκριμένα θέματα τουλάχιστον το ένα τρίτο των μελών του. Είναι το συλλογικό όργανο για την καλύτερη εφαρμογή της εκπαιδευτικής πολιτικής και την εύρυθμη λειτουργία του σχολείου. Ορίζει το ωρολόγιο και αναλυτικό πρόγραμμα, εποπτεύει την υγεία και προστασία των μαθητών, την καθαριότητα των σχολικών χώρων και την οργάνωση της σχολικής ζωής. Είναι μέσο συνεργασίας ανάμεσα στο διδακτικό προσωπικό και τους κοινωνικούς φορείς του τόπου.

«Οι αρμοδιότητες της τοπικής αυτοδιοίκησης σχετικά με την εκπαίδευση και το ρόλο της σε θέματα παιδείας [...] αφορούν από την μια πλευρά ζητήματα οργάνωσης και οικονομικής διαχείρισης, αλλά και ευκαιρίες πνευματικής καλλιέργειας μέσα από πολιτισμικές και αθλητικές δράσεις» (Βλάχος, 2010, 14). Τα παραπάνω περιλαμβάνονται στον αναθεωρημένο δημοτικό και κοινοτικό κώδικα¹¹ και αφορούν:

1. την κατασκευή, διαχείριση και βελτίωση των υλικοτεχνικών υποδομών του εθνικού συστήματος της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας παιδείας και ιδιαίτερα τη συντήρηση, καθαριότητα και φύλαξη των σχολικών κτιρίων.

2. την ίδρυση και λειτουργία βιβλιοθηκών.

3. την ίδρυση και λειτουργία κέντρων δημιουργικής απασχόλησης παιδιών.

4. την ίδρυση και λειτουργία πάρκων κυκλοφοριακής αγωγής.

5. την προώθηση και εφαρμογή προγραμμάτων ενίσχυσης μαζικού αθλητισμού και

¹¹ Άρθρο 74, παράγραφος στ. του Ν.34363/2006

διοργάνωση αθλητικών εκδηλώσεων.

6. την κρατική επιχορήγηση προς την τοπική αυτοδιοίκηση για την αντιμετώπιση των δαπανών λειτουργίας των σχολείων.

7. τη δυνατότητα μεταφοράς μαθητών από τους ΟΤΑ με κρατική κάλυψη δαπάνης.

Η Ο.Τ.Α. εμπλέκονται ¹²στην κατασκευή, επισκευή και συντήρηση των σχολικών κτιρίων και μόνο έμμεσα επηρεάζουν την εκπαιδευτική διαδικασία. Εν τέλει όμως μπορούν να επηρεάσουν το ίδιο καθοριστικά τη μόρφωση και καλλιέργεια των νέων, εφόσον συμμετέχουν ενεργά στην επίλυση των προβλημάτων της σχολικής μονάδας. Ο περιορισμός των αρμοδιοτήτων και του πεδίου δράσης των Ο.Τ.Α. σε σχέση με την εκπαίδευση σε θέματα που μπορούν να θεωρηθούν ήσσονος σημασίας, απηχεί την κυρίαρχη συγκεντρωτική αντίληψη, σύμφωνα με την οποία «η δημόσια εκπαίδευση σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να θεωρηθεί τοπική υπόθεση»¹³. Με τις διατάξεις του νόμου αυτού και με μεταγενέστερα νομοθετήματα, κυρίως του 1990 και του 1992, που τροποποίησαν και συμπλήρωσαν τις αρχικές ρυθμίσεις, εισήχθησαν σημαντικές μεταβολές στο θεσμικό καθεστώς των σχολείων προς την κατεύθυνση της ενίσχυσης του ρόλου της τοπικής αυτοδιοίκησης σε συγκεκριμένους τομείς, που δεν σχετίζονται άμεσα βέβαια με την ουσία και το περιεχόμενο της εκπαίδευσης, αλλά επιδρούν καθοριστικά στη διαμόρφωση των κατάλληλων συνθηκών λειτουργίας των σχολείων. Έτσι επιδιώχθηκε για πρώτη φορά ουσιαστική σύνδεση της εκπαίδευσης με την τοπική αυτοδιοίκηση και επήλθαν σημαντικές μεταβολές. Ειδικότερα :

1. Μεταβιβάστηκε η κυριότητα της κινητής και ακίνητης περιουσίας των υφιστάμενων και των νέων σχολείων, των σχολικών κτιρίων και των οικοπέδων τους και των στοιχείων που εμπλουτίζουν την κινητή περιουσία τους στους Ο.Τ.Α., στην περιφέρεια των οποίων βρίσκονται.

2. Μεταβιβάστηκε επίσης στους πρωτοβάθμιους Ο.Τ.Α. η αρμοδιότητα της επισκευής και συντήρησης των σχολικών κτιρίων και η κατανομή των σχετικών πιστώσεων, καθώς και των πιστώσεων για την αντιμετώπιση των λειτουργικών δαπανών των σχολείων. Για την άσκηση αυτών των αρμοδιοτήτων και τη διαχείριση των σχετικών θεμάτων συστάθηκαν δύο συλλογικά όργανα λαϊκής συμμετοχής:

¹² Η ουσιαστική συμμετοχή των ΟΤΑ στη διοίκηση των σχολικών μονάδων και στη διαχείριση της σχολικής υποδομής θεσμοθετήθηκε βασικά με το Ν.1566/85, «Δομή και λειτουργία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης», αν και αυτός ο νόμος κινείται περίπου στο ίδιο περιοριστικό πλαίσιο μην αφήνοντας πολλά περιθώρια δράσης στην αυτοδιοίκηση.

¹³(Σ.τ.Ε.2592/1999).

α. Οι Δημοτικές ή Κοινοτικές Επιτροπές Παιδείας, ως «πρώτο εισηγητικό κύτταρο του δημοκρατικού προγραμματισμού»¹⁴ και ως φορείς σχεδιασμού και διαχείρισης της εκπαίδευσης σε τοπικό επίπεδο (Βλάχος, 2010).

β. Οι σχολικές επιτροπές.

¹⁴(Εισηγητική έκθεση ν.1566/85)

4. Ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ως αρωγός λαϊκής συμμετοχής στις σχολικές μονάδες

«Τα όργανα λαϊκής συμμετοχής επιτρέπουν στην κοινωνία να εκφράζει θέσεις και απόψεις για την παιδεία, συνδέουν το περιεχόμενο σπουδών με την παραγωγική και αναπτυξιακή διαδικασία, επιτρέπουν τη σύνδεση των εσωτερικών ανθρωπιστικών στόχων για ανάπτυξη ολοκληρωμένης και ελεύθερης προσωπικότητας, με τις αναπτυξιακές και κοινωνικές ανάγκες και τέλος, επιτυγχάνουν τη σύνδεση της τεχνολογικής και επιστημονικής γνώσης με την ευρύτερη γνώση και μόρφωση στο αντίστοιχο εκπαιδευτικό επίπεδο». Έτσι η λαϊκή συμμετοχή αναβαθμίζεται, αποκτά νέο νόημα και μέσω αυτής επιχειρείται η εισαγωγή του δημοκρατικού προγραμματισμού και η δημιουργία προϋποθέσεων για ουσιαστική αποκέντρωση. Πρόθεση του νομοθέτη ήταν να αποκεντρώσει με βάση τη διοικητική διαίρεση της χώρας, τη διοίκηση της εκπαίδευσης και να οργανώσει την επιστημονική εκπαίδευση συνδέοντάς την με την κοινωνική πραγματικότητα» (Κατσαρός και Τύπας, 2005).¹⁵

4.1 Νομαρχιακή ή Επαρχιακή Επιτροπή Παιδείας και Δημοτική ή Κοινοτική Επιτροπή Παιδείας¹⁶

«Με την εφαρμογή του προγράμματος Καλλικράτης οι Νομαρχιακές ή Επαρχιακές Επιτροπές Παιδείας και η Δημοτική ή Κοινοτική Επιτροπή Παιδείας έχουν καταργηθεί. (η αναφορά τους στην παρούσα εργασία γίνεται για το λόγο ότι προϋπήρχαν και συμμετείχαν στην εκπαιδευτική πολιτική). Σύμφωνα με τον Μπελαδάκη (2016) η Δημοτική Επιτροπή Παιδείας δεν προβλέπεται πουθενά στον νέο νόμο του ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗ.(Προβλέπεται όμως στον ν. 1566/85 άρθρο 50 που είναι σε ισχύ). Αντί αυτής στο ν.3852/2010 βλέπουμε την ύπαρξη τριών επιτροπών:

- 1 Οικονομική επιτροπή
- 2 Επιτροπή Ποιότητας Ζωής
- 3 Δημοτική Επιτροπή Διαβούλευσης»

Σε κάθε νομαρχία ή επαρχία λειτουργούσε η επιτροπή του νομαρχιακού ή επαρχιακού συμβουλίου, η νομαρχιακή ή επαρχιακή επιτροπή παιδείας, που μελετούσε και εισηγούνταν

¹⁵ Κατά τον ν. 1566/85

¹⁶(άρθρο 49, Ν.1566/1985) και (άρθρο 50, Ν.1566/85)

στο οικείο συμβούλιο θέματα παιδείας, με βάση τις εισηγήσεις των δημοτικών και κοινοτικών επιτροπών.

Η Νομαρχιακή Επιτροπή συγκροτούνταν με απόφαση του νομάρχη. Ύστερα από προτάσεις των υπηρεσιών, οργανώσεων και φορέων που εκπροσωπούνταν σε αυτή, διαμόρφωνε προτάσεις και εισηγούνταν στο Νομαρχιακό Συμβούλιο και στο Νομάρχη, με βάση τις εισηγήσεις των Δημοτικών και Κοινοτικών Συμβουλίων σε θέματα παιδείας, όπως: οργάνωσης βιβλιοθηκών, σεμιναρίων γονέων και άλλων επιμορφωτικών και πολιτιστικών εκδηλώσεων, ίδρυσης, κατάργησης και συγχώνευσης σχολείων, κατανομής πιστώσεων στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης για την επισκευή και συντήρηση διδακτηρίων και για τις λειτουργικές δαπάνες των σχολείων, θέματα συνεχιζόμενης εκπαίδευσης, καθώς και λαϊκής επιμόρφωσης που σχετίζονται με την εκπαίδευση και για τα οποία εισηγείται εκπρόσωπος της Ν.Ε.Λ.Ε (Νομαρχιακές Επιτροπές Λαϊκής Επιμόρφωσης) και γενικότερα θέματα λειτουργίας των δημόσιων σχολείων του νομού. Οι εισηγήσεις των Νομαρχιακών Επιτροπών Παιδείας που αναφέρονταν σε γενικά θέματα παιδείας και στο περιεχόμενο σπουδών υποβάλλονταν και στο Ε.ΣΥ.Π. (Εθνικό Συμβούλιο Παιδείας).

Η Δημοτική ή Κοινοτική Επιτροπή Παιδείας ήταν μια θεσμοθετημένη επιτροπή του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου, λειτουργούσε σε κάθε δήμο ή δημοτικό διαμέρισμα ή τμήμα του ή κοινότητα και σύμφωνα με το νόμο (άρθρ.50, ν.1566/85) αποτελούνταν: από έναν αιρετό (δήμαρχο, πρόεδρο ή σύμβουλο) ως πρόεδρο, έναν εκπρόσωπο της Ένωσης Γονέων, δύο Διευθυντές σχολείων (Α/θμιας) που ορίζονταν από τους προϊστάμενους των αρμόδιων γραφείων εκπαίδευσης, έως δύο εκπροσώπους των παραγωγικών τάξεων, που ορίζονται από το δημοτικό συμβούλιο και έναν εκπρόσωπο των συνδικαλιστικών οργανώσεων των εκπαιδευτικών. Η Επιτροπή συγκροτούταν με απόφαση του οικείου δημάρχου ή προέδρου κοινότητας ύστερα από πρόταση των υπηρεσιών, οργανώσεων και φορέων που εκπροσωπούνταν σε αυτή και είχε διετή θητεία. Μπορεί δε διά του προέδρου της να αλληλογραφούσε με κάθε δημόσια αρχή ή υπηρεσία ή άλλο φυσικό ή νομικό πρόσωπο και διέθετε δική της σφραγίδα. Οι αρμοδιότητές της εξειδικευόταν με την απόφαση Δ4/86/11-02-87 ΦΕΚ 81Β' του Υ.Π.Ε.Π.Θ. και είναι οι εξής:

- Εισηγούταν στα αιρετά όργανα των ΟΤΑ (Δήμαρχο ή τον Πρόεδρο της Κοινότητας και στο Δημοτικό ή το Κοινοτικό Συμβούλιο (κατά περίπτωση) σχετικά με κάθε θέμα που αφορά την καλύτερη οργάνωση και λειτουργία των σχολείων, την ίδρυση, κατάργηση και συγχώνευσή τους, το έργο των σχολικών επιτροπών, την ανέγερση, επισκευή και συντήρηση σχολικών κτιρίων κ.λπ. (άρθρο 50 παρ. 3 Ν.1566.1985).

- Με βάση τις εισηγήσεις των σχολικών επιτροπών σχετικά με τις ανάγκες των σχολικών μονάδων, εισηγούνταν προς έγκριση από το δημοτικό συμβούλιο την κατανομή, κατά σχολική επιτροπή, των πιστώσεων για τις λειτουργικές δαπάνες των σχολείων και για την επισκευή και συντήρηση των σχολικών κτιρίων.

- Ενέκρινε τις αποφάσεις των σχολικών επιτροπών που αναφέρονται στην προμήθεια ειδών εξοπλισμού και εποπτικών μέσων για τα σχολεία (άρθρο 42 παρ. 3 Ν.1566/1985).

- Οι εισηγήσεις των δημοτικών ή κοινοτικών επιτροπών παιδείας υποβάλλονταν και στο νομαρχιακό ή επαρχιακό συμβούλιο και μπορούσαν να κοινοποιούνται στη νομαρχιακή επιτροπή παιδείας.

- Γνωμοδοτούσε και υπέβαλλε προτάσεις προς τη νομαρχία σχετικά με τον καθορισμό της χρήσης των διδακτηρίων από τα σχολεία και για την αξιοποίησή τους για άλλες χρήσεις κοινής ωφέλειας (άρθρ.41, ν. 1566/85).

- Εισηγούνταν προς τον οικείο δήμο ή κοινότητα την έγκριση των απολογισμών και ισολογισμών των σχολικών επιτροπών, καθώς και για τον κάθε είδους διοικητικό και διαχειριστικό έλεγχο των επιτροπών αυτών.

- Ως όργανο διοίκησης της εφορίας των σχολείων ασκούσε και όσες αρμοδιότητες που προέβλεπε το άρθρο 40 του Ν.1566/1985 για τις εφορίες των σχολείων.

4.2 Το Σχολικό Συμβούλιο

Το Σχολικό Συμβούλιο αποτελεί άλλο ένα συλλογικό όργανο με υποστηρικτικό ρόλο σε επίπεδο σχολικής μονάδας. Αποτελείται από το Σύλλογο των Διδασκόντων, τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου του Συλλόγου Γονέων και τον εκπρόσωπο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στη σχολική επιτροπή. Λειτουργεί νόμιμα σε κάθε δημόσιο σχολείο με όσα μέλη του είναι παρόντα, υπό την προεδρία του διευθυντή του σχολείου (άρθρ.51, ν.1566/85). Με την εγκύκλιο Δ2/309/27-5-87 του Υ.Π.Ε.Π.Θ. διευκρινίστηκε ότι δεν απαιτείται πράξη συγκρότησης του σχολικού συμβουλίου, αφού ο πρόεδρος ορίζεται από το νόμο και ότι οι αποφάσεις του καταχωρούνται στο βιβλίο πράξεων του σχολικού συμβουλίου που τηρείται από το διευθυντή - πρόεδρο. Έργο του Σχολικού συμβουλίου σύμφωνα με το άρθρο 51 του Ν.1566/1985 είναι: η υποστήριξη της ομαλής λειτουργίας του σχολείου με κάθε πρόσφορο τρόπο, η καθιέρωση τρόπων αμοιβαίας επικοινωνίας διδασκόντων και οικογενειών των μαθητών και η εξασφάλιση της υγιεινής των μαθητών και του σχολικού περιβάλλοντος. Ουσιαστικά πρόκειται για ένα όργανο λαϊκής συμμετοχής χωρίς αποφασιστικές

αρμοδιότητες. Εντούτοις μπορεί να διαδραματίσει ενεργό ρόλο αν αναλογιστεί κανείς ότι μέσω αυτού μπορεί να διασφαλιστεί ευρύτερη συναίνεση για θέματα λειτουργίας των σχολικών μονάδων (Βλάχος, 2010).

5. Η σχολική επιτροπή ως όργανο λαϊκής συμμετοχής και η χρηματοδότηση των σχολικών μονάδων μέσω των Ο.Τ.Α.

Οι σχολικές επιτροπές (Μουρνιανάκης, 56, 2010) αποτελούν Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, που ανήκουν σε κάθε δήμο ή κοινότητα για την υποστήριξη της διοικητικής και οικονομικής λειτουργίας των σχολείων. Τα περισσότερα σχολεία της Δευτεροβάθμιας ή της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης αναλόγως τις τοπικές ανάγκες καλύπτονται από κάθε σχολική επιτροπή¹⁷. Αυτή αφορά το σύνολο των δημοσίων σχολείων, στα οποία περιλαμβάνονται νηπιαγωγεία, δημοτικά, γυμνάσια και λύκεια κάθε τύπου (μουσικά, καλλιτεχνικά, β' ευκαιρίας κ.α.).¹⁸Με την ψήφιση του Ν.3463/2006, που περιέχει το νέο κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, (με το άρθρο 243) ανατίθεται πλήρως η διοικητική λειτουργία των εκπαιδευτικών μονάδων στις Σχολικές Επιτροπές (Ν.3463/2006, σελ. 1208-1209).

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου: Συστήνεται υποχρεωτικά Σχολική Επιτροπή για τη στήριξη της διοικητικής λειτουργίας κάθε σχολικής μονάδας σε Δήμο ή Κοινότητα με συμμετοχή και κοινωνικών φορέων. Δίνεται η δυνατότητα κάλυψης περισσότερων Σχολικών Μονάδων Πρωτοβάθμιας ή Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης από μια Σχολική Επιτροπή. Αποδίδεται στη Σχολική Επιτροπή η διαχείριση κάθε είδους πόρων και πιστώσεων για τις λειτουργικές δαπάνες των σχολείων, για την αμοιβή καθαριστριών, για εκτέλεση έργων μικρής κλίμακας, για επισκευή και συντήρηση των σχολείων και του εξοπλισμού τους. Ανατίθεται στη Σχολική Επιτροπή η ευθύνη για τον εφοδιασμό από τον Οργανισμό Σχολικών Κτιρίων με έπιπλα, εξοπλισμό και βιβλία για τις σχολικές βιβλιοθήκες (Χρηστάκης, 2016, 59).

Για τη σύσταση της σχολικής επιτροπής¹⁹ αποφασίζει και ορίζει το δημοτικό ή κοινοτικό συμβούλιο, για το όνομα, το έργο, την περιουσία, τους πόρους, τη σύνθεση του διοικητικού συμβουλίου και τη θητεία των μελών, η οποία καθορίζεται από την εκάστοτε δημοτική ή κοινοτική περίοδο. Στη διοίκηση των σχολικών επιτροπών είναι υποχρεωμένοι να

¹⁷Με το Ν. 3852/2010, άρθρο 103 (Καλλικράτης) οι Σχολικές επιτροπές κάθε δήμου συγχωνεύονται σε δυο νομικά πρόσωπα, ένα για τις σχολικές μονάδες της Πρωτοβάθμιας και ένα για τις σχολικές μονάδες της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Στους δήμους με πληθυσμό άνω των τριακοσίων χιλιάδων κατοίκων μπορεί να συσταθούν αντίστοιχες σχολικές επιτροπές για κάθε μια δημοτική κοινότητα.

¹⁸ Εξαιρούνται τα μειονοτικά σχολεία της Θράκης, τα οποία υπάγονται σε καθεστώς που ορίζεται από την συνθήκη της Λωζάννης και σχολεία εκκλησιαστικής εκπαίδευσης, των όποιων τη διοίκηση ορίζει ο εκάστοτε μητροπολίτης.

¹⁹Οι Σ.Ε. είναι ν.π.δ.δ. των Ο.Τ.Α., δεν υπάγονται στην εκπαιδευτική ιεραρχία, δηλαδή, οι Σ.Ε. δεν είναι υπηρεσίες των Διευθύνσεων Εκπαίδευσης αλλά αυτόνομα ν.π.δ.δ.

συμμετέχουν οι διευθυντές των σχολείων²⁰, ένας εκπρόσωπος του συλλόγου γονέων του αντίστοιχου σχολείου και ένας εκπρόσωπος μαθητών για τα σχολεία της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

5.1 Σχολικές Επιτροπές με τον Καλλικράτη

Με την εφαρμογή του προγράμματος του Καλλικράτη πραγματοποιήθηκε η συγχώνευση σχολικών επιτροπών. Συγκεκριμένα αυτές συγχωνεύονται σε δύο νομικά πρόσωπα, ένα για τις σχολικές μονάδες της πρωτοβάθμιας και ένα για τις σχολικές μονάδες της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Στους δήμους με πληθυσμό άνω των τριακοσίων χιλιάδων (300.000) κατοίκων μπορεί να συσταθούν αντίστοιχες σχολικές επιτροπές για καθεμία δημοτική κοινότητα. (παρ.2 του άρθρου 103 του Ν.3852/2010). Όπου υπάρχουν ενιαίες σχολικές επιτροπές, εξακολουθούν να λειτουργούν ως έχουν. (ΥΠ.ΕΣ. εγκ. 52/ οικ. 39155/10.10.2014). Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης ρυθμίζονται θέματα σχετικά με τη λειτουργία των σχολικών επιτροπών, την κατανομή των πιστώσεων, τον τρόπο και τη διαδικασία πραγματοποίησης, δικαιολόγησης και ελέγχου των πάσης φύσεως εσόδων και εξόδων, καθώς και κάθε αναγκαία λεπτομέρεια (παρ. 2 του άρθρου 103 του Ν.3852/2010). Η απόφαση του οικείου δημοτικού συμβουλίου, μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας ελέγχου νομιμότητας, δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης από τον οικείο δήμο. Από τη δημοσίευση της ανωτέρω απόφασης, το νέο νομικό πρόσωπο που δημιουργείται, καθίσταται καθολικός διάδοχος των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των σχολικών επιτροπών που συγχωνεύθηκαν (ΥΠ.ΕΣ.Α.&Η.Δ. εγκ. 59/74896/30.12.2010). Οι Δημοτικές Επιτροπές παιδείας εξακολουθούν να διέπονται από το καθεστώς που διέπει τη λειτουργία τους και μετά τον Καλλικράτη. Κατ' εξουσιοδότηση της παρ.2 του άρθρου 103 του Ν.3852/2010 εκδόθηκε η απόφαση ΥΠ.ΕΣ.Α.&Η.Δ 8440/24.02.2011 για τον καθορισμό λειτουργίας των σχολικών επιτροπών και ρύθμιση οικονομικών θεμάτων αυτών. Η σχολική επιτροπή συνίσταται με πράξη του γενικού γραμματέα της περιφέρειας και αρχίζει να λειτουργεί με τη συγκρότηση του διοικητικού της συμβουλίου, το οποίο αποτελείται από 5 έως 15 μέλη. Πρόεδρος μπορεί να οριστεί ο δήμαρχος ή ο πρόεδρος της κοινότητας ή ακόμη και ο διευθυντής του σχολείου ως μη αιρετό μέλος και τα υπόλοιπα μέλη είναι δημότες ή

²⁰ άρθρο 5, παρ. 8, Ν. 1984/1990

δημοτικοί σύμβουλοι αναλόγως των προσόντων και των γνώσεων που διαθέτουν. Σχετικά με τα θέματα της σχολικής επιτροπής αυτά ορίζονται σύμφωνα με τους κανονισμούς και την ψήφιση των αποφάσεων του διοικητικού συμβουλίου.²¹

Η σχολική επιτροπή συνεδριάζει υποχρεωτικά, ύστερα από πρόσκληση του Προέδρου της, μια φορά το μήνα. Ο πρόεδρος καλεί επίσης σε συνεδρίαση τη Σ.Ε., όταν το ζητήσει το 1/3 των μελών της με γραπτή αίτηση, στην οποία αναφέρονται τα θέματα που θα συζητηθούν.²² Επίσης ο πρόεδρος καλεί τη Σ.Ε. εγγράφως στις συνεδριάσεις, κατά τις οποίες τηρούνται από το γραμματέα τα πρακτικά στο Βιβλίο Πράξεων της σχολικής επιτροπής. Η Σ.Ε. έχει απαρτία, εφόσον όλα τα μέλη που είναι παρόντα και αποτελούν την απόλυτη πλειοψηφία του συνολικού αριθμού των μελών της.

Η απόλυτη πλειοψηφία υπάρχει όταν οι παρόντες είναι περισσότεροι από τους απόντες. Αν μετά από δύο συνεχείς προσκλήσεις η Σ.Ε. δεν έχει απαρτία, συνεδριάζει ύστερα από τρίτη πρόσκληση και παίρνει αποφάσεις μόνο για τα θέματα που είναι γραμμένα στην αρχική ημερήσια διάταξη, εφόσον τα μέλη που είναι παρόντα αποτελούν το 1/3. Τουλάχιστον ο συνολικός αριθμός των μελών της Σ.Ε. παίρνει τις αποφάσεις της με πλειοψηφία των παρόντων. Σε περίπτωση ισοψηφίας επικρατεί η ψήφος του προέδρου²³.

Στον πρόεδρο και στα μέλη του Δ.Σ. του νομικού προσώπου (Σ.Ε.), εκτός από το δήμαρχο, τον αντιδήμαρχο, τον πρόεδρο του δημοτικού συμβουλίου και τον πρόεδρο της κοινότητας, μπορεί να επιτραπεί η καταβολή αποζημίωσης για κάθε μια συνεδρίαση, και μέχρι τρεις συνεδριάσεις το μήνα, ύστερα από απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου. Το ύψος της αποζημίωσης για κάθε συνεδρίαση ανέρχεται στο 1% των μηνιαίων εξόδων παράστασης των δημάρχων ή των προέδρων της κοινότητας αντίστοιχα.²⁴

Το έργο της σχολικής επιτροπής είναι η σωστή οικονομική διαχείριση και επίλυση των οικονομικών προβλημάτων του σχολείου. Συγκεκριμένα και όπως αυτό ορίζεται από τον νόμο²⁵, έργο της σχολικής επιτροπής είναι «η διαχείριση των πιστώσεων που διατίθενται για τη κάλυψη των λειτουργικών δαπανών του σχολείου ή των σχολείων, αν πρόκειται για ενιαία

²¹Επιπλέον σύμφωνα με την 1454/Φ84/29-06-1999, γνωμοδότηση του Γραφείου του Νομικού Συμβούλου του ΥΠ.Ε.Π.Θ., οι Διευθύνσεις και τα Γραφεία Π.Ε. καθώς και οι σχολικές μονάδες ως αποκεντρωμένες δημόσιες υπηρεσίες (και όχι περιφερειακές υπηρεσίες του ΥΠ.Ε.Π.Θ.), πρέπει να λάβουν χωριστό Α.Φ.Μ. κάθε Διεύθυνση, κάθε Γραφείο και κάθε σχολική μονάδα. Διευκρινίζεται ότι οι Σ.Ε., που είναι αυτοτελή ν.π.δ.δ., θα πρέπει να έχουν ιδιαίτερο Α.Φ.Μ.

²²άρθρο108 παρ.1 και2ουΠ.Δ.410/95

²³<https://www.gdimitrakopoulos.gr/files/nomoi/arxeio-1.pdf>

²⁴άρθρο 242

²⁵ Άρθρο 5, παρ.9, Ν. 1984/1990

σχολική επιτροπή (θέρμανση, φωτισμός, ύδρευση, αποχέτευση, τηλεφωνική σύνδεση, αγορά αναλώσιμων υλικών, κτλ.)». Επιπλέον ορίζεται η αμοιβή των καθαριστριών του σχολείου και η εκτέλεση έργων για τη επισκευή και συντήρηση του σχολικού κτιρίου και κάθε είδους εξοπλισμού του.

Την ευθύνη για την οικονομική διαχείριση την έχει ο πρόεδρος της Σχολικής Επιτροπής²⁶. Όταν αυτός δεν γίνεται να το κάνει, ορίζεται ένα μέλος της Σ.Ε., το οποίο θα ασκεί αυτά τα καθήκοντα από εξουσιοδότηση του προέδρου. Δεν υπάρχει ταμίας ως αξίωμα. Τυπικά η διαχείριση των οικονομικών γίνεται από την αρμόδια υπηρεσία του Δήμου και εγκρίνεται από το δημοτικό ή το κοινοτικό συμβούλιο²⁷.

Πριν γίνει η συγχώνευση των σχολικών επιτροπών σε ενιαίες, ο διευθυντής του κάθε σχολείου ήταν τακτικό μέλος της μεμονωμένης σχολικής επιτροπής. Επομένως την εκπροσωπούσε νόμιμα στις αποφάσεις και στις πρακτικές κάθε συνεδρίασης. Στις ενιαίες σχολικές επιτροπές οι διευθυντές όλων των σχολείων εκπροσωπούνται από δυο επιλεγμένους διευθυντές. Αυτό σημαίνει ότι τα έργα, τα οποία εκτελούνται σε κάθε σχολείο και οι ενέργειες πραγματοποιούνται μετά από απόφαση του Δ.Σ. και υπογραφή του προέδρου, ή του εξουσιοδοτημένου με απόφαση μέλους, της ενιαίας σχολικής επιτροπής. Προϋπόθεση αποτελεί ότι οι σχολικές επιτροπές συνεννοούνται με την τοπική αυτοδιοίκηση για τα τεχνικά έργα και τις ανάλογες δαπάνες (Ενιαίες Σχολικές Επιτροπές, 2014, 76).

Η σχολική επιτροπή ορίζει που θα αναθέσει τη λειτουργία του κυλικείου και το πώς θα διαχειριστεί τα έσοδα που προέρχονται από αυτό. Πριν από αυτό η σχολική επιτροπή για την λειτουργία και την εκμετάλλευση των κυλικείων πραγματοποιεί πλειοδοτικό διαγωνισμό. Δικαίωμα συμμετοχής στο διαγωνισμό έχουν φυσικά πρόσωπα καθώς και δημοτικά ή κοινοτικά νομικά πρόσωπα. Επίσης συμμετέχουν πολίτες των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίοι γνωρίζουν την ελληνική γλώσσα.²⁸

Ακόμη η σχολική επιτροπή υποβάλλει εισηγήσεις προς τις αρμόδιες διευθύνσεις δευτεροβάθμιας και πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για τη συγκρότηση της σχολικής βιβλιοθήκης, η οποία αφορά τον εφοδιασμό με έπιπλα, τον εξοπλισμό, αλλά και τα βιβλία (κυρίως του Υ.Π.ΕΠ.Θ.). Είναι απαραίτητος επίσης ο εξοπλισμός με διδακτικά μέσα και είδη

²⁶Σ.Ε 64447/21-2-91, ΦΕΚ 136Β, Κ.Υ.Α. των Υπουργών Εσωτερικών, Οικονομικών και Παιδείας

²⁷με το Ν.1566/85 οι δήμοι και οι κοινότητες ανέλαβαν, μέσω των σχολικών επιτροπών, την οικονομική διαχείριση της λειτουργίας των σχολείων και την επισκευή και συντήρηση των σχολικών κτιρίων.

²⁸ Το επίπεδο γλωσσομάθειας διαπιστώνεται από την επιτροπή διενέργειας του διαγωνισμού.

για τη λειτουργία του σχολείου από πιστώσεις του τακτικού προϋπολογισμού και του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων.

Η αρμόδια σχολική επιτροπή του σχολείου συγκροτεί την επιτροπή ελέγχου του σχολικού κυλικείου. Αυτή αποτελείται από τον διευθυντή του σχολείου, ένα μέλος του συλλόγου γονέων, ένα μέλος της σχολικής επιτροπής, ένα μέλος της σχολικής κοινότητας, έναν εκπαιδευτικό ή τους αναπληρωτές τους. Ο διευθυντής καλεί τα μέλη σε συνεδρίαση για τα διάφορα προβλήματα του κυλικείου και τηρούνται πρακτικά σε βιβλίο πράξεων. «Η σχολική επιτροπή, με απόφασή της, μπορεί να παρατείνει τη σύμβαση μίσθωσης του κυλικείου μέχρι (2) χρόνια, εφόσον συντρέχουν εξαιρετικοί λόγοι, αναφερόμενοι στη λειτουργία των κυλικείων. Στην περίπτωση αυτή, προσαυξάνεται το ποσό της ετήσιας προσφοράς ανά μαθητή ανάλογα με την αύξηση του τιμαρίθμου για κάθε έτος παράτασης».²⁹

Θα ήταν σημαντικό να αναφερθεί ότι η παραχώρηση των σχολικών χώρων αποτελεί μέλημα της Σχολικής Επιτροπής, ώστε να χρησιμοποιηθούν για την πραγματοποίηση εκδηλώσεων και δραστηριοτήτων από φορείς της τοπικής κοινωνίας.³⁰ Οι εκδηλώσεις αυτές διαρκούν συνήθως μια μέρα ή έχουν μεγαλύτερη διάρκεια. Αυτό μπορεί να γίνει εκ μέρους του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων για προγράμματα και δραστηριότητες κατά τη διάρκεια της χρονιάς³¹. Τα προγράμματα αυτά αφορούν τη δημιουργική απασχόληση και αντλούν το περιεχόμενό τους από τις εικαστικές τέχνες, τη μουσική, το θεατρικό παιχνίδι, το χορό, την κίνηση, τις αθλοπαιδιές, τις προβολές, τα επιτραπέζια παιχνίδια, την ενισχυτική διδασκαλία, την προετοιμασία για την επόμενη ημέρα στο σχολείο και τις πολιτιστικές εκδηλώσεις. Οποιαδήποτε άλλη δράση πρέπει να έχει την έγκριση του ΥΠ.Ε.Π.Θ. Δεν παραχωρούνται χώροι για προγράμματα, τα οποία απευθύνονται επιλεκτικά σε μεμονωμένους μαθητές ή σε ομάδες μαθητών, με κριτήρια οικονομικοκοινωνικά και αποκλείουν άλλους μαθητές που δεν έχουν οικονομική δυνατότητα.

Γι αυτό το λόγο ενημερώνεται η τοπική αυτοδιοίκηση και ο σχολικός σύμβουλος, ότι οι συγκεκριμένες δραστηριότητες προσιδιάζουν στο πνεύμα του σχολείου, έχουν παιδαγωγικό χαρακτήρα και πραγματοποιούνται από άτομα με κατάλληλα προσόντα και γνώσεις. Για την παραχώρηση του σχολικού χώρου υποβάλλεται ανάλογη αίτηση από τον αντίστοιχο φορέα.

²⁹<https://www.gdimitrakopoulos.gr/files/nomoi/arxeio-2.pdf>

³⁰Για την παραχώρηση σχολικών χώρων εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 5 του Ν.1894/90 σε συνδυασμό με τις διατάξεις του άρθρου 41 του ν. 1566/85. Η διαδικασία παραχώρησης σύμφωνα με την Δ4/210/20-2-1998 εγκύκλιο του ΥΠ.Ε.Π.Θ

Η αίτηση πρέπει να περιλαμβάνει το είδος της δραστηριότητας, τη διάρκεια και τον υπεύθυνο της δραστηριότητας. Η σχολική επιτροπή εισηγείται στη δημοτική επιτροπή παιδείας αρνητικά ή θετικά και αυτό περνάει στο σχολικό σύμβουλο και ύστερα αναλαμβάνει την έγκριση η τοπική αυτοδιοίκηση (Ενιαίες Σχολικές Επιτροπές, 2014,79).

Επίσης αν ο διευθυντής του σχολείου κρίνει ότι η παραχώρηση του σχολικού χώρου θα προκαλέσει οικονομική επιβάρυνση στην σχολική επιτροπή και επομένως στα οικονομικά στοιχεία που του αναλογούν, υποβάλλει αίτημα στην επιτροπή προκειμένου να εξεταστεί αν και κατά πόσο θα επιβαρυνθεί ο φορέας, που θα κάνει χρήση του χώρου (Ενιαίες Σχολικές Επιτροπές, 2014,79). Αυτό περιλαμβάνει ανάγκη επιπλέον καθαριότητας, αυξημένη κατανάλωση ρεύματος και νερού, αυξημένη δαπάνη υλικών καθαριότητας και ανάλωση εξοπλισμού λόγω έντονης χρήσης.

Συνοψίζοντας τα παραπάνω, ιδιαίτερα σημαντική είναι η προϋπόθεση ότι δεν θα διαταραχθεί η εύρυθμη λειτουργία του σχολείου. Αν προκύψουν ζημιές θα πρέπει να αποκατασταθούν και ο χώρος πρέπει να καθαριστεί και σε όλα αυτά προστίθεται και ο απαραίτητος σεβασμός του σχολείου, που θα χρησιμοποιηθεί. Σε περίπτωση που δεν τηρηθούν όλα τα παραπάνω αφαιρείται το δικαίωμα χρήσης του χώρου.

Οι σχολικές επιτροπές είναι υπεύθυνες επίσης για την οικονομική διαχείριση των ευρωπαϊκών προγραμμάτων, στα οποία εντάσσονται κατά περίπτωση τα σχολεία τους, (πρόγραμμα SOCRATES - δράσεις Comenius και Minerva – πρόγραμμα κοινοτικής δράσης «Νεολαία», ευρωπαϊκό σχολικό δίκτυο, E-Twinning, Netdays 2004, E-learning awards 2004, κ.α.). Η εργασία της Φατούρου αναφέρει σχετικά με τα ευρωπαϊκά προγράμματα, «ότι οι σχολικές επιτροπές, ως Ν.Π.Δ.Δ. των Ο.Τ.Α., είναι τελικοί δικαιούχοι και άμεσα εμπλεκόμενοι μόνο σε έργα του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Κοινωνία της Πληροφορίας».

Η υλοποίηση των υπόλοιπων προγραμμάτων γίνεται μέσω της συνεργασίας του εκάστοτε καθηγητή με τις Διευθύνσεις Εκπαίδευσης της κάθε περιοχής. Το θέμα είναι όμως ότι σε ορισμένους Δήμους υπάρχουν υπηρεσίες που βοηθούν, ενώ σε άλλους εναπόκεινται καθαρά σε πρωτοβουλίες καθηγητών. Το αποτέλεσμα είναι ότι άλλα σχολεία συμμετέχουν σε πολλά προγράμματα και άλλα σε κανένα» (Φατούρου, 38, 2010).

Επιπλέον είναι απαραίτητη η απόφαση για τη μεταφορά των μαθητών των Σχολικών Μονάδων Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης (ΣΜΕΑΕ), που γίνεται είτε με κοινά δρομολόγια των σχολικών λεωφορείων τα οποία ανήκουν στην Ενιαία Σχολική Επιτροπή του Συγκροτήματος είτε με μεταφορικά μέσα μισθωμένα από την οικεία περιφερειακή

αυτοδιοίκηση (Eurydice, 2008/09). Όλα αυτά και πολύ περισσότερα κρίνονται απαραίτητα για να λειτουργήσει μια σχολική μονάδα (Μουρνιανάκης, 61, 2010).

Επιπλέον οι σχολικοί τροχονόμοι παρέχουν εθελοντική εργασία με αντικείμενο την οδική ασφάλεια των πεζών μαθητών κατά τις μετακινήσεις τους από και προς τα σχολεία. Η επιλογή τους γίνεται από ειδική επιτροπή την οποία απαρτίζουν ο διευθυντής του σχολείου, ο πρόεδρος της σχολικής επιτροπής και εκπρόσωπος του συλλόγου γονέων. Οι σχολικές επιτροπές τους καταβάλουν μηνιαία αποζημίωση για να καλυφθούν τα τυχόν έξοδα κίνησης και χρηματοδοτούνται για αυτό το σκοπό από τους Κ.Α.Π.³² με ειδική πίστωση που προβλέπεται στην απόφαση κατανομής τα τρία τελευταία χρόνια.

Η ανάγκη φύλαξης των σχολείων οδήγησε στην εφαρμογή ενός προγράμματος απόκτησης εργασιακής εμπειρίας άνεργων στη φύλαξη σχολικών κτιρίων. Το πρόγραμμα ξεκίνησε πιλοτικά σε 145 ΟΤΑ το 2000 και συγχρηματοδοτείται από τον Ο.Α.Ε.Δ. και τους Κ.Α.Π. με ειδική πίστωση που προβλέπεται στην απόφαση κατανομής.

Τα έσοδα των σχολικών επιτροπών για την λειτουργία και τη διαχείριση όσων αναφέρθηκαν παραπάνω προέρχονται από τις επιχορηγήσεις των δήμων ή των κοινοτήτων, από προσόδους της σχολικής περιουσίας, όπως είναι τα έσοδα από το σχολικό κυλικείο, από εκποιήσεις περιουσιακών στοιχείων, από δωρεές, κληρονομίες και κληροδοσίες και από κάθε είδους νόμιμο μέσο³³.

Για όλα τα παραπάνω που αφορούν έσοδα και έξοδα της σχολικής επιτροπής είναι υποχρεωτική η υποβολή φόρου του εισοδήματος της. «Σύμφωνα με το με αριθμό 1019325/10265/ Β0012/12-3-2004, Έγγραφο της Διεύθυνσης Φορολογίας Εισοδήματος του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών οι Σχολικές Επιτροπές ως δημοτικά ή κοινοτικά νομικά πρόσωπα είναι απαλλαγμένες από το φόρο εισοδήματος για τα κάθε είδους εισοδήματά τους, Έχουν όμως υποχρέωση σύμφωνα με την παρ.2 του άρθρου 107 του .2238/1994 να υποβάλλουν δήλωση φορολογίας εισοδήματος νομικών προσώπων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα έστω και αν δεν φορολογούνται.

Η ανωτέρω δήλωση υποβάλλεται μέχρι τις 10 Μαρτίου κάθε οικονομικού έτους για τα εισοδήματα που απέκτησαν μέσα στο αμέσως προηγούμενο έτος, ανεξάρτητα αν τα εισοδήματα αυτά υπόκεινται ή όχι σε φορολογία. Το Έντυπο της δήλωσης έχει κωδικό Φ.01.012 και δίνεται από την εφορία και η συμπλήρωσή του είναι απλή. Συμπληρώνονται μόνο οι δύο τελευταίοι πίνακες στην κατάσταση εσόδων για τα Νομικά Πρόσωπα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

³² Κεντρικοί Αυτοτελείς Πόροι

³³ Άρθρο 4 της Κ.Υ.Α. 64447/91 και άρθρο 235, Ν.3463/06

Σε περίπτωση μη υποβολής της φορολογικής δήλωσης εισοδήματος επιβάλλεται αυτοτελές πρόστιμο από 117 Ευρώ μέχρι 1170 ευρώ, σύμφωνα με την παρ.1 του άρθρου 4 του ν.2523/97. Το πρόστιμο αυτό μειώνεται στο 1/3 κατά τη διοικητική επίλυση της διαφοράς σύμφωνα με την παρ . 6 του άρθρου 9 του πιο πάνω νόμου . Σε περίπτωση που οι σχολικές επιτροπές απασχολούν προσωπικό , μισθωτούς ή ελεύθερους επαγγελματίες, υποχρεούνται να παρακρατούν τον φόρο εισοδήματος από μισθωτές υπηρεσίες ή από ελεύθερα επαγγέλματα με βάση τις διατάξεις των άρθρων 57 και 58 του. 2238/94 αντίστοιχα» (Ενιαίες Σχολικές Επιτροπές, 2014, 33).

Ο ρόλος της σχολικής επιτροπής, σύμφωνα με την εισηγητική έκθεση του Ν.1566/85, είναι ότι μπορεί να επιτρέπει στη κοινωνία να εκφράσει θέση και απόψεις για την παιδεία και να συνδέει το περιεχόμενο σπουδών με την παραγωγική και αναπτυξιακή διαδικασία. Επιπλέον είναι δυνατή η σύνδεση των εσωτερικών και ανθρωπιστικών στόχων για την ανάπτυξη μιας ολοκληρωμένης προσωπικότητας και τέλος επιτυγχάνεται η σύνδεση της τεχνολογικής και επιστημονικής γνώσης με την ευρύτερη γνώση και μόρφωση στο αντίστοιχο εκπαιδευτικό επίπεδο (Δρόσος, 33, 2011).

Συγκεκριμένα ανατίθεται στους Δήμους η τήρηση των κανόνων υγιεινής δημόσιων και ιδιωτικών σχολείων. Παρέχεται στους Δήμους η αρμοδιότητα της εκτέλεσης προγραμμάτων δια βίου μάθησης. Συγκροτείται από το Δήμο επιτροπή καταλληλόλητας για όλα τα θέματα σχολικής στέγης. Χορηγείται η δυνατότητα στους Δήμους για εποπτεία και έλεγχο των συλλόγων γονέων και κηδεμόνων. Δίνεται η δυνατότητα στο Δήμο να οργανώσει συναυλίες ή άλλες πολιτιστικές εκδηλώσεις για τους μαθητές. Προβλέπεται για το Δήμο η αρμοδιότητα του διορισμού και της αντικατάστασης διοικήσεων των ιδρυμάτων που χορηγούν υποτροφίες. Επιβάλλει ο Δήμος κυρώσεις στους γονείς και κηδεμόνες που δεν εγγράφουν τα παιδιά τους στο σχολείο και αμελούν για την τακτική φοίτησή τους. Δύναται ο Δήμος να διακόψει τα μαθήματα, λόγω έκτακτων συνθηκών ή επιδημικής νόσου, εντός των διοικητικών ορίων του. Αναλαμβάνει ο Δήμος τη χορήγηση της άδειας ίδρυσης και λειτουργίας ιδιωτικών μουσικών ιδρυμάτων.

Στην ίδια κατεύθυνση κινείται και το πλαίσιο αρμοδιοτήτων των περιφερειών, που αποτελούν το β' βαθμό αυτοδιοίκησης από 1/1ου/2011, όπου στο άρθρο 186 του Ν.3852/2010 στον τομέα Η. Παιδείας - Πολιτισμού - Αθλητισμού, γίνεται ομαδοποίηση όλων των αρμοδιοτήτων σε ένα ενιαίο πλαίσιο (Ν.3852/2010, σελ. 1873). Η διαρκής ενδυνάμωση του ρόλου της αυτοδιοίκησης στον τομέα της παιδείας για μια περίοδο 30 ετών (1985-2015) είναι αποτέλεσμα της αυξανόμενης εμπιστοσύνης από το χώρο της παιδείας προς αυτήν με την εκχώρηση διαρκώς επιπρόσθετων αρμοδιοτήτων, της αξιοπιστίας της

αυτοδιοίκησης στη διαχείριση και την αντιμετώπιση της καθημερινότητας για τις εκπαιδευτικές υποδομές, και της εγγύτητας και αμεσότητας στην ανταπόκριση στα θέματα που απασχολούν την τοπική εκπαιδευτική κοινότητα (Χρηστάκης,2016, 60).

Σύμφωνα με τον Λιαρό (9, 2001) και το άρθρο 5, Ν 1984/1009 η κινητή και η ακίνητη περιουσία των σχολικών μονάδων μεταβιβάζεται στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.). Τα έσοδα των Ο.Τ.Α. και των σχολικών επιτροπών για την εκπαίδευση διέπονται από ειδική νομοθεσία, η οποία έχει τροποποιηθεί αρκετές φορές και έχουν γεννηθεί πολλές αμφισβητήσεις τόσο ως προς το ύψος τους όσο και για τους τρόπους κατανομής που έχουν κατά καιρούς εφαρμοστεί.

Ο ρόλος των σχολικών επιτροπών είναι να διαχειρίζεται τις πιστώσεις των Ο.Τ.Α. για την κάλυψη των λειτουργικών αναγκών των σχολείων.³⁴ Οι σχολικές επιτροπές κατέχουν τον ρόλο του ελέγχου των αναγκών και ζητούν αναλόγως συγκεκριμένες πιστώσεις. Για επισκευές και κατασκευές μεγάλης κλίμακας (π.χ. στέγες, εγκαταστάσεις σχολικών κτιρίων) αρμοδιότητα έχουν οι Ο.Τ.Α. και αν αυτοί αδυνατούν να καλύψουν τα έξοδα, αναλαμβάνουν οι αντίστοιχες νομαρχίες, οι οποίες επιχορηγούνται με τις ανάλογες πιστώσεις (Λιαρός, 10,2001). Οι δήμοι και οι κοινότητες έχουν επίσης τη δυνατότητα να επιχορηγούν τις σχολικές επιτροπές μέσω των τακτικών τους εσόδων ή να πληρώνουν δαπάνες για λογαριασμό τους, εφόσον βέβαια δεν επαρκούν οι προηγούμενες πηγές εσόδων ή ο Ο.Τ.Α. επιθυμεί να συμβάλλει στην αναβάθμιση των σχολείων του.

Στη συνέχεια «κάθε σχολική μονάδα ή συγκρότημα σχολείων, για να διαχειρίζεται τα χρήματα που λαμβάνει από τη Σχολική Επιτροπή, ανοίγει έναν τραπεζικό λογαριασμό. Το λογαριασμό χειρίζεται το Σχολικό Συμβούλιο δηλαδή μια τριμελής ή πενταμελής ομάδα (εάν είναι σχολικό συγκρότημα) που αποτελείται από το Διευθυντή του σχολείου, εκπρόσωπο των εκπαιδευτικών και εκπρόσωπο των γονέων».³⁵

Η άποψη της σχολικής επιτροπής περιορίζεται στην παραχώρηση η μη μιας συγκεκριμένης ανάθεσης έργου, εφόσον το κρίνει απαραίτητο και έχει άμεση γνώση των αναγκών του αντίστοιχου σχολείου. «Κάθε Σχολική Επιτροπή είναι υπεύθυνη, εκτός από την κατανομή των χρημάτων στις σχολικές μονάδες, και για την εξασφάλιση ενιαίων διαδικασιών για τις προμήθειες»³⁶. Είναι υποχρέωση των σχολικών επιτροπών να τηρούν φακέλους

³⁴Η κατανομή των πιστώσεων στις Σχολικές Επιτροπές γίνεται από τους «Καλλικρατικούς» Δήμους.

³⁵<https://edu.klimaka.gr/nomothesia/symvulia-epitropes/1594-dievkriniseis-leitourgias-scholikes-epitropes.html>

³⁶<https://edu.klimaka.gr/nomothesia/symvulia-epitropes/1594-dievkriniseis-leitourgias-scholikes-epitropes.html>

εισερχόμενων και εξερχόμενων εγγράφων σχετικά με ότι περιλαμβάνει τις αρμοδιότητες της επιτροπής (μέλη σχολικής επιτροπής, αναθέσεις έργων κ.τ.λ.).

Επιπλέον είναι καθήκον της σχολικής επιτροπής να τηρεί βιβλία όλων των οικονομικών στοιχείων. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω κύρια αποστολή της σχολικής επιτροπής είναι η οικονομική διαχείριση της σχολικής μονάδας. Αυτό όμως προϋποθέτει την άμεση και αποδοτική συνεργασία με την τοπική αυτοδιοίκηση. Αν αυτό δεν είναι εφικτό η λειτουργία της υποβοηθείται και με αυτό τον τρόπο υπονομεύεται η λειτουργία της σχολικής μονάδας.

Ουσιαστικά η σχολική επιτροπή αποτελεί τον ενδιάμεσο παράγοντα ανάμεσα στο σχολείο και την τοπική αυτοδιοίκηση. Αν και αποτελεί αρμοδιότητα της η οικονομική διαχείριση δεν κατέχει τον άμεσο έλεγχο των οικονομικών του σχολείου ή των σχολείων, καθώς αυτό ανήκει στις αρμοδιότητες των Ο.Τ.Α.

Οι νόμοι που διέπουν τη λειτουργία των σχολικών επιτροπών παρουσιάζουν ανεπάρκειες ως προς το κομμάτι της διαχείρισης, το οποίο θα μπορούσε να έχει άμεσο αντίκτυπο στη σχολική μονάδα. Οι Ο.Τ.Α. καθορίζουν τον αριθμό των σχολείων που θα καλύψει οικονομικά η σχολική επιτροπή και ίσως αυτό δεν θα μπορούσε να αντιστοιχεί σε πραγματικούς αριθμούς λειτουργικών αναγκών.

Το ζήτημα της σχολικής κινητής και ακίνητης περιουσίας είναι ένα σημαντικό κομμάτι οικονομικής διαχείρισης, το οποίο εμμέσως η σχολική επιτροπή καλείται να διαχειριστεί και το οποίο δεν της ανήκει, αλλά αποτελεί κομμάτι αρμοδιότητας των εκάστοτε Ο.Τ.Α. Δεν είναι επομένως εφικτό να ορίσει η σχολική επιτροπή τη δίκαιη κατανομή πόρων στις σχολικές μονάδες, παρά το γεγονός ότι αποτελεί όργανο λαϊκής συμμετοχής.

Το δημόσιο σχολείο αποτελεί δημόσιο αγαθό και ανήκει σε όλους και αυτό αποτελεί μια προβληματική ως προς την επίλυση οικονομικών ζητημάτων. Επιπλέον το ζήτημα αυτό καθιστά κενό το θέμα των οργάνων της λαϊκής συμμετοχής ως αντιπροσώπων του κοινωνικού συνόλου, που ορίζουν και εκφράζουν απόψεις για την παιδεία.

Στην έρευνα της Μαμαλούδη (2005) οι περισσότεροι ερωτώμενοι θεωρούν κύριο ρόλο της σχολικής επιτροπής την οικονομική διαχείριση. Επίσης, αν δεν υπήρχε η σχολική επιτροπή ως ενδιάμεσος κρίκος το σχολείο δεν θα μπορούσε να χρηματοδοτηθεί. Επομένως, από αυτή την πλευρά ο ρόλος της σχολικής επιτροπής σε ζητήματα οικονομικά είναι καθαρά συμβουλευτικός και τυπικός. Δεν εκφέρει άποψη για τα έξοδα και έσοδα του σχολείου, ώστε να απαιτήσει παραπάνω χρηματοδότηση. Αναφερόμενοι στο παράδειγμα της Μαμαλούδη, όταν προτάθηκε υψηλότερο μίσθωμα για το κυλικείο η απάντηση που δόθηκε από τον διευθυντή ήταν ότι αυτό ορίζεται από τον νόμο (Μαμαλούδη, 49, 2005), διαπιστώνουμε ότι ο ρόλος της σχολικής επιτροπής είναι έμμεσος.

Σύμφωνα με την έρευνα του Γούβαλη (78, 2015) σχετικά με τις οικονομικές δυνατότητες της σχολικής επιτροπής, «το 79,8% των διευθυντών απάντησε ότι είναι περιορισμένες. Η έλλειψη χρηματοδότησης της δημόσιας εκπαίδευσης στη Ελλάδα αποτελεί χρόνιο πρόβλημα και έχει επιδεινωθεί εξαιτίας της οικονομικής κρίσης, η οποία πλήττει τη χώρα τα τελευταία χρόνια.

Το παραπάνω εύρημα συμφωνεί και με την αναφορά που έγινε στη 2η τακτική συνεδρίαση της Επιτροπής Παιδείας, Θρησκευμάτων και Νεολαίας της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδας (ΚΕΔΕ 2015) «τα τελευταία χρόνια –μετά και την εφαρμογή του “Καλλικράτη” - τα προβλήματα που καταγράφονται στον τομέα Παιδείας, κύρια λόγω των σημαντικών περικοπών πόρων που έχουν υποστεί οι Δήμοι και οι Σχολικές Επιτροπές, συνεχώς αυξάνονται με αποτέλεσμα οι Δήμοι να αδυνατούν να ανταποκριθούν με επάρκεια και αποτελεσματικότητα στις ανάγκες και τα προβλήματα των σχολικών μονάδων αρμοδιότητας τους.»

Θα μπορούσαμε να αναφέρουμε επίσης ότι στην εκπαίδευση ο οικονομικός προϋπολογισμός αποτελεί κατά κύριο λόγο αρμοδιότητα της κεντρικής διοίκησης του υπουργείου παιδείας (Υ.Π.Ε.Π.Θ.). Η διαδικασία του προϋπολογισμού έχει σημαντική και ζωτική σημασία για κάθε υπουργείο ως προς την άσκηση της πολιτικής, την οποία πρέπει να ακολουθήσει. Πάντα το τι θα χρηματοδοτήσει το κάθε υπουργείο εξαρτάται από τις προτεραιότητες της κυβέρνησης. «Η χρηματοδότηση από το Υπουργείο Εσωτερικών δίνεται σε δόσεις κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς. Στη συνέχεια η Σχολική Επιτροπή κατανέμει τους πόρους σε κάθε σχολική μονάδα, βάσει ενός μαθηματικού τύπου που λαμβάνει υπόψη τον αριθμό των μαθητών και των αιθουσών, την παλαιότητα του σχολικού κτιρίου και άλλες παραμέτρους»³⁷.

Αυτό σημαίνει ότι δεν έχουν καμία αρμοδιότητα ουσιαστικά οι αποκεντρωμένες διοικήσεις και οι σχολικές μονάδες, επομένως ούτε οι σχολικές επιτροπές. Δεν υπάρχει αυτονομία ως προς την οικονομική διαχείριση (Κατσαρός, 90, 2008). Οι σχολικές επιτροπές διαχειρίζονται κονδύλια που τους μεταβιβάζονται από ανώτερα στρώματα και κατέχουν σε περιορισμένο βαθμό την αποφασιστική αρμοδιότητα για την μετατροπή των κονδυλίων σε συγκεκριμένους υλικούς πόρους για το σχολείο.

Το ερώτημα που τίθεται είναι εάν η λειτουργία του θεσμού της σχολικής επιτροπής μπορεί να βοηθήσει στη εύρυθμη λειτουργία του σχολείου. «Λειτουργούν τόσο μακροπρόθεσμα ως πολιτικές μεταφορές αρμοδιοτήτων και ως δράσεις υποστήριξης τους όσο και βραχυπρόθεσμα έχοντας ως στόχο την αποτελεσματική άσκηση των αρμοδιοτήτων των ΟΤΑ

³⁷<https://edu.klimaka.gr/nomothesia/symvulia-epitropes/1594-dievkriniseis-leitourgias-scholikes-epitropes.html>

σε θέματα εκπαίδευσης, τη βελτίωση της οργάνωσης και της λειτουργίας των αντίστοιχων οργάνων και την αύξηση των διατιθέμενων πόρων.» (Κατσαρός, 90, 2008)

Μια πρόταση είναι η κατάρτιση του διευθυντή του σχολείου στα θέματα που άπτονται των σχολικών επιτροπών. Αυτό σημαίνει ότι ο εκάστοτε διευθυντής θα πρέπει να λάβει την απαραίτητη εκπαίδευση, ώστε να αναλάβει την συγκεκριμένη θέση με ορισμένα προσόντα. Η γραμματειακή υποστήριξη του σχολείου καθίσταται επίσης αναγκαία. Η πολιτεία πρέπει να αυξήσει το μερίδιο του προϋπολογισμού που αφορά στην παιδεία, ώστε να αυξηθούν οι επιχορηγήσεις από το κράτος των Σ.Ε., μιας και η δυσπραγία που δημιουργείται στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση είναι κατά κύριο λόγο οικονομική και γεννά απαξία για το θεσμό. Αλλά και οι δήμοι θα πρέπει με τη σειρά τους να είναι συνεπείς στην χορήγηση των πιστώσεων.

Είναι απαραίτητη η αλλαγή ορισμένων σημείων του νόμου περί Σ.Ε. για μεγαλύτερη ευελιξία αυτών, καθώς και την ύπαρξη κάποιων ασφαλιστικών δικλείδων για τυχόν αλόγιστη ανακατανομή χρημάτων από τους Ο.Τ.Α.(19^ο Πανελλήνιο Εκπαιδευτικό Συνέδριο, 2005). Κρίνεται αναγκαία η ουσιαστικότερη συμμετοχή των συλλόγων γονέων και συμμετοχή διδασκόντων στη λήψη αποφάσεων των Σ.Ε.

Προτείνεται η αναδιάρθρωση της σύνθεσης της Σ.Ε., με τη συμμετοχή σε αυτήν μόνο του διευθυντή του σχολείου, ο οποίος αν μη τι άλλο είναι εκ των πραγμάτων ο καλύτερος γνώστης των αναγκών του σχολείου, ενός ικανού δημοτικού υπαλλήλου ενός εκπροσώπου του συλλόγου γονέων έναν εκπρόσωπο της μαθητικής κοινότητας, μόνο σε θέματα που τον αφορούν άμεσα. Από την άλλη μεριά, βέβαια, θα πρέπει και οι ίδιες οι Σ.Ε. να είναι συνεπείς στις υποχρεώσεις τους (πχ να αξιοποιούν τις πιστώσεις που τους χορηγούνται για την ουσιαστική αναβάθμιση της λειτουργίας των σχολείων, να επιταχύνουν τη διαδικασία προμήθειας των ξενόγλωσσων βιβλίων, να τηρούν απολογισμούς, κλπ) και όλα τα μέλη τους να είναι πλήρως ενημερωμένα σχετικά με τη νομοθεσία που τις διέπει.

Τέλος, η αναβάθμιση του ρόλου της Σ.Ε. είναι, πλέον, απαραίτητη. Καλύπτει τον ένα βασικό άξονα της εκπαιδευτικής διδασκαλίας, αυτόν της υλικοτεχνικής και κτιριακής υποδομής των σχολικών μονάδων. Μαζί με το δεύτερο άξονα, δηλαδή το ρόλο του εκπαιδευτικού, καθώς και με άλλους φορείς, που εμπλέκονται στην εκπαιδευτική διαδικασία όπως οικογένεια, σύλλογοι γονέων, τοπική αυτοδιοίκηση, θα συμβάλλουν στη ποιοτική αναβάθμιση της εκπαίδευσης.

5.2 Καταγραφή προβλημάτων, δυσλειτουργιών και περιορισμών, θεσμικών ελλείψεων κατά την δράση της σχολικής επιτροπής

Τα τελευταία χρόνια, οι υποδομές και η λειτουργικότητα του σχολείου έχουν παρουσιάσει αισθητή βελτίωση. Παρά το γεγονός αυτό το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα δεν είναι άμεσα συνδεδεμένο με τις σύγχρονες ανάγκες της τεχνολογίας και της οικονομίας. Επιπλέον οι φορείς, οι οποίοι εμπλέκονται στην εκπαιδευτική διαδικασία, όπως οι εκπαιδευτικοί, οι γονείς και οι μαθητές δεν έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν σε λειτουργικά θέματα του σχολείου και έχουν παθητική στάση στις αποφάσεις του υπουργείου παιδείας.

Θα μπορούσε να αναφερθεί ένα παράδειγμα συμμετοχικής πρωτοβουλίας. Για τη διαμόρφωση ενός σχολείου ανοιχτού σε θέματα πολιτισμού και δια βίου μάθησης της κοινωνίας, η τοπική αυτοδιοίκηση είναι υποχρεωμένη να διαθέσει ένα ποσό. Αυτό το ποσό, το οποίο διαχειρίζονται οι σχολικές μονάδες σε συνεργασία με τον διευθυντή, τους εκπαιδευτικούς και τους γονείς σχετίζεται με την υλοποίηση εκπαιδευτικών πρωτοβουλιών. Σημασία έχει να δοθεί έμφαση στα εκπαιδευτικά προγράμματα, που αφορούν το περιβάλλον, τον επαγγελματικό προσανατολισμό των μαθητών και την ενεργή συμμετοχή των πολιτών του μέλλοντος στα κοινά.

Για την υλοποίηση των παραπάνω παραδειγμάτων τον κύριο λόγο έχει η σχολική επιτροπή, η οποία καθορίζει τον προϋπολογισμό του σχολείου. Πρέπει να επισημανθεί σ' αυτό ότι είναι ιδιαίτερα σημαντική η ουσιαστική συμμετοχή της εκπαιδευτικής κοινότητας στο σύνολό της. Με αυτό τον τρόπο μπορεί να γίνει η σωστή οικονομική διαχείριση και να υπάρχει μια συμβουλευτική αρωγή προς την τοπική αυτοδιοίκηση για τη διάθεση του αναγκαίου ποσού στα σχολεία. Αυτό συμβάλλει στον υπολογισμό του επιμέρους προϋπολογισμού της κάθε σχολικής μονάδας, όπως αυτός έχει διαμορφωθεί μέσα από κάθε δημοκρατική διαβούλευση της τοπικής αυτοδιοίκησης. Όλο αυτό αποτελεί κομμάτι κάθε ολοκληρωμένου επιχειρησιακού προγράμματος διοίκησης και διαχείρισης των σχολικών μονάδων κάθε περιοχής.

Παρά ταύτα, κατά τον Σαΐτη (2000) η σύσταση της σύγχρονης, σχολικής μονάδας παρουσιάζει σημαντικά και σοβαρά προβλήματα. Το να υφίσταται ένα σχολείο, αυτό συνδέεται άμεσα με τη λειτουργία της σχολικής επιτροπής, αλλά και με τη διαχείριση των πενιχρών κονδυλίων, τα οποία διατίθενται για τα λειτουργικά έξοδα των σχολείων. Είναι,

επομένως σημαντικό το θέμα της χρηματοδότησης, ειδικά στα χρόνια της κρίσης που είναι ιδιαίτερα περιορισμένη.

Η σχολική επιτροπή είναι νομικό πρόσωπο των Ο.Τ.Α. με όλες εκείνες τις αγκυλώσεις που της προσδίδουν τα ελεγκτικά όργανα της πολιτείας, βάζοντας φραγμούς στην αποτελεσματική και ευέλικτη πολιτική της τοπικής αυτοδιοίκησης στο σύγχρονο σχολείο. Η έλλειψη πόρων για περεταίρω ανάπτυξη του σχολείου και τις σύγχρονες δραστηριότητες που πρέπει να αναπτύσσει, καθώς και για τη συντήρηση των υπαρχουσών δομών, την καθιστούν καθαρά διεκπεραιωτικό όργανο και διαχειριστικό. Οι πρωτοβουλίες που πρέπει να αναπτυχθούν προσκρούουν στην έλλειψη χρηματοδότησης. Το σύγχρονο σχολείο θα πρέπει να λειτουργεί με κείνα τα πρότυπα που θα το καθιστούν συναγωνιστικό με τις απαιτήσεις της κοινωνίας και της διαμόρφωσης των συνθηκών εκείνων που η παραγωγική του διάσταση δεν θα εμποδίζεται από πρωτογενή εμπόδια της έλλειψης πόρων. Οι βαρυσήμαντες εξαγγελίες, πρέπει να συνοδεύονται και από συγκεκριμένα μέτρα ενίσχυσης των πρωτοβουλιών εκείνων του σύγχρονου σχολείου δια της σχολικής επιτροπής για μια σύγχρονη εκπαιδευτική και πλουραλιστική ανάπτυξη των δομών και των δραστηριοτήτων του.

Η έρευνα της Φατούρου (2010, 68) δείχνει ότι τα σχολεία της Αττικής δεν είχαν τόσο θέμα χρηματοδότησης όσο αδράνειας και αδιαφορίας. Αυτό που συνέβαινε ήταν ότι μεγάλα ποσά υπήρχαν στα ταμεία, αλλά τα σχολεία βρισκόταν σε άσχημη κατάσταση και ήταν εντελώς παραμελημένα. Συγκεκριμένα οι διαθέσιμες πιστώσεις δεν χρησιμοποιούνταν για τους σκοπούς, για τους οποίους είχαν διατεθεί. Με αυτό τον τρόπο μεγάλα χρηματικά ποσά συσσωρεύονταν με το χρόνο, ενώ θα έπρεπε μέχρι το τέλος του σχολικού χρόνου να μην υπάρχει διαθέσιμο υπόλοιπο στα ταμεία των σχολικών επιτροπών. Αυτά τα ποσά θα έπρεπε να χρησιμοποιηθούν για τα λειτουργικά έξοδα του σχολείου και για τους σκοπούς, για τους οποίους διατίθενται.

Ένα άλλο σημαντικό πρόβλημα είναι η καθυστερημένη παραλαβή των πιστώσεων, που χορηγούνται. Το αποτέλεσμα είναι το να υπολειτουργεί η σχολική επιτροπή και τα λειτουργικά έξοδα του σχολείου να αυξάνονται συνεχώς. Επιπλέον τα όρια των ποσών των αναλήψεων, που ορίζει η νομοθεσία δεν είναι αρκετά, ώστε να μπορούν να καλύψουν την κάθε μια σχολική μονάδα.

Σε περιφερειακούς δήμους τα οικονομικά προβλήματα είναι εντονότερα. Οι πιστώσεις, που δίνονται δεν επαρκούν και επίσης χορηγούνται με καθυστέρηση. Τα διαθέσιμα κονδύλια, τα οποία χρηματοδοτούν τα σχολεία δεν είναι διαθέσιμα και έτσι η κατάσταση του σχολείου να μην είναι καλή, ώστε να λειτουργήσει σωστά. Αυτό που δείχνει την αδιαφορία και την αδράνεια της τοπικής αυτοδιοίκησης είναι ότι αυτά τα ελάχιστα χορηγούμενα ποσά, που

δίνονται αποκλειστικά για τις ανάγκες και τα προβλήματα των σχολείων, σε αρκετές περιπτώσεις χρησιμοποιούνται για τις ανάγκες της υπάρχουσας δημοτικής ή κοινοτικής αρχής.

Ένα ακόμη πρόβλημα, σύμφωνα με την έρευνα της Φατούρου είναι ότι κάποιες σχολικές επιτροπές δεν υφίστανται, αλλά έχουν συσταθεί μόνο στα χαρτιά. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, τον ρόλο της σχολικής επιτροπής τον αναλαμβάνει κάποιος υπάλληλος της δημοτικής αρχής. Τα προβλήματα θα μπορούσαν να παραλειφθούν σε αυτό το σημείο, εάν ο υπάλληλος είναι γνώστης των προβλημάτων και των αναγκών των σχολικών μονάδων.

«Η λειτουργία της σχολικής επιτροπής αφορά μια τυπική διαδικασία που εξαντλείται, κυρίως, στην κατάρτιση και υπογραφή του ετήσιου οικονομικού απολογισμού του σχολείου, ή όπου αλλού χρειάζεται η τυπική δια της υπογραφής των μελών της παρουσία. Σε πολλές περιπτώσεις, υπάρχει το πρόβλημα της υπολειτουργίας των σχολικών επιτροπών και της μη ουσιαστικής παρέμβασής τους, ή το φαινόμενο ελάχιστες επιτροπές να συνεδριάζουν και αυτές με πρωτοβουλία των διευθυντών των σχολείων. Η μη τακτική λειτουργία τους συνδέεται με την εγκατάλειψη σε ορισμένα σχολεία, ενώ καθιστά δύσκολο τον έλεγχο των δαπανών»(Φατούρου, 63, 2010).

Σημαντική είναι η αναφορά στα προβλήματα που αντιμετωπίζει η σχολική επιτροπή στην κάλυψη των αναγκών, της επισκευής και λειτουργίας της σχολικής μονάδας. Η δημοτική αρχή καθυστερεί συνήθως να λύσει τα λειτουργικά προβλήματα και να επισκευάσει τις φθορές, που προκύπτουν. Για να επιτευχθεί αυτό πρέπει το σχολείο να ακολουθήσει μια αρκετά γραφειοκρατική διαδικασία. Συγκεκριμένα πρέπει να καταθέσει χαρτί στην τοπική αυτοδιοίκηση, στο οποίο καταγράφει τις ανάγκες που πρέπει να καλυφθούν. Στη συνέχεια το σχολείο πρέπει να περιμένει, ώστε να έρθει η δημοτική αρχή και να ελέγξει τα προβλήματα που κατατέθηκαν. Το σχολείο είναι αναγκασμένο να περιμένει και πάλι, καθώς και εκεί υπάρχει μεγάλη καθυστέρηση.

Επομένως, το σχολείο λόγω του γεγονότος ότι παρεμποδίζεται η λειτουργία του, αναγκάζεται να απευθυνθεί σε ιδιώτη και να χρησιμοποιήσει χρήματα από το λογαριασμό της σχολικής επιτροπής. Για τη λύση αυτού του προβλήματος κρίνεται αναγκαίο να δημιουργηθεί μια χωριστή λειτουργία στην τοπική αυτοδιοίκηση, η οποία θα αναλαμβάνει αποκλειστικά τα θέματα της κάθε σχολικής μονάδας, κάτι το οποίο είναι δύσκολο να πραγματοποιηθεί.

Όλα τα παραπάνω μπορεί να οδηγήσουν σε παραβίαση της νομοθεσίας με αποτέλεσμα η σχολική επιτροπή να προσπαθεί να λύσει τα προβλήματα που προκύπτουν με δικά της έξοδα. Η αδράνεια των Ο.Τ.Α., αλλά και η επιτακτική ανάγκη του σχολείου να λειτουργήσει σωστά οδηγούν σε αυτό.

Η Φατούρου στην έρευνα της (2010, 71) αναφέρει ότι σε ανάλογη περίπτωση το ποσό που απαιτήθηκε, διασπάστηκε σε μικρότερα ποσά διαφόρων μικρών αναγκών του σχολείου, έτσι ώστε να μπορέσει να δικαιολογηθεί ως δαπάνη της σχολικής επιτροπής. Όπως έγινε φανερό, η συγκεκριμένη σχολική επιτροπή αναγκάστηκε να προβεί σε αυτήν την «παρανομία», έτσι ώστε να διευκολυνθεί η εκπαιδευτική διαδικασία και να αναβαθμιστούν οι υποδομές του σχολείου προς όφελος των μαθητών.

Συναντώνται περιπτώσεις μη τήρησης της νομοθεσίας από την πλευρά της σχολικής επιτροπής. Αυτό αφορά κυρίως οικονομικά ζητήματα, καθώς δεν τηρούν τον απολογισμό με αποτέλεσμα να μην υπάρχει ούτε σωστή διαχείριση, ούτε και σειρά για τα ποσά που ξοδεύονται και πρόκειται να ξοδευτούν. Ο νόμος βέβαια υποχρεώνει κάθε σχολική επιτροπή να παραθέτει τον σωστό προϋπολογισμό των εξόδων για τις ανάγκες των σχολικών μονάδων, αλλά αυτό φαίνεται να μην τηρείται.

Μια διαφορετική περίπτωση προβληματικής που διέπει τη λειτουργία της σχολικής επιτροπής είναι η κομματική και πολιτική εμπλοκή. Αυτό συμβαίνει ακόμη και στην περίπτωση, στην οποία μπορεί να μην εμπλέκονται δημοτικοί σύμβουλοι, αλλά μπορεί τα μέλη να υποδεικνύονται από πολιτική παράταξη και λαμβάνουν συμμετοχή στο δημοτικό συμβούλιο. Με αυτό τον τρόπο αναπαράγονται πολιτικές και κομματικές αντιπαλότητες και εμπλέκονται σε θέματα του σχολείου.

Είναι γνωστό να διορίζονται άτομα στη σχολική επιτροπή, που αντιπροσωπεύουν συγκεκριμένη παράταξη και να λειτουργούν για δικού τους συμφεροντολογικούς σκοπούς, που δεν σχετίζονται με την καλή λειτουργία του σχολείου, αλλά αναπαράγουν πελατειακές σχέσεις. Επίσης πολλά μέλη των σχολικών επιτροπών, εκλεγμένα από πολιτικές παρατάξεις δεν γνωρίζουν τη θέση και τη λειτουργία της επιτροπής, ούτε την νομοθεσία. Η νομοθεσία που ισχύει είναι αρκετά πολύπλοκη και χασοτική, και είναι σύνηθες το φαινόμενο τα μέλη της σχολικής επιτροπής να μην είναι καλοί γνώστες αυτής και πολλές φορές να μην την εφαρμόζουν. Αυτό δυσχεραίνει το έργο των σχολικών επιτροπών και του σχολείου γενικότερα.

Η σχολική επιτροπή ως φορέας βρίσκεται μεταξύ τοπικής αυτοδιοίκησης και κράτους και λειτουργεί τις περισσότερες φορές ως ενδιάμεσος κρίκος είτε για τις επιλογές του κράτους και είτε για τις επιλογές της δημοτικής αρχής. Όντως η θέση της είναι δύσκολη και τις περισσότερες φορές γίνεται δυσάρεστη. Οι υπεύθυνοι συνήθως κοινοποιούν τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα σχολεία σε κτιριακά θέματα, συντήρησης, προσωπικού και λειτουργικών αναγκών. Η πρόσληψη του προσωπικού γίνεται με διαδικασίες που προβλέπονται μέσα από τις γενικότερες διαδικασίες πρόσληψης των υπουργείων καθότι έχει

άμεση σχέση με τον κρατικό προϋπολογισμό . Η παροχή εκείνων των μέσων για τη ασφαλή και καλή λειτουργία του σχολείου στις παρεχόμενες εκπαιδευτικές υπηρεσίες γίνεται με τα υπάρχοντα δεδομένα και τις επικρατούσες συνθήκες. Η αγορά των εποπτικών μέσων διδασκαλίας , ο εξοπλισμός των εργαστηρίων, η αγορά ηλεκτρομηχανολογικού εξοπλισμού των τμημάτων είναι προτεραιότητα και άμεσης αντιμετώπισης προβλήματα. Οημερίδες που διοργανώνουν τα σχολεία, η αγορά συγχρόνων τεχνολογικών μέσων είναι άμεσης χρηματοδότησης .

Κατά τον Κατσαρό (2008) ένας άλλος τομέας, στον οποίο έχει παρατηρηθεί δυσλειτουργία της σχολικής επιτροπής, έχει να κάνει με τον τρόπο συγκρότησης της και τα μέλη της καθώς, όντας ένα δημοκρατικό συλλογικό όργανο, δεν υπάρχει κάποιος έλεγχος στον τρόπο επιλογής των μελών της από τη δημοτική αρχή και έτσι δεν διασφαλίζεται η συμμετοχή προσώπων με διοικητικές γνώσεις ούτε και η αξιοκρατική επιλογή τους (Γούβαλης2015, 9).Επίσης η σύμφωνα με τον Γούβαλη (2015, 83) διαχείριση πολλών σχολικών μονάδων από την σχολική επιτροπή έχει ως αποτέλεσμα να δυσχεραίνεται το έργο της κατά τους διευθυντές, παρόλο που η νομοθεσία προβλέπει πολυάριθμα διοικητικά συμβούλια, ώστε να εξασφαλίζεται επαρκής αριθμός μελών για την εκτέλεση του καθημερινού έργου των σχολικών επιτροπών. Η απροθυμία είναι ένα από τα φαινόμενα, που παρατηρούνται σε μελή της σχολικής επιτροπής. Για παράδειγμα έχει συμβεί σε αρκετές περιπτώσεις ο πρόεδρος της σχολικής επιτροπής να συγκαλεί σε συνεδρίαση και να μην παρευρίσκονται τα μέλη.

Παρατηρείται μια ανομοιομορφία στη χρηματοδότηση και στη λειτουργία της σχολικής επιτροπής. Ακόμη και η νομοθεσία δεν φαίνεται να τηρείται και σε αρκετές περιπτώσεις η ύπαρξη μιας σχολικής επιτροπής δεν υφίσταται και είναι μόνο τυπική. Όλα τα παραπάνω φαίνεται πως καθιστούν το σχολείο υπολειτουργικό, καθώς η έλλειψη χρηματοδότησης ή η καθυστέρηση της είναι αρνητικά για την σχολική μονάδα.

«Οι συνεχείς οργανωτικές ανακατατάξεις ως αποτέλεσμα των συγχωνεύσεων, αλλά και της δημιουργίας νέων τύπων σχολείων και της αναβάθμισης της λειτουργίας των υπαρχόντων (ολοήμερα σχολεία, εργαστήρια, πρόσθετη διδακτική στήριξη, ενισχυτική διδασκαλία, μουσικά - αθλητικά σχολεία κλπ.) έχουν οδηγήσει σε ένα κατανοητό αλλά παρόλα αυτά δυσάρεστο πρόβλημα : ο αριθμός των σχολικών επιτροπών αλλάζουμε τόσο γρήγορους ρυθμούς, ώστε είναι σχεδόν αδύνατη η οποιαδήποτε καταγραφή τους να παραμείνει σταθερή, έστω για ένα εξάμηνο. Πέρα από τις διοικητικές και λειτουργικές επιπτώσεις, είναι σαφές ότι μία διαδικασία μεταφοράς αρμοδιοτήτων δεν μπορεί να υλοποιηθεί, όταν μία βασική μεταβλητή του εκπαιδευτικού συστήματος σε τοπικό επίπεδο δεν μπορεί να μετρηθεί με ακρίβεια».

Η εφαρμογή του προγράμματος «Καλλικράτη» βρίσκεται σε μεταβατικό στάδιο και οι όποιες θετικές αλλαγές γίνονται έχουν επηρεαστεί από την οικονομική κρίση, ενώ η εναλλαγή από τις αυτοτελείς σχολικές επιτροπές στις ενιαίες, ήταν αποτέλεσμα της δημοσιονομικής πολιτικής. Ακόμη υπάρχει ένα μεταβατικό στάδιο και δεν έχει ολοκληρωθεί η πλήρης εφαρμογή της λειτουργίας των ενιαίων σχολικών επιτροπών ως ενιαία νομικά πρόσωπα στους περισσότερους δήμους. Δεν υπάρχει ένας σαφής κανονισμός για τις αρμοδιότητες των σχολικών επιτροπών.

Ο νόμος 3852/ 2010 , αναφέρεται στη σύνθεση των σχολικών επιτροπών, συν τις οικονομικές δραστηριότητες τις οποίες μπορεί να έχει η κάθε σχολική επιτροπή. Όμως από εκεί και πέρα δεν υπάρχει ένα χρονοδιάγραμμα με όλες τις αρμοδιότητες τις οποίες θα πρέπει να έχει η σχολική επιτροπή ή το ειδικότερο νομικό καθεστώς που τις διέπει, προμήθειες, δαπάνες κ.λπ. Δεν υφίσταται αυτόνομη οικονομική και λογιστική υπηρεσία με ότι αρνητικό αυτό συνεπάγεται . Καθότι δημιουργήθηκαν αυτόνομα νομικά πρόσωπα χωρίς στην ουσία όμως να έχουν την διοικητική και λογιστική αυτονομία, την οποία θα έπρεπε να διαθέτουν για να λειτουργούν όντως αυτόνομα.

Σε ένα τέτοιο συγκεκριμένο περιβάλλον οικονομικής κρίσης που σήμερα υφίσταται και κρίσης του συστήματος, αυτό το καινούργιο που φαίνεται να φέρνουν οι σχολικές επιτροπές είναι κυρίως μια τάση συγκέντρωσης, τόσο σε επίπεδο Δήμου αλλά όσο και σε επίπεδο διοικητικών δομών στην εκπαίδευση. Το αποτέλεσμα είναι αυτή η συγκέντρωση να φέρνει πολύ μεγαλύτερη άρση της ευελιξίας, της αυτονομίας, της αποκεντρωτικής λογικής, ακόμα και της λογικής επιλογών που θα μπορούσε να έχει ο τρόπος, το είδος και όλη η άλλη χρηματοδότηση που παρέχεται . Αυτή η δοσοληψία είναι κυρίως η οικονομική και υπάρχει στο Δήμο και στις υπηρεσίες του. Το ελληνικό σύστημα διοίκησης και στο παιδαγωγικό και στο κομμάτι το εκπαιδευτικό είναι γραφειοκρατικό, πολύ συγκεντρωτικό και κατ' ουσία είναι υπεύθυνοι , αυτοί που υλοποιούν τις διατάξεις, και τις εντολές που έρχονται από το υπουργείο. Εν κατακλείδι η διαφοροποίηση συνίσταται σε ένα δυσκίνητο γραφειοκρατικό σύστημα επιλογών που επιβάλλεται, και η οικονομική υπολειτουργία του σύγχρονου σχολείου εμπλέκεται στα σύγχρονα δημοσιονομικά προβλήματα της εποχής των μνημονίων.

6. Προϋποθέσεις ομαλής συνεργασίας της τοπικής αυτοδιοίκησης και του σχολείου.

Η τοπική αυτοδιοίκηση λαμβάνει υπόψη της τις ανάγκες που προκύπτουν και ορίζει τον αριθμό των σχολικών επιτροπών και όσα σχολεία θα περιλαμβάνονται στη διαχείρισή τους. Επιπλέον, διαχειρίζεται την σχολική κινητή και ακίνητη περιουσία και αναλαμβάνει και επισκευές μεγάλης κλίμακας. Με ορισμό απόφασης του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου παρέχει χρηματικές επιχορηγήσεις σε νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, όπως είναι οι σχολικές επιτροπές, που εδρεύουν στον αντίστοιχο δήμο. Επιπλέον οι δήμοι εκτός από οικονομική ενίσχυση στα σχολεία μπορεί να προσφέρουν και διάθεση προσωπικού, όπως προσωπικό, το οποίο θα αναλάβει το κυλικείο και προσωπικό για τον καθαρισμό του σχολείου.

Αυτό που γίνεται αντιληπτό είναι ότι υπάρχει άμεση και ανταποδοτική σχέση ανάμεσα στη σχολική επιτροπή, την τοπική αυτοδιοίκηση και το σχολείο. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό ότι από την ομαλότητα των σχέσεων τους καθορίζεται η ποιοτική λειτουργία των σχολικών μονάδων. Αν οι σχέσεις μεταξύ της σχολικής επιτροπής και των Ο.Τ.Α. δεν είναι καλές, η σχολική επιτροπή δεν είναι δυνατό να εκτελέσει αποδοτικά τα καθήκοντά της.

Ειδικά σήμερα που οι οικονομικοί πόροι είναι ιδιαίτερα περιορισμένοι και τα ποσά τα επιχορηγήσεων αρκετά μειωμένα, ώστε να καλύψουν τις ανάγκες του σχολείου. Το ίδιο το σχολείο θα πρέπει να επιδιώκει την αρωγή της τοπικής αυτοδιοίκησης, ώστε να διαμορφώνει μια δική του, αυτόνομη εκπαιδευτική πολιτική. Το νομοθετικό πλαίσιο δεσμεύει αυτούς, που υποχρεωτικά συμμετέχουν, όπως ο διευθυντής του σχολείου, ο εκπρόσωπος της τοπικής αυτοδιοίκησης, ο εκπρόσωπος του συλλόγου των γονέων και κηδεμόνων στο χρονικό περιθώριο, που επιβάλλει τη θητεία τους.

Ωστόσο για μια ομαλή συνεργασία του σχολείου και της τοπικής αυτοδιοίκησης πρέπει να τηρούνται ορισμένες προϋποθέσεις. Το νομοθετικό πλαίσιο είναι σημαντικό να υποστεί αλλαγές, ώστε να υπάρχει η δυνατότητα ευχέρειας και ελευθερίας στις αποφάσεις του σχολείου. Οι σχολικές μονάδες είναι σημαντικό να μην αποτελούν κλειστούς χώρους, αλλά να είναι συνδεδεμένες με την τοπική κοινωνία.

Η τοπική αυτοδιοίκηση και τα ανώτερα όργανα είναι απαραίτητο να λαμβάνουν υπόψη τη γνώμη της σχολικής επιτροπής και να την προσμετρούν στις αποφάσεις τους σχετικά με το σχολείο. Καθοριστικός παράγοντας, για την ομαλή λειτουργία μεταξύ της σχολικής επιτροπής και των Ο.Τ.Α., είναι η προσεχτική επιλογή μελών, ώστε τα άτομα αυτά να

διαθέτουν απαραίτητα το χρόνο, τις γνώσεις, τη διάθεση και το ενδιαφέρον για τα προβλήματα και τις ανάγκες του σχολείου.

Ο ρόλος του διευθυντή είναι ιδιαίτερα σημαντικός, καθώς γνωρίζει τα τεκταινόμενα του σχολείου και οφείλει να κινητοποιεί τα μέλη της επιτροπής με περισσότερες πρωτοβουλίες. Οι εποικοδομητικές συζητήσεις κινούνται σ' αυτό το πλαίσιο και η συνεχής ενημέρωση των μελών, ώστε να γνωρίζουν εξ' ολοκλήρου τα καθήκοντά τους. Αυτό περιλαμβάνει τη συνεργασία μεταξύ των μελών, την αξιοποίηση των δυνατοτήτων τους.

Επιπλέον κρίνεται απαραίτητο το πνεύμα συνεργασίας μεταξύ των θεσμών, το οποίο περιλαμβάνει ασφάλεια και εμπιστοσύνη. Θα μπορούσε να επισημανθεί ότι είναι σημαντικό να γίνει η περαιτέρω οικονομική ενίσχυση, η οποία αφορά το θεσμό του σχολείου (Σαϊτης, 2000, 42) και μια ριζική αλλαγή, η οποία αφορά το σύνολο του εκπαιδευτικού συστήματος. Σε μια ομαλή συνεργασία τα μέλη των θεσμών πρέπει να έχουν τη δυνατότητα ελευθερίας απόψεων και ιδεών και αποτελεσματικότητα στην επικοινωνία μεταξύ της τοπικής αυτοδιοίκησης και του σχολείου.

Η υποβολή των αιτημάτων να γίνεται με γραπτή εισήγηση και να μην αφορά μόνο σοβαρά αιτήματα. Σύμφωνα με έρευνα της Μαμαλούδη (2010, 36) πέντε δημοτικοί σύμβουλοι μετέφεραν τα αιτήματα του σχολείου προφορικά, χωρίς γραπτή εισήγηση. Επομένως κρίνεται απαραίτητη η αιτιολογημένη μορφή των αιτημάτων και η δημιουργία συναντήσεων μεταξύ των μελών σχολικής επιτροπής και τοπικής αυτοδιοίκησης. «Η συμμετοχή των λαϊκών οργάνων στα εκπαιδευτικά τεκταινόμενα σε περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο αποβλέπει στην ενημέρωση της κεντρικής διοίκησης μέσω των εισηγήσεων που καταθέτουν και στη διευκόλυνση της παροχής του εκπαιδευτικού έργου»(Αθανασούλα-Ρέππα, 1999).

Θα πρέπει να επισημανθεί ότι πρέπει να γίνει ένα μοίρασμα της δημόσιας σχολικής περιουσίας, η οποία δεν ανήκει εξ' ολοκλήρου στην τοπική αυτοδιοίκηση. Το σχολείο αποτελεί δημόσιο αγαθό, ανήκει σε όλους και αποτελεί και μέριμνα όλων. Η δημοτική αρχή οφείλει να είναι ενήμερη σε θέματα παιδείας και να είναι κατά κύριο λόγο συνεργάσιμη και αξιόπιστη.

Θα μπορούσε να αναφερθεί επίσης ότι είναι απαραίτητη μια επανεξέταση του ρόλου των Ο.Τ.Α, των οποίων ο ρόλος δεν πρέπει να είναι κυριαρχικός, αλλά συμμετοχικός. Κατά τον Χρηστάκη (2016) πρέπει να επισημανθεί ότι η τοπική αυτοδιοίκηση με τη σχολική επιτροπή σε συνεργασία με την εκπαιδευτική κοινότητα προγραμματίζουν και υλοποιούν πλήθος εκδηλώσεων και στοχευόμενων δράσεων για την ευαισθητοποίηση σε θέματα πολιτικής προστασίας, για τη διεθνή και Ευρωπαϊκή παρουσία του σχολείου και του τόπου, για την ενθάρρυνση της μαθητικής Αριστείας, για την απόκτηση γνώσεων επαγγελματικού

προσανατολισμού, και για την ανάπτυξη πνεύματος επιχειρηματικότητας. Μια περισσότερο αναλυτική παράθεση φορέων χρηματοδότησης και μη κερδοσκοπικών οργανώσεων (ΜΚΟ), όπως και δράσεων με ειδικά θεματικά αντικείμενα θα απαιτούσε την εκπόνηση ειδικής έρευνας και την ανάδειξη των καλύτερων εξ αυτών μαζί με την βράβευσή τους.

Οι τοπικές αυτοδιοικήσεις οφείλουν να συμβάλλουν στην οικονομική ενίσχυση του σχολείου και να είναι σε αρκετό βαθμό διαλλακτικές σε οικονομικά θέματα. Η διαδικασία διαχείρισης των σχολικών προϋπολογισμών από τους φορείς που τους διαμόρφωσαν, η λογική της κοινωνικής λογοδοσίας, ο κοινωνικός έλεγχος, η διαφάνεια στη λειτουργία του σχολείου και η αξιολόγηση των δράσεων που έχουν πραγματοποιηθεί, αποτελεί βασική συνιστώσα της αντίληψης για ανοικτό στην κοινωνία σχολείο. Επιπλέον η συναλλαγή πληροφοριών θα πρέπει να συνδυάζεται με σωστή λήψη αποφάσεων, να υπάρχει ένας σωστός προγραμματισμός, ώστε να επιτευχθεί η βελτίωση των ανθρώπινων σχέσεων και ο σωστός χειρισμός των άτυπων ομάδων.

Σύμφωνα με τον Μαυρογιώργο (1999, 149) οι «αναγκαίες προϋποθέσεις για τη συμμετοχή διαφόρων θεσμοθετημένων οργάνων στη διοίκηση της σχολικής μονάδας, ώστε να αποκτήσουν ουσιαστικό λόγο και αρμοδιότητες είναι η αναγνώριση των συγκεκριμένων ορίων και βαθμίδων στα πλαίσια των οποίων επιτρέπεται η συμμετοχή τους, η ευρύτατη μαζική συμμετοχή των φυσικών μελών στα αντίστοιχα όργανα και τέλος η αναγνώριση των δημοκρατικών αρχών που διέπουν το σύστημα της συλλογικότητας και της αντιπροσωπευτικότητας».

7. Διαπολιτισμική εκπαίδευση και τοπική αυτοδιοίκηση

Ένα επίκαιρο θέμα, το οποίο θα απασχολήσει την παρούσα έρευνα είναι η διαπολιτισμική εκπαίδευση και ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης σε αυτή. Στην παρούσα ενότητα τίθεται το θέμα της συνεργασίας τοπικής αυτοδιοίκησης και διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, το οποίο η άσκηση χρόνιων πολιτικών καταβολών το εγκλώβισε σε έλλειψη χρηματοδότησης και πόρων, στο συγκεντρωτισμό και τα μειωμένα κίνητρα για διαπολιτισμική, εκπαιδευτική και κοινωνική ανάκαμψη.

Η διαπολιτισμική εκπαίδευση απευθύνεται στα άτομα και όλες τις διαφορετικές πολιτισμικές ομάδες που ζουν σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία και ζητά απ' αυτά να αποδεσμευτούν από τις μονοπολιτισμικές και εθνοκεντρικές αντιλήψεις τους και να αποκαταστήσουν μεταξύ τους μια επικοινωνία στη βάση της ισοτιμίας, της αμοιβαίας κατανόησης και της αλληλοαποδοχής. Έτσι η διαπολιτισμική αγωγή δεν είναι ένα συγκεκριμένο εκπαιδευτικό μέτρο για τους αλλοδαπούς, αλλά ως «ένας τρόπος ζωής και μια διάσταση που πρέπει να διαπερνά την αγωγή και την εκπαίδευση συνολικά» (Δαμανάκης, 1997, 99). Η αντίληψη αυτή δίνει τη δυνατότητα στη Διαπολιτισμική Αγωγή, να αναδείξει τα κοινά στοιχεία που συνυπάρχουν στους πολιτισμούς- να μην υπερτονίζει μόνο τις διαφορές- να ξεπεράσει δηλαδή την πολύχρωμη επιφάνεια της πολιτιστικής κοινωνίας και αναγωγικά να αναζητήσει την κοινή πολιτισμική δομή της σύγχρονης κοινωνίας, την οποία η επιστήμη έχει ήδη εντοπίσει και η εκπαίδευση μπορεί να αξιοποιήσει ως συνεκτικό στοιχείο της διαφορετικότητας.

Γενικότερα, η διαπολιτισμική παιδαγωγική θα μπορούσε να περιγραφεί ως μια δυναμική διαδικασία κατά την οποία η ανθρώπινη συμπεριφορά τόσο η λεκτική όσο και η μη λεκτική γίνεται αντιληπτή τόσο από άτομα ή ομάδες που ανήκουν σε διαφορετικές εθνοπολιτισμικές ομάδες και επιτρέπει σε άτομα και ομάδες να ανταποκριθούν. Σύμφωνα με τους Samovar και Porter (1994): «η πολυπολιτισμική επικοινωνία επιβάλλει την εξερεύνηση αυτών των πολιτισμικών στοιχείων που περισσότερο απ' όλα τα άλλα επιδρούν, όταν τα μέλη δύο διαφορετικών πολιτισμών έρχονται σε μια διαπροσωπική επαφή... Συμβαίνει όταν ένα μήνυμα που παράγεται σ' έναν πολιτισμό πρέπει να μεταβιβαστεί σ' έναν άλλο πολιτισμό».

Η διαμόρφωση των σύγχρονων κοινωνικών και πολιτισμικών συνθηκών και οι ανακατατάξεις σε διεθνές επίπεδο, καθώς και οι μετακινήσεις πληθυσμιακών ομάδων επιβάλλουν την αναπροσαρμογή του εκπαιδευτικού σκηνοθέτη σε διαπολιτισμικές σπουδές και κάνουν όλο και περισσότερο διακριτή την πολυπολιτισμική παρουσία. Το συγκεκριμένο φαινόμενο δεν αφορά μόνο την Ελλάδα, αλλά έχει παγκόσμια εμβέλεια στην ιστορική πορεία

του κόσμου. Στην Ελλάδα αυτή τη στιγμή η διαβίωση και η εισροή μεταναστών επιβάλλει ένα διαφορετικό εκπαιδευτικό πεδίο, το οποίο είναι προφανές ότι έχει αλλάξει τη σύνθεση της μαθητικής κοινότητας. Συγκεκριμένα το ποσοστό της μαθητικής κοινότητας, το οποίο είναι αλλόφωνο, πολυπολιτισμικό και αλλόγλωσσο αποτελεί το 10-12% (Δρεττάκης 2001. Ι.Π.Ο.Δ.Ε.).

Σύμφωνα με τους Γεωργογιάννη, Βασιλοπούλου, Δαμανάκης (1997) τις τελευταίες δεκαετίες ο μετασχηματισμός της Ελλάδας από χώρα μετανάστευσης σε χώρα υποδοχής μεταναστών έχει επιφέρει μεγαλύτερη ετερότητα στο χώρο της ελληνικής εκπαίδευσης. Το πλαίσιο της «αφομοιωτικής» λογικής και πολιτικής, τα μέτρα που πήρε η ελληνική πολιτεία για αυτούς τους μαθητές /τριες ήταν οι «τάξεις υποδοχής» και τα «φροντιστηριακά τμήματα» (Μίλεση & Πασχαλιώρη 2003. Μίλεση 2006. Μουσούρου 2006). Πιο συγκεκριμένα: Το 1980, ιδρύονται οι πρώτες Τάξεις Υποδοχής (Φ.Ε.Κ. 8182/Ζ/4139/20-10-80), σηματοδοτώντας την απαρχή μιας σειράς προσπαθειών θεσμικής διαχείρισης της πολιτισμικής και γλωσσικής διαφορετικότητας των παλιννοστούντων και αλλοδαπών μαθητών στην ελληνική εκπαίδευση. Με το Ν. 1404/1983 νομοθετούνται, τόσο οι Τάξεις Υποδοχής, όσο και ο θεσμός των Φροντιστηριακών Τμημάτων (Φ.Ε.Κ. 173/24-11-83).

Στο νέο νόμο ορίζεται ως μοναδικός σκοπός των Τάξεων Υποδοχής η ομαλή προσαρμογή στο εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας. Σύμφωνα με το Ν. 1894/1990 επαναπροσδιορίζεται το πλαίσιο λειτουργίας των τάξεων υποδοχής, λαμβάνοντας υπόψη το μεταναστευτικό ρεύμα από χώρες της πρώην Ανατολικής Ευρώπης και ιδιαίτερα από την Αλβανία. Η βασικότερη αλλαγή έγκειται στο ότι οι Τάξεις Υποδοχής δεν λειτουργούν πλέον ως ανεξάρτητες τάξεις, αλλά ως τμήματα ενταγμένα στο κανονικό σχολείο, όπου διδάσκονται η Ελληνική και μαθήματα Ιστορίας και Πολιτισμού. Ως βασικός στόχος παραμένει η προσαρμογή και η ένταξη των μαθητών στις κανονικές τάξεις και γενικότερα στο εκπαιδευτικό σύστημα. Αυτό σημαίνει ότι η διδασκαλία στις τάξεις αυτές παραμένει ουσιαστικά προσανατολισμένη στην λογική της αντιστάθμισης του γλωσσικού ελλείμματος και της πολιτισμικής αφομοίωσης των αλλοδαπών μαθητών.

Στο πλαίσιο αυτής της πολιτικής, το ΥΠ.Ε.Π.Θ υιοθετεί μια νέα μορφή εκπαίδευσης, τη «διαπολιτισμική εκπαίδευση». Σύμφωνα με τον «Οδηγό Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης», ο όρος Διαπολιτισμική Εκπαίδευση θα μπορούσε να θεωρηθεί ως μέσο δράσης, ως εργαλείο που αποβλέπει στην ανάπτυξη δεξιοτήτων και συμπεριφορών οι οποίες είναι απαραίτητες προκειμένου να επιτευχθεί η αποτελεσματική διάδραση μέσα σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία (Μίτιλης & Σκαλή, 2004).

Η σχολική κοινότητα είναι απαραίτητο να δώσει έμφαση σε τρόπους συνεργασίας και αποδοχής, καθώς η ποιότητα συνεργασίας στο σχολείο αποτελεί προϋπόθεση για την ποιότητα συνεργασίας μεταξύ των πολιτών. Κρίνεται απαραίτητο να τεθούν στα σχολεία προτάσεις αποδοχής του πλουραλισμού και της διαφορετικότητας ως βασικού στοιχείου της κοινωνικής πραγματικότητας. Επιπλέον είναι σημαντικό να δημιουργηθούν αντισταθμιστικοί σταθμοί, που θα βοηθήσουν το ποσοστό της μαθητικής κοινότητας με διαφορετικές πολιτισμικές καταβολές, ώστε να ενταχθούν ομαλά στο καινούργιο περιβάλλον. Στο σχολείο επικρατεί πλέον «εθνοπολιτισμική ετερογένεια» και μέσα από αυτό χρειάζονται προτάσεις σχολικής και κοινωνικής εξέλιξης.

Οι εκπαιδευτικοί στην Ελλάδα σήμερα εργάζονται κάτω από προβληματικές σχετικά καταστάσεις, όσον αφορά την πολιτισμική ετερότητα του μαθητικού πληθυσμού, αλλά παραμένουν ακόμα οι σημαντικότεροι φορείς της σχολικής εμπειρίας. Οι Δαμανάκης (1997) και Νικολάου (1999) υποστηρίζουν ότι οι Έλληνες/Ελληνίδες εκπαιδευτικοί έχουν θετική στάση απέναντι στους «μειονοτικούς» μαθητές αν και επηρεάζονται ακόμα από τη «θεωρία του ελλείμματος» (deficittheory) θεωρώντας τους/τες ως μαθητές/τριες «ειδικών αναγκών», ενώ ταυτόχρονα αισθάνονται ανεπαρκώς προετοιμασμένοι/ες για να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις αυτής της συνεχώς μεταβαλλόμενης ποικιλομορφίας του μαθητικού πληθυσμού (Φραγκουδάκη & Δραγώνα, 1997. Παλαιολόγου & Παπαχρήστος, 2002. Μπομπαρίδου κ.ά., 2004. Στεργίου, 2007). Οι εκπαιδευτικοί στα ΣΔΠ θεωρείται ότι έχουν περισσότερη ελευθερία ώστε να δοκιμάζουν πειραματικά μορφές διδασκαλίας και πρακτικές που βοηθούν στη δόμηση της «διαπολιτισμικότητας». Η ίδρυση σχολείων διαπολιτισμικής εκπαίδευσης ή μετατροπή δημόσιου σχολείου σε σχολείο διαπολιτισμικής εκπαίδευσης προβλέπεται από το Ν. 2413/96. Σύμφωνα με τα άρθρα 34 και 35 του ίδιου νόμου, στα σχολεία διαπολιτισμικής εκπαίδευσης εφαρμόζονται τα προγράμματα των αντίστοιχων δημόσιων σχολείων, τα οποία όμως με απόφαση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, η οποία εκδίδεται ύστερα από σύμφωνη γνώμη του Ι.Π.Ο.Δ.Ε., είναι δυνατό να προσαρμόζονται στις ιδιαίτερες εκπαιδευτικές, κοινωνικές, πολιτιστικές ή μορφωτικές ανάγκες των μαθητών τους. Έτσι, είναι δυνατό να εφαρμόζονται στα σχολεία διαπολιτισμικής εκπαίδευσης ειδικά αναλυτικά προγράμματα με δυνατότητα πρόσθετων ή εναλλακτικών μαθημάτων, μειωμένο ωράριο των εκπαιδευτικών και μειωμένο αριθμό μαθητών ανά τάξη. Για να χαρακτηριστεί ένα σχολείο διαπολιτισμικό, θα πρέπει ο αριθμός των παλιννοστούντων ή και αλλοδαπών μαθητών να πλησιάζει το 45% του συνολικού αριθμού. Τα διαπολιτισμικά σχολεία ακολουθούν το ισχύον Αναλυτικό Πρόγραμμα και έχουν ως στόχο: - να προσφέρουν ίσες εκπαιδευτικές ευκαιρίες - να προωθούν την ισότητα - να αναγνωρίζουν τις ιδιαιτερότητες και την πολυμορφία - να

καλλιεργούν την αλληλοαποδοχή - να καλλιεργούν θετική στάση απέναντι στη μάθηση - να αξιοποιούν το πολιτισμικό και γλωσσικό πλούτο που φέρουν οι μαθητές - να προωθούν τη διαπολιτισμική εκπαίδευση στην τοπική κοινωνία όπου ανήκουν. Οι τάξεις υποδοχής, σύμφωνα με τη φιλοσοφία ίδρυσής τους (Ν. 1423/99), πρέπει να διατηρούν την εθνική ταυτότητα των αλλοδαπών παιδιών. Αυτό σημαίνει ότι δεν περιθωριοποιούν και δεν διαφοροποιούν τα παιδιά αυτά από την κυρίαρχη ομάδα, ώστε να μην παρεμποδίζουν τη διαδικασία κοινωνικοποίησής τους, που είναι βασικό στοιχείο για τη σχηματοποίηση της ταυτότητάς τους. Αποτελούν δηλαδή βασική και ουσιαστική προϋπόθεση για την ισότιμη ένταξη των αλλοδαπών μαθητών στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα.

Ωστόσο, σήμερα οι περισσότερες από αυτές υπολειτουργούν, διότι τα προγράμματα διδασκαλίας δεν είναι προσαρμοσμένα στις ανάγκες των παιδιών, ούτε βέβαια και το διδακτικό προσωπικό. Με αυτές τις συνθήκες εκπαίδευσης καλούνται τα παιδιά, μετά από ένα χρονικό διάστημα, να ενταχθούν και να διεκδικήσουν τη σχολική και επαγγελματική τους επιτυχία «επί ίσοις όροις» με τους μαθητές της κυρίαρχης πολιτισμικής ομάδας. Οι τάξεις υποδοχής και τα φροντιστηριακά τμήματα αν και πολυάριθμα δεν φαίνεται να πετυχαίνουν τους στόχους τους. Πρέπει να αναγνωρίσουμε όμως ότι δεν έχει γίνει μια συστηματική αξιολόγηση των μέτρων αυτών και δεν έχουν μελετηθεί τα τελευταία χρόνια οι επιδόσεις των αλλοδαπών μαθητών στο σύνολο τους καθώς και η γενικότερη ένταξη τους στο σχολικό περιβάλλον.

Μια σημαντική αδυναμία της διαπολιτισμικής προσέγγισης είναι οι στόχοι της. Η εκπαιδευτική πολιτική εστιάζεται στο ζήτημα της εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας. Η πολιτιστική και γλωσσική διαφορετικότητα των μαθητών εντοπίζεται στην ελλιπή τους γνώση της ελληνικής και ορίζεται ως ένα πρόβλημα που επιδέχεται επίλυση. Η επίλυση αυτή είναι μονόδρομη διαδικασία και δεν εμπλέκει τους γηγενείς μαθητές, αλλά αφορά μόνον στους «αδύναμους» μαθητές. Επιπλέον η εφαρμογή του προγράμματος μέχρι τώρα δεν λαμβάνει υπόψη της την μητρική γλώσσα των μαθητών, ώστε να εστιαστεί η διαδικασία εκμάθησης στη λειτουργική σχέση μεταξύ των δύο γλωσσών και γενικότερα στη μετάβαση και κοινωνικοποίηση του μαθητή.

Ο αρχικός στόχος των διαπολιτισμικών σχολείων αυτών ήταν η προετοιμασία των μαθητών για ένταξη στο εκπαιδευτικό σύστημα, αν και πολύ μικρό ποσοστό μαθητών φοιτούν σ' αυτά.. Δυστυχώς, το εκπαιδευτικό σύστημα παρά την υιοθέτηση της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης που συνδέεται με την ισότητα, το σεβασμό της ετερότητας, την αλληλεγγύη, την αλληλεπίδραση και την εξάλειψη των εθνικιστικών συμπεριφορών, δεν έχει καταφέρει

να απεγκλωβιστεί από την προτεραιότητα της εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας για όλους τους μετανάστες και την περιθωριοποίηση των μητρικών γλωσσών των μεταναστών μαθητών. Δεν υπάρχει αμοιβαιότητα στην εκπαίδευση όλων των μαθητών για τους πολιτισμούς των μεταναστών-μαθητών. Δεν αναγνωρίζονται οι ανάγκες των μεταναστών μαθητών για εξειδικευμένα προγράμματα, η προηγούμενη εμπειρία των μεταναστών μαθητών και των γονέων τους με αποτέλεσμα να εγκαταλείπουν το σχολείο για μια σειρά λόγων όπως, π.χ. γλωσσικών, ρατσιστικών, οικονομικών, κλπ.

Κατά την Τριβιά (2008) αποτελεί πρόκληση για την εκπαίδευση, αλλά και την τοπική αυτοδιοίκηση να βρεθούν τρόποι, που θα εξασφαλίσουν, που θα διασφαλίζουν την αρμονική και αποτελεσματική λειτουργία των πολυπολιτισμικών τοπικών κοινωνιών, αλλά και ευρύτερα της ελληνικής. Αυτό είναι άμεσα συνδεδεμένο με τη διαμόρφωση της πολιτικής του κράτους, το οποίο καλείται να διασφαλίζει στα μέλη όλων των πολιτισμικών ομάδων), ίση μεταχείριση και προστασία από το νόμο, να παρέχει ίσες ευκαιρίες στην εκπαίδευση και την αγορά εργασίας (Ιωακείμογλου, 2001, 81). Επίσης η πολιτική αυτή αφορά και τις τοπικές εξουσίες να ενθαρρύνουν τη συμμετοχή όλων των πολιτών είτε ημεδαπών είτε αλλοδαπών στη γενικότερη κοινωνική, πολιτισμική και εκπαιδευτική ζωή του τόπου, όπου διαβιώνουν.

Η τοπική αυτοδιοίκηση είναι υποχρεωμένη να υποστηρίζει το δικαίωμα όλων των κοινωνικών και πολιτισμικών ομάδων να διατηρούν την πολιτισμική τους ταυτότητα. Παράλληλα να διαμορφώνουν ένα ευρύτερο αλλά και κοινό πλαίσιο παρόμοιων, αποδεκτών αξιών, πρακτικών και διαδικασιών, με βάση το οποίο ειρηνικά θα διαβιούν, ώστε να βοηθούν το έργο του σχολείου, εκπαιδευτικών και μαθητών να προωθούν τα ανθρώπινα δικαιώματα και να τα κατοχυρώνουν στην πράξη. Αυτό βοηθά στην ενίσχυση, το σεβασμό στην ετερότητα, εμπεδώνει την αλληλεγγύη, καλλιεργεί την ενσυναίσθηση, και απομακρύνει τα φαινόμενα ρατσισμού, εθνοκεντρισμού, στερεοτύπων και προκαταλήψεων (Παπαχρήστος 2009, 278-286).

Η τοπική αυτοδιοίκηση διαθέτει αρμοδιότητες³⁸, οι οποίες σχετίζονται με τον πολιτισμό, την προώθηση κοινωνικοοικονομικών συμφερόντων, αλλά και εκπαιδευτικών προγραμμάτων, που σχετίζονται με την πνευματική καλλιέργεια των πολιτών. Η συνεργασία εκπαίδευσης και τοπικής αυτοδιοίκησης τα τελευταία χρόνια συνεχώς εξελίσσεται. Ειδικότερα αυτό αφορά προγράμματα για την Εκπαίδευση των Τσιγγανοπαίδων, την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, τα Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ), την προώθηση της Ισότητας των Φύλων στην εκπαίδευση και τις τοπικές κοινωνίες, τα σχολεία δεύτερης ευκαιρίας (εκπ/ση

³⁸ Ν. 2218/1994, άρθρα 41 και 48

ενηλίκων), την επισκευή και τη συντήρηση των σχολικών κτιρίων, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω.

Υπάρχει η σταδιακή διαμόρφωση ενός έντιμου και ανοιχτού διαλόγου, όπου είναι αναπόφευκτες οι συγκρούσεις αλλά υπάρχει μια εξέλιξη ειδικά σχετικά με την διαπολιτισμικότητα των σχολείων. Η παροχή ίσων ευκαιριών, που αφορά την έννοια της εξίσωσης των δυνατοτήτων, τον σεβασμό και τη γόνιμη καλλιέργεια της εθνικής ταυτότητας, των τοπικών πολιτισμών και των οικουμενικών αξιών της δημοκρατίας, της αλληλεγγύης, της ανεκτικότητας, της κατανόησης του πολιτισμού του άλλου και της ειρηνικής συνύπαρξης των λαών, είναι θέματα που μας εισάγουν στην πολυπολιτισμικότητα, στη μετανάστευση προς την Ελλάδα, στη διαπολιτισμική κατεύθυνση του σχολείου, τα οποία εξετάζουμε στη συνέχεια και σε σχέση με την Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Στην Ελλάδα όμως σε μεγάλο μέρος των πολιτών κυριαρχεί ο ρατσισμός και η ξενοφοβία και παρά το γεγονός ότι την τελευταία εικοσαετία ο ελλαδικός χώρος είναι μέρος υποδοχής μεταναστών και παλιννοστούντων και αυτό έχει σημαντικές επιπτώσεις και αλλαγές στην κοινωνία και την εκπαίδευση. Κατά την Eurostat (1989 και 1992) δείχνουν τους Έλληνες ανεκτικούς εκ του ασφαλούς στους μετανάστες και σταδιακά αυτή η αρνητική στάση γίνεται πιο έντονη (έρευνες 1995).

Το 2004 ο συνήγορος του πολίτη, καθηγητής Γ. Καμίνης, με αφορμή τα βίαια γεγονότα του ποδοσφαιρικού αγώνα Αλβανίας-Ελλάδας και αξιοποιώντας την πολύχρονη εμπειρία του στο θεσμό δηλώνει στον ημερήσιο τύπο (βλ. Ζέρβας 2004: 62), ιδιαίτερα ανήσυχος, τα εξής: Δεν έχουμε μάθει να συνυπάρχουμε με αλλοδαπούς, δεν ήμαστε σε θέση να αποδεχθούμε τη διαφορετικότητα. Εγκαλεί όλες τις κυβερνήσεις για ανυπαρξία μεταναστευτικής πολιτικής, όσον αφορά την ειρηνική ένταξη των αλλοδαπών στον κοινωνικό ιστό. Προειδοποιεί για την αδράνεια, που στρέφει τα παιδιά των μεταναστών στον κοινωνικό αποκλεισμό, ότι «θα την πληρώσουμε όλοι». Στηλιτεύει την απουσία διαλόγου στην κοινωνία γύρω από τα θέματα αυτά. Το 2009 (23-12-2009), η τελευταία έρευνα της «Κάπα Research» δείχνει υψηλά ποσοστά ξενοφοβίας της ελληνικής κοινωνίας, η οποία θεωρεί τον αριθμό των μεταναστών στην Ελλάδα πολύ υψηλό.

Το μεταναστευτικό φαινόμενο, καθώς και η αποδοχή και η συνειδητοποίησή του από μεγάλο μέρος της ελληνικής κοινωνίας, μπορεί να αποτελέσει προϋπόθεση για την Ελλάδα, που την παρούσα στιγμή διαθέτει στοιχεία πολυπολιτισμικότητας, να δημιουργήσει μια πολιτική, που να προωθεί την ισότητα και το σεβασμό στη διαφορετικότητα και την ταυτότητα του καθενός. Αυτό σχετίζεται με διαφορετική γλώσσα, κουλτούρα πολιτισμική και θρησκευτική αντίληψη. Η βάση για όλα τα παραπάνω είναι ο κοινωνικός ρόλος του σχολείου, αλλά και

των εκπαιδευτικών σε αυτό. Επίσης, η τοπική κοινωνία και τοπική αυτοδιοίκηση διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο, καθώς σχετίζονται άμεσα σε την ανάληψη πρωτοβουλιών και τη αναγνώριση των προβλημάτων των μεταναστών και των εθνοπολιτισμικών ομάδων. Αυτό επιβάλλει την άσκηση μιας διαφορετικής πολιτικής, ώστε να αποφεύγονται φαινόμενα κοινωνικού αποκλεισμού.

Κατά τον Παπά (1998) με τα χρόνια έχει μετατοπιστεί η αντίληψη, αφού και στην Ελλάδα οι μεταναστευτικοί πληθυσμοί δεν θεωρούνται μόνο ως πηγή εσόδων για τα ταμεία του δημοσίου (Βίλκενς 2009, 26), αλλά και ως φορείς πολιτισμικών και κοινωνικών ταυτοτήτων. Η μετατόπιση του παραδείγματος (θεωρητική-μεθοδολογική) πέρα από την οικονομετρική λογική και σ' αυτήν της ταυτότητας, των αλληλεπιδράσεων, της επικοινωνίας, της κατανόησης, της αποδοχής της ετερότητας μεταξύ αλλοδαπών και ημεδαπών δίνει τη δυνατότητα στο σχολείο και την τοπική αυτοδιοίκηση να αναπροσαρμόσουν τις πολιτικές τους στην κατεύθυνση της ομαλής ένταξης και των διαπολιτισμικών προσεγγίσεων. Το 2010 η ελληνική κυβέρνηση κατέθεσε σχέδιο νόμου για τη χορήγηση ιθαγένειας στους μετανάστες δεύτερης γενιάς και δικαίωμα ψήφου στις δημοτικές εκλογές (Παπαχρήστος 2010, 8-9). Δίνεται έτσι η δυνατότητα ένταξης των νόμιμων μεταναστών και των παιδιών τους, που έχουν γεννηθεί στην Ελλάδα και λύση σε ένα πρόβλημα όπου η Ελλάδα, σύμφωνα με τις έρευνες εφαρμόζει αυστηρή και πολύπλοκη πολιτική ως προς τις διαδικασίες πολιτογράφησης (Μουτούση 2010, 10-11).³⁹

Ο κοινωνικός ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης, όπως έχει διαμορφωθεί σήμερα, θα πρέπει εκτός από διαχειριστικός και ρόλος αρμοδιοτήτων στην εκπαίδευση, να γίνει και διαπολιτισμικός και κοινωνικός όσο αφορά πλέον θέματα μεταναστευτικής πολιτικής. Συγκεκριμένα θα μπορούσε να διαμορφωθεί όχι σε ένα παθητικό δέκτη, ο οποίος δέχεται την άσκηση πολιτικής από την κεντρική εξουσία, αλλά να αναλάβει πρωτοβουλία, ώστε να διαπαιδαγωγήσει την τοπική κοινωνία σε θέματα διαφορετικότητας και αποδοχής, να μειώσει τις προκαταλήψεις και τα στερεότυπα, την ξενοφοβία, να αποτρέπει τη δημιουργία ρατσιστικών φαινομένων και διακρίσεων και την αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού.

³⁹Η Ελλάδα στην έρευνα του 2007, υπό τον τίτλο: Δείκτης Πολιτικών Ένταξης των Μεταναστών (Migrant Integration Policy Index - MIPEX 2007) βρίσκεται ανάμεσα στις τελευταίες 4 χώρες (Κύπρος, Αυστρία και Λετονία) με τις δυσμενέστερες νομοθεσίες για την ιθαγένεια και την πολιτική συμμετοχή των μεταναστών (Μορφονιός - Καλυβιώτου 2010:10-11).

Ενδεικτικές πρωτοβουλίες στο πλαίσιο του κοινωνικού της ρόλου και της ανάπτυξης ενός κινήματος αλληλεγγύης στις τοπικές κοινωνίες θα ήταν η ενεργοποίησή της σε θέματα, που αφορούν τους μετανάστες και τα παιδιά τους. Αυτό μπορεί να το πραγματοποιήσει με τη δημιουργία χώρων απασχόλησης παιδιών, την κατασκευή τάξεων ένταξης στα σχολεία για παιδιά, αλλά και για ενήλικες, οι οποίοι προσπαθούν να μάθουν τη ελληνική γλώσσα. Σήμερα ιδιαίτερα πρέπει να κινητοποιήσει όλους τους φορείς των τοπικών κοινωνιών, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι δυσμενείς διατάξεις του νόμου για τους μετανάστες. Όμως οι νομοθετικές ρυθμίσεις στην Ελλάδα των τελευταίων ετών χαρακτηρίζονται από αμηχανία και αντιμετωπίζουν τη μετανάστευση ως ένα παροδικό φαινόμενο (Ν. 1975/1991). Ο Ν. 2910/2001, ο οποίος δέχτηκε τον προηγούμενο, τροποποιήθηκε πάνω από 60 φορές και ο τελευταίος Ν. 3386/2005 (ΦΕΚ 212 Α'/23-08-05) διατηρεί πολλά από τα στοιχεία του προηγούμενου. Ο νόμος ενώ προσπαθεί να αντιμετωπίσει τα προβλήματα της γραφειοκρατίας, που αποτελούν χαρακτηριστικό της δημόσιας διοίκησης, να απλουστεύσει τη διαδικασία χορήγησης των αδειών παραμονής και να ενσωματώσει την Κοινοτική Οδηγία (2003/86/EK) για την οικογενειακή επανένωση, στην ουσία επιδεινώνει τους όρους και τις προϋποθέσεις και συντηρεί μια αναχρονιστική και συντηρητική προσέγγιση της μετανάστευσης ως παροδικό «πρόβλημα και όχι ως εν δυνάμει μόνιμη κατάσταση», όπως:

1. Η κατάργηση των δυσμενών διατάξεων του νόμου περί αλλοδαπών και η νομιμοποίηση όλων των μεταναστών και μεταναστριών που ζουν σήμερα στην Ελλάδα (Κούρτοβικ 2008).
2. Η προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και των θεμελιωδών δικαιωμάτων των μεταναστών/στριών.
3. Εκδηλώσεις ευαισθητοποίησης και ενεργοποίησης των πολιτών-εκπαιδευτικών.
4. Η δημιουργία κέντρων υποδοχής, στήριξης και συμβουλευτικής.
5. Η διευκόλυνση της κοινωνικής ένταξης και η προστασία από τη σεξουαλική εκμετάλλευση.
6. Η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας για τους μετανάστες και της μητρικής για τα παιδιά των μεταναστών καθώς και η συμβολή της στην υλοποίηση των νέων μέτρων:
 - α) παροχής της ιθαγένειας και
 - β) το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις δημοτικές εκλογές.

Η εμπλοκή της τοπικής αυτοδιοίκησης στο χώρο της εκπαίδευσης ήταν σημαντική όσον αφορά τα προγράμματα διαπολιτισμικής εκπ/σης και ιδιαίτερα την εκπαίδευση των Τσιγγανοπαίδων (Γ.Γ.Λ.Ε, Υπ. Εργασίας, ΥΠ.Ε.Π.Θ, Παν/μια Ιωαννίνων/Θεσσαλίας). Ο Πρόεδρος της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Σωματείων Ελλήνων ΡΟΜ Χρ. Λάμπρου σε σχετικό συνέδριο με θέμα: «Ο ρόλος της Τ.Α. στην Εκπαίδευση των Τσιγγάνων», στο

χαιρετισμό του ανέφερε χαρακτηριστικά ότι: «ορισμένοι τοπικοί άρχοντες είτε προωθούν είτε συναινούν στη δημιουργία “καθαρών” σχολείων. Σχολείων, δηλαδή, μονοπολιτισμικού χαρακτήρα, όπου επικρατεί η εκπαιδευτική απομόνωση. Και βέβαια, δεν μπορούμε ως κοινωνία να μιλάμε για διαπολιτισμική εκπαίδευση. και όλα αυτά για να διατηρήσουν κάποιοι από την Τ.Α. μια λανθάνουσα και εύθραυστη κοινωνική ειρήνη.»

Ο κ. Λ. Μίχος, Δήμαρχος Αγίας Βαρβάρας και Πρόεδρος του Διαδημοτικού Δικτύου ΡΟΜ και Ε.Ε.Τ.Α.Α., σε μια σημαντική ομιλία του στιγμάτισε στάσεις και συμπεριφορές συναδέλφων του Δημάρχων οι οποίοι αν και μέλη του Δικτύου έδιναν μάχες σε τοπικό επίπεδο για να εκδιώξουν τους Τσιγγάνους από την περιοχή τους. Συνεχίζοντας δεν εξαιρεί τους εκπαιδευτικούς για τους οποίους αναφέρει: «ποιος θα κρατήσει τους μαθητές στο σχολείο και πώς θα τον πείσει ο δάσκαλος, που και ο ίδιος είναι προκατειλημμένος ενάντια στους Τσιγγάνους; Στην περιοχή μας οι θέσεις των δασκάλων στα σχολεία μας συμπληρώνονται συνήθως αρκετούς μήνες μετά την έναρξη του σχολικού έτους» (Μίχος 2000: 27-33)

Από την πλευρά του Επιστημονικού Υπευθύνου του Προγράμματος «Εκπαίδευση Τσιγγανοπαίδων» Καθηγητή του Παν/μίου Ιωαννίνων κ. Γκότοβου, τονίστηκαν οι δυσκολίες και τα προβλήματα που υπήρξαν στη συνεργασία τους με την Τ.Α. και τις εκπαιδευτικές κατά τόπους αρχές. Επισήμανε: Τη μη παραχώρηση χώρων συχνά από τους Δημάρχους για τη φοίτηση των μαθητών, με προσχήματα ίδια, αυτά δηλ. του “φόβου” αντίδρασης των γονέων. Έτσι στερούμε από ορισμένες ομάδες πληθυσμού, Ελλήνων πολιτών, το δικαίωμα στη φοίτηση και τη μόρφωση ανατρέποντας τα Συνταγματικά κατοχυρωμένα δικαιώματα, αλλά και τον υποχρεωτικό χαρακτήρα της εννεαετούς εκπαίδευσης, όπως καθορίζει ο νόμος πλαίσιο 1566/85. Τη μη παροχή βασικών διευκολύνσεων (ηλεκτρικό ρεύμα, ύδρευση, αποχέτευση, αποκομιδή σκουπιδιών.), με τη δικαιολογία της προσωρινής παραμονής στα όρια κάποιων Δήμων. Την αδυναμία συντονισμού και συνεργασίας της Τ.Α και των τοπικών φορέων εκπαίδευσης, όσον αφορά τη φοίτηση των Τσιγγανοπαίδων στα σχολεία έτσι ώστε οι Δήμοι και οι εκπαιδευτικές αρχές να βρίσκουν τρόπους καταγραφής και ενημέρωσης των γονιών για τη φοίτηση των παιδιών τους. Τις αντιρρήσεις και διαφωνίες εφαρμογής από δημοτικές αρχές, της κεντρικής εκπαιδευτικής πολιτικής, που είναι υπόθεση του κράτους και του Υπουργείου παιδείας.

Η διαφορετική αντίληψη των δημοτικών αρχών για την εκπαιδευτική πολιτική, δεν μπορεί να της επιτρέψει να μην εφαρμόζονται οι πολιτικές ένταξης των Τσιγγανοπαίδων, διότι αυτό αποτελεί θεσμική εκτροπή. Έστω και σε επίπεδο διακηρύξεων η εκπαιδευτική νομοθεσία, αλλά και οι αρχές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης προβλέπουν «την εξασφάλιση ίσων

ευκαιριών για εκπαιδευτική εξέλιξη και κοινωνική ολοκλήρωση, την ενιαία εκπαιδευτική μεταχείριση όλων των μαθητών ανεξαρτήτως κοινωνικής προέλευσης» (Παπαχρήστος 2008). Οι υπάλληλοι που χειρίζονται θέματα εκπαίδευσης και εκπαιδευτικής πολιτικής διαθέτουν περιορισμένες έως ανύπαρκτες γνώσεις. Αυτό αναδείχθηκε στο πρόγραμμα «ένταξης των Τσιγγανοπαίδων», όπου οι γνώσεις των δημοτικών υπαλλήλων και η αντιμετώπιση των δημοτικών υπηρεσιών, ήταν σε αναντιστοιχία με αυτές του Προγράμματος για την ένταξη των Τσιγγανοπαίδων. Τα παραπάνω δείχνουν, τονίζει ο Γκότοβος, την ανάγκη επιμόρφωσης των υπηρεσιών της Γ.Α. σε θέματα εκπαιδευτικής πολιτικής και διαπολιτισμικής εκπαίδευσης (Γκότοβος 2000, 35-39).

Το σχολείο και οι εκπαιδευτικοί στην πράξη, στο χώρο της τάξης, οι δημοτικές αρχές στον κοινωνικό περίγυρο και όλοι μαζί επιβάλλεται να αντιπαλεύουμε το ρατσισμό, τις προκαταλήψεις, τις διακρίσεις και τη μίστιγα του κοινωνικού αποκλεισμού, που σχετίζεται άμεσα με τις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού: τους Τσιγγάνους, τους μετανάστες, τους πρόσφυγες, τις γυναίκες, τη μουσουλμανική μειονότητα. Στο χώρο του σχολείου, εμπλουτίζοντας καθημερινά το μάθημα, μπορούμε να παρέμβουμε σε επίπεδο αντιλήψεων, δίνοντας πληροφορίες στους μαθητές για τους ανθρώπους, οι οποίοι είναι θύματα προκαταλήψεων και πως θα λειτουργούσαμε στη θέση αυτών των ατόμων. Ο δάσκαλος στο σχολικό περιβάλλον είναι σημαντικό να δημιουργεί ένα διαπολιτισμικό και κοινωνικό πλαίσιο, που εντάσσονται τα προβλήματα που απασχολούν τις κοινωνίες μας. Επιπλέον οι μαθητές πρέπει να πληροφορούνται συνεχώς:

1. για τον τρόπο που άθελά μας οδηγούμαστε σε λανθασμένες αντιλήψεις και συμπεριφορές,
2. για τους κινδύνους που επιφέρει ο ρατσισμός στην κοινωνία μας. Ποιοι κερδίζουν απ' αυτόν και πως τον προωθούν,
3. για τη μετανάστευση, ως μια θαρραλέα προσωπική επιλογή, των μεταναστών και των προσφύγων να επιβιώσουν και να ζήσουν με αξιοπρέπεια,
4. για τη μετανάστευση και την προσφυγιά, φαινόμενα συνδεδεμένα με την ελληνική και ευρωπαϊκή ιστορία,
5. για το ότι η αποδοχή των μεταναστών και των προσφύγων, είναι βασική αρχή του ελληνικού, αλλά και του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Στοιχείο της παράδοσης και του συστήματος αξιών (Τσιάκαλος 2000: 231-233).

Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε θέματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης (Παπαχρήστος 2008), που σήμερα είναι ανεπαρκής και εξαντλείται σε σεμινάρια και πρωτοβουλίες των

ίδιων, μπορεί να τους εφοδιάσει με τις απαραίτητες θεωρητικές και διδακτικές αρχές, ώστε να διαμορφώνουν τις κατάλληλες επικοινωνιακές στρατηγικές στις σημερινές πολυπολιτισμικές τάξεις προς όφελος όλων των μαθητών (Δραγώνα 2008, 20). Οι διαπολιτισμικές παρεμβάσεις του/της δασκάλου/ας οφείλουν να κινούνται:

- 1 στη δημιουργία συνθηκών δυναμικής ενσωμάτωσης στη διδακτική διαδικασία, του μορφωτικού κεφαλαίου και του γενικότερου βιώματος που εν δυνάμει φέρουν οι μαθητές των εθνοπολιτισμικών ομάδων,
- 2 στην πεποίθηση του εκπαιδευτικού ότι οι μαθητές στο σύνολο τους *μπορούν να μάθουν*, κάτω όμως από διαφορετικές προϋποθέσεις και συνθήκες ο καθένας,
- 3 στη διαμόρφωση *υψηλών προσδοκιών* για τις δυνατότητες ακαδημαϊκής εξέλιξης και κοινωνικοποίησης των μαθητών του,
- 4 στην αναγνώριση της διαφορετικότητας των μαθησιακών και πολιτισμικών προϋποθέσεων και της εμπειρίας των μαθητών, χωρίς να αποτελούν κριτήριο στιγματισμού τους ως «αδύνατοι» μαθητές, με γλωσσικά ή μαθησιακά προβλήματα,
- 5 στην υιοθέτηση στρατηγικών όχι μόνο για τους αλλοεθνείς μαθητές και τα «*ιδιαίτερα*» προβλήματά τους, αλλά για το σύνολο των μελών της σχολικής ομάδας,
- 6 σε αλληλεπιδράσεις μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών, οι οποίες δεν αντικαθρεφτίζουν τον τύπο των αλληλεπιδράσεων και των εξουσιαστικών δομών μεταξύ κυρίαρχων και υποτελών ομάδων, που ισχύουν στην ευρύτερη κοινωνία.

Κατά τον Cummins οι σχέσεις εξουσίας, οι οποίες λειτουργούν στην ευρύτερη κοινωνία αποτελούν τη ρίζα της σχολικής αποτυχίας των πολιτισμικά διαφορετικών μαθητών. Σε περιβάλλοντα πολιτισμικής, γλωσσικής ή οικονομικής ανισότητας, η αλληλεπίδραση διδασκόντων και μαθητών δεν είναι ποτέ ουδέτερη. Είτε αμφισβητεί ανοιχτά τη λειτουργία των εξουσιαστικών σχέσεων είτε ενισχύει αυτές τις σχέσεις. *Οι σχέσεις αλληλεπίδρασης που αναπτύσσονται μεταξύ μαθητών και δασκάλων και μεταξύ των ίδιων των μαθητών, έχουν μεγαλύτερη σημασία για τη μαθητική πρόοδο από την οποιαδήποτε μέθοδο για τη διδασκαλία της γλώσσας και των άλλων μαθημάτων* (Cummins, 2003, 163).

8. Αναγκαιότητα της Εκπαιδευτικής Έρευνας και η συμβολή της στην Εκπαίδευση.

Η διαδικασία πραγματοποίησης μιας εκπαιδευτικής έρευνας αποτελεί σημαντικό παράγοντα υποστήριξης και ανατροφοδότησης του εκπαιδευτικού κλάδου. Αυτό συμβαίνει, διότι διαμέσου αυτής γίνεται μια συνεχής ενημέρωση για τη καινούργια εκπαιδευτική γνώση, προσφέρεται η ευκαιρία αλληλεπίδρασης με τους ερευνητές, η ανταλλαγή ιδεών, η δοκιμή διαφορετικών δραστηριοτήτων, η παρουσίαση και δοκιμή μιας επιτυχημένης μεθοδολογίας, η ανάλυση αποδοτικών στρατηγικών, ο σχεδιασμός και η αξιολόγηση κάθε νέου διδακτικού περιβάλλοντος.

Σε αντίθεση με όσα αναφέρθηκαν παραπάνω, η εκπαιδευτική έρευνα στη χώρα μας ασκεί μικρή επίδραση στη δημιουργία μιας διαφορετικής εκπαιδευτικής πολιτικής και διεξάγεται σταδιακά και όχι προγραμματισμένα. Σε έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί η συντριπτική πλειονότητα των Διευθυντών/τριών σχολικών μονάδων αναγνωρίζει την ανάγκη διεξαγωγής εκπαιδευτικών ερευνών και σε τι αυτές χρησιμεύουν. Ακόμη και αν υπάρχει έλλειψη πληροφόρησης ως προς αυτό τον τομέα οι εκπαιδευτικοί διατηρούν θετική και συνεργατική στάση ως προς τη πραγματοποίηση ερευνών στις σχολικές μονάδες, ενώ συγχρόνως διατυπώνουν την ανάγκη για έναν αποτελεσματικότερο τρόπο διάδοσης των αποτελεσμάτων, ώστε αυτά να είναι περισσότερο αξιοποιήσιμα στην εκπαιδευτική πράξη.

Συνήθως η πληροφόρηση των εκπαιδευτικών σχετικά με τις εκπαιδευτικές έρευνες είναι ελλιπής, περιστασιακή και αποσπασματική. Επίσης απαραίτητη θεωρείται η παρουσίαση των ερευνητικών αποτελεσμάτων κατά τρόπο χρηστικό, οικείο και σαφή. Η ενημέρωση από το διαδίκτυο είναι ο δημοφιλέστερος τρόπος για τους νέους εκπαιδευτικούς, ενώ οι παλαιότεροι προτιμούν τα επιστημονικά περιοδικά. Η διαφοροποίηση αυτή αντανακλά τη διαφορετική ταχύτητα με την οποία πραγματοποιείται η προσέγγιση, διαχείριση και αξιοποίηση της πληροφορίας.

Οι Διευθυντές/τριες σχολικών μονάδων επιλέγουν ως καταλληλότερη μορφή ενημέρωσης εκείνη που προέρχεται από δράσεις, οι οποίες πραγματοποιούνται στο σχολείο. Στηρίζονται σε ερευνητικές προσπάθειες ατόμων, που σχετίζονται άμεσα με το σχολικό περιβάλλον (π.χ. στο πλαίσιο αυτοαξιολόγησης ή συνεργασίας με άλλα σχολεία) και όχι από χώρους που θεωρούν ενδεχομένως απομακρυσμένους από τη σχολική πραγματικότητα (π.χ. Πανεπιστημιακά Ιδρύματα, ερευνητικά κέντρα). Η ανάγκη για έρευνες με περιεχόμενο κοντά στη σχολική καθημερινότητα και με εφαρμόσιμα αποτελέσματα αποτυπώνεται στις στάσεις των εκπαιδευτικών.

Η συμμετοχή των εκπαιδευτικών στις έρευνες, προκειμένου να είναι ουσιαστικά και λειτουργικά εποικοδομητική, προϋποθέτει αποτελεσματική και συστηματική στήριξη της πρόσβασης τους στα ερευνητικά δεδομένα, με την αξιοποίηση ηλεκτρονικών ιστοσελίδων ή εφημερίδων-εντύπων που θα διανέμονται στα σχολεία. Σημαντικό ποσοστό Σχολικών Συμβούλων (62%) πραγματοποιεί εκπαιδευτική έρευνα σε σχολεία της περιφέρειας ευθύνηστου. Η γενικότερη διαπίστωση για την ανάγκη αναβάθμισης της εκπαιδευτικής έρευνας θα πρέπει να συνοδευτεί από δράσεις που θα δίδουν προτεραιότητα στα εξής:

- α) θεσμοθέτηση ενός κεντρικού συντονιστικού φορέα για την προβολή και αξιοποίηση των εκπαιδευτικών ερευνών,
- β) επιλογή θεματολογίας που να εναρμονίζεται με τις ανάγκες της εκπαιδευτικής πραγματικότητας,
- γ) επέκταση του συστήματος διάχυσης ερευνητικών αποτελεσμάτων μέσω ηλεκτρονικών βάσεων δεδομένων και
- δ) συνεργασία μεταξύ των ερευνητικών φορέων του ΥΠ.Ε.Π.Θ. (και Κ.Ε.Ε.) για την αξιολόγηση των πιλοτικών ερευνών και την ανατροφοδότηση από την εφαρμογή τους.

Η ποιότητα της επιμόρφωσης συνδέεται με την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών σε μια δια βίου μάθηση, η οποία στοχεύει στη βελτίωση της παρεχόμενης εκπαίδευσης. Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, όπως γίνεται σήμερα, είναι σε μεγάλο βαθμό ένα «εξωτερικό» στοιχείο που δεν έχει ενταχθεί οργανικά στη σχολική ζωή και τη ζωή των εκπαιδευτικών, με αποτέλεσμα να παραμένει ζητούμενο η σύνδεση της με τις ανάγκες, τους χρόνους και τους ρυθμούς λειτουργίας των σχολείων. Οι εκπαιδευτικοί διατηρούν θετική στάση ως προς την αναγκαιότητα της επιμόρφωσης. Θεωρούν επίσης την επιμόρφωση ως μια διαδικασία απαραίτητη σε όλη τη διάρκεια της επαγγελματικής τους ζωής και αλληλένδετη με την επαγγελματική τους ιδιότητα. Θέτουν όμως σημαντικά ζητήματα για την υλοποίηση της στην πράξη.

Σε αρχικό στάδιο η έλλειψη χρόνου αναδεικνύεται ως η βασική δυσκολία που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί για την παρακολούθηση επιμορφωτικών σεμιναρίων. Ακολουθούν με μεγάλη διαφορά η ελλιπής πληροφόρηση και οι περιορισμένες θέσεις. Οι απόψεις των εκπαιδευτικών, των Σχολικών Συμβούλων και των Διευθυντών/τριών για το περιεχόμενο και τις μεθοδολογίες της επιμόρφωσης δίδουν προβάδισμα στις ενεργές συμμετοχικές μορφές επιμόρφωσης, τη σύνδεση θεωρίας και πράξης, τη σύνδεση επιμόρφωσης-σχολείου και την επίλυση σχολικών προβλημάτων. Προσεγγίζουν, με άλλα

λόγια, την επιμόρφωση ως δυνατότητα αύξησης των ευκαιριών επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών.

Οι εκπαιδευτικοί θεωρούν αναγκαία τη συμμετοχή τους στον σχεδιασμό της επιμόρφωσης μέσω των σχολικών συμβούλων και της αξιολόγησης των συγκεκριμένων προγραμμάτων από τους ίδιους, χωρίς να παραγνωρίζουν και τον ρόλο των συνδικαλιστικών οργανώσεων. Γενικότερα, υπάρχουν σημαντικά εμπόδια στην επιμόρφωση λόγω έλλειψης ενός συγκροτημένου σχεδίου επιμόρφωσης, πληροφόρησης και σύνδεσης της με τον χρόνο και τον χώρο της σχολικής ζωής. Εκτιμάται ότι οι ευκαιριακές επιμορφώσεις «μιας χρήσης» με τη μορφή έτοιμων επιμορφωτικών πακέτων δεν συμβάλλουν στην επαγγελματική ανάπτυξη και δεν συμβαδίζουν με τους τρόπους που οι εκπαιδευτικοί οικοδομούν τις πρακτικές μάθησης. Οι ερωτώμενοι θέτουν ως κύριο θέμα της επιμόρφωσης την ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών για τη διαχείριση της εκπαιδευτικής πραγματικότητας και της πολυμορφίας του μαθητικού δυναμικού στο σχολείο. Συνάγεται κατά προέκταση η ανάγκη σύνδεσης της επιμόρφωσης με τα τοπικά και ευρύτερα κοινωνικο-πολιτισμικά περιβάλλοντα.

Η διαχείριση της σχολικής πολυμορφίας αφορά τόσο στις παιδαγωγικές σχέσεις όσο και στις διδακτικο-παιδαγωγικές διαστάσεις των γνωστικών αντικειμένων καθώς και στην αξιοποίηση των τεχνολογικών περιβαλλόντων όπου ζουν οι σημερινοί μαθητές/τριες. Ειδικότερα, η διδακτική-παιδαγωγική μάθηση των γνωστικών αντικειμένων αναδεικνύεται σε βασικό ζητούμενο της επαγγελματικής μάθησης. Η αντίληψη του εκπαιδευτικού ως δια βίου εκπαιδευόμενου είναι αναγκαίο να λαμβάνει υπόψη διαστάσεις όπως τη σημασία των προγενέστερων διδακτικών εμπειριών των εκπαιδευτικών και την ανάγκη αναστοχασμού τους, την «πλαισίωση» της επιμόρφωσης στα συγκεκριμένα σχολικά περιβάλλοντα, τη διαμόρφωση μιας κουλτούρας αυτόνομης μάθησης κ.ά.

Η αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου, ένα από τα κυρίαρχα και αμφιλεγόμενα ζητήματα τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο, μπορεί να αποτελέσει μηχανισμό ανατροφοδότησης και προϋπόθεση βελτίωσης της ποιότητας της εκπαίδευσης. Στη χώρα μας υπάρχει έλλειμμα ενημέρωσης για θέματα που σχετίζονται με την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου, ενώ η αντίληψη για την αναγκαιότητα της αξιολόγησης στην εκπαίδευση συνοδεύεται, συχνά, από προβληματισμό σχετικό με τους στόχους, τους φορείς, τα κριτήρια και τις μεθόδους της αξιολογικής διαδικασίας. Όλοι οι εμπλεκόμενοι στην εκπαιδευτική διαδικασία θεωρούν αναγκαία την αξιολόγηση τόσο των εκπαιδευτικών όσο και των στελεχών της εκπαίδευσης για τη βελτίωση της ποιότητας στην εκπαίδευση. Διαπιστώνεται έντονη δυσπιστία για τον τρόπο εφαρμογής της αξιολογικής διαδικασίας και

διχογνωμία των ερωτηθέντων ως προς το αν η αξιολόγηση εξυπηρετεί την ανατροφοδότηση τους σχετικά με το έργο τους και τη βελτίωση της παρεχόμενης εκπαίδευσης ή την ενοχοποίηση τους για τις αδυναμίες και τα προβλήματα της εκπαίδευσης και τον περιορισμό της παιδαγωγικής τους ελευθερίας και της αυτονομίας.

Η διδακτική και η παιδαγωγική ικανότητα του εκπαιδευτικού θεωρούνται πρωταρχικά κριτήρια αξιολόγησης του έργου του, ακολουθούμενα από την υπηρεσιακή συνέπεια και την υπευθυνότητα. Γενικά προκρίνονται κριτήρια αξιολόγησης που μπορούν να διασφαλίσουν την αντικειμενικότητα της αξιολόγησης και να ορίσουν με σαφήνεια το αξιολογικό πλαίσιο, χωρίς να επηρεάζονται άμεσα από τις σχέσεις προϊσταμένου-υφισταμένου. Οι διάφορες ομάδες των εμπλεκόμενων στο εκπαιδευτικό έργο συναρτούν την άποψη τους για κάθε μορφή αξιολόγησης με τον θεσμικό τους ρόλο εντός του εκπαιδευτικού συστήματος, καθώς και με τον ρόλο που ενδεχομένως είναι σημαντικό να υιοθετήσουν σε ένα σύστημα αξιολόγησης. Η εξωτερική αξιολόγηση φαίνεται ότι είναι η λιγότερο κατάλληλη μορφή αξιολόγησης για την αποτίμηση του εκπαιδευτικού έργου και του έργου των εκπαιδευτικών. Οι εκπαιδευτικοί εκφράζουν δυσπιστία ως προς την ιεραρχική αξιολόγηση τους από φορέα θεσμικά ανώτερο. Η αυτοαξιολόγηση της σχολικής μονάδας θεωρείται η πιο ενδεδειγμένη μορφή αξιολόγησης για την εκτίμηση της ποιότητας του εκπαιδευτικού έργου.

Η αύξηση της χρηματοδότησης των σχολικών μονάδων κρίνεται αναγκαία, εφόσον τα ποσά που διατίθενται δεν είναι αρκετά, κατά τη γνώμη των περισσότερων διοικητικών στελεχών και των Διευθυντών/τριών σχολικών μονάδων, για την κάλυψη βασικών λειτουργικών αναγκών, όχι όμως και έκτακτων, όπως η συντήρηση του σχολείου ή η αγορά εξοπλισμού. Ο Η χρηματοδότηση των Καινοτόμων Προγραμμάτων κρίνεται ανεπαρκής από την πλειονότητα των Διευθυντών/τριών σχολικών μονάδων. Αναφορικά με την ύπαρξη εναλλακτικών πηγών εσόδων διαφαίνεται ότι η οικονομική συνεισφορά τόσο από τον Σύλλογο Γονέων και Κηδεμόνων όσο και από χορηγίες ή δωρεές δεν είναι ουσιαστική, η συμμετοχή δε των σχολικών μονάδων σε προγράμματα Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. αποδεικνύεται πολύ μικρή. Η ροή και η απορρόφηση των κονδυλίων δυσχεραίνονται από τις χρονοβόρες γραφειοκρατικές διαδικασίες και τον ελλιπή συντονισμό των φορέων της εκπαίδευσης. Συνολικά όλοι οι φορείς της εκπαιδευτικής κοινότητας συμφωνούν ότι υπάρχει άμεση σχέση μεταξύ της επαρκούς χρηματοδότησης και της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης.

Τα διοικητικά στελέχη, οι Διευθυντές/τριες σχολικών μονάδων, οι εκπαιδευτικοί, οι γονείς και μαθητές/τριες κρίνουν ότι πρέπει να διατεθούν περισσότεροι πόροι για τη διεξαγωγή εκπαιδευτικών ερευνών, την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, την υλικοτεχνική υποδομή,

τηβελτίωση του διδακτικού υλικού και, τέλος, την αμοιβή των εκπαιδευτικών. Σημαντική τίθεται η υλικοτεχνική υποδομή, στο πλαίσιο της διάθεσης περισσότερων οικονομικών πόρων προκειμένου να αναβαθμιστεί η ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης. Ακολουθούν η επιμόρφωση και η αμοιβή των εκπαιδευτικών και τέλος η αύξηση της χρηματοδότησης στον τομέα της εκπαιδευτικής έρευνας. Ενδιαφέρον στοιχείο αποτελεί το γεγονός ότι οι γονείς κρίνουν την αύξηση των μισθών των εκπαιδευτικών ως λιγότερο σημαντική σε σχέση με τους άλλους τομείς. Τα διοικητικά στελέχη, οι Διευθυντές/τριες των σχολικών μονάδων, οι εκπαιδευτικοί και οι Σχολικοί Σύμβουλοι υποστηρίζουν ότι η ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης θα αναβαθμιστεί σημαντικά, εάν επιτευχθεί:

- α) αλλαγή του ισχύοντος τρόπου διαχείρισης των οικονομικών πόρων,
- β) αύξηση της χρηματοδότησης για την κάλυψη έκτακτων αναγκών και την υλοποίηση καινοτόμων προγραμμάτων,
- γ) ανακατανομή των διαθέσιμων οικονομικών πόρων στους διάφορους τομείς της εκπαίδευσης και
- δ) εξεύρεση εναλλακτικών πηγών εσόδων προς την κατεύθυνση της αυτονομίας των σχολικών μονάδων.

Η κοινωνική αποδοχή της παρεχόμενης εκπαίδευσης είναι απαραίτητη προϋπόθεση και δείκτης επιτυχίας κάθε εκπαιδευτικού συστήματος, εφόσον διασφαλίζει ή προωθεί την ποιότητα των εκπαιδευτικών διαδικασιών. Οι εκπαιδευτικοί, οι μαθητές/τριες και γονείς θεωρούν ότι το σημερινό σχολείο δεν κινητοποιεί το ενδιαφέρον των μαθητών/τριών για γνώση και ανταποκρίνεται ελάχιστα στις εκπαιδευτικές ανάγκες και στα ενδιαφέροντα τους. Ως προς τη δυνατότητα προσαρμογής του σχολείου στις ιδιαιτερότητες των μαθητών/τριών, οι εκπαιδευτικοί και των δύο βαθμίδων εκπαίδευσης εμφανίζονται διχασμένοι. Το ελληνικό σχολείο, κατά τη γνώμη εκπαιδευτικών και μαθητών/τριών, αδυνατεί να συμβάλει στην ανάπτυξη της προσωπικότητας και στην προώθηση της κριτικής σκέψης των νέων, με τους γονείς, ωστόσο, να εμφανίζονται λιγότερο επιφυλακτικοί.

Συνοπτικά η ερευνητική διαδικασία αποτελεί σημαντικό παράγοντα εξέλιξης και επισήμανσης των βασικών ελλείψεων και αναγκαιοτήτων σε ότι αφορά στη περίπτωση μας τον εκπαιδευτικό κλάδο. Γίνεται αντιληπτό με την παραπάνω έρευνα και τις έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί κατά καιρούς ότι η εκπαίδευση χρειάζεται μεταρρύθμιση σε όλους τους βαθμούς διοικητικής εμβέλειας και αυτό αποτελεί μόνο τη μια πλευρά της αλλαγής. Ακόμη ίσως χρειαστούν περαιτέρω έρευνες, και αυτοπροσώπως οι ερευνητές/τριες να

παραβρεθούν μέσα στις σχολικές μονάδες για να κατανοηθεί το μέγιστο του προβλήματος. Η διοίκηση των εκπαιδευτικών μονάδων και η εκπαιδευτική διαδικασία, όπως έχει προαναφερθεί σε πολλές περιπτώσεις παραπάνω ταυτίζονται απόλυτα. Το σχολείο δεν διαθέτει αυτοτέλεια και αυτονομία, καθώς εξαρτάται από ποικίλες γραφειοκρατικές αρχές και λαμβάνει εντολές από πολλούς οργανισμούς, από τους οποίους πολλοί δεν έχουν λόγο ύπαρξης, καθώς έχουν παρόμοιες αρμοδιότητες. Η τοπική αυτοδιοίκηση ίσως θα πρέπει να αναλάβει τις σχολικές μονάδες αποκλειστικά δίνοντας στον ανάλογο αρμόδιο και υπεύθυνο την κατάλληλη αρμοδιότητα. Αυτό δίνει τροφή και δυνατότητα για περαιτέρω έρευνες, οι οποίες αφορούν τη διοίκηση των σχολικών μονάδων.

9. Μεθοδολογία της έρευνας

Σκοπός της μεθοδολογίας, σύμφωνα με τον Kaplan(1973)⁴⁰, είναι η βαθύτερη κατανόηση όχι των προϊόντων της επιστημονικής έρευνας, αλλά της ίδιας της πορείας της. Στόχος της επιστημονικής έρευνας είναι η προαγωγή των επιστημών, η διερεύνηση των γνώσεων, καθώς και η βελτίωση της ζωής του ανθρώπου. Η εκπαιδευτική λειτουργία και η λειτουργία της έρευνας, είναι αλληλένδετες, καθώς η επιτυχία της πρώτης εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό και από τη δεύτερη. Όταν η έρευνα αφορά θέματα εκπαιδευτικής πολιτικής, είναι σημαντικό να γνωρίζουμε, πως πρόκειται για πολύπλοκο και ιδιαίτερα ευαίσθητο ζήτημα, το οποίο σχετίζεται και με άλλες κοινωνικές παραμέτρους.

Η αφετηρία για κάθε είδους επιστημονική μελέτη είναι πρώτα από όλα η βιβλιογραφική έρευνα, η επισκόπηση της σχετικής με το θέμα βιβλιογραφίας. Ο στόχος της είναι να προσδιοριστεί η σκοπιμότητα και η εγκυρότητα της υπό μελέτης έρευνας. Ειδικότερα να προσδιοριστούν με σαφήνεια οι διαστάσεις του θέματος, να αναπτυχθεί το θεωρητικό πλαίσιο των προβληματισμών, να γίνουν συγκρίσεις, να προβληθούν δυσκολίες και τέλος να παρουσιαστούν τα νέα στοιχεία, που προκύπτουν (Αθανασίου, 1997).

Μέσα λοιπόν από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση αναφέρεται και η εγκυρότητα της παρούσας εργασίας, η οποία προέκυψε από την ενδελεχή διερεύνηση της. Επίσης διερευνήθηκαν νόμοι, προεδρικά διατάγματα, εγκύκλιοι και άλλες παλαιότερες και παρόμοιες έρευνες, που μεταφέρθηκαν στην εργασία και αποτέλεσαν αρκετά ενδιαφέροντα στοιχεία στηριζόμενοι στην προγονική ρήση «έτερος εξ ετέρου σοφός γίνεται» (Βακχλίδης).

Μέσα από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση διαφαίνεται πως το θέμα της εργασίας είναι έγκυρο και ενδιαφέρον. Για όσους εμπλέκονται στην ερευνητική διαδικασία η εργασία είναι προϊόν μιας μελέτης και έρευνας που προέκυψε από διερεύνηση του προβλήματος μέσα από τη βιβλιογραφία αλλά και τη νομοθετική ανασκόπηση εκτός από τη συγκέντρωση της παρούσας της υπάρχουσας βιβλιογραφίας.

Συγκεκριμένα η συλλογή δεδομένων, καθίσταται εφικτή με την αξιοποίηση ποικίλων μεθόδων και τεχνικών. Στην παρούσα εργασία θα πραγματοποιηθεί η βιβλιογραφική ανασκόπηση ελληνικής και ξενόγλωσσας βιβλιογραφίας, η μελέτη μεταπτυχιακών και διδακτορικών διατριβών, η χρήση πρωτογενών πηγών όπως η εφημερίδα της κυβερνήσεως

⁴⁰Μίσκας, 2010, 47

(ΦΕΚ), όπου δημοσιεύονται διατάξεις νόμων ,προεδρικών διαταγμάτων, υπουργικών αποφάσεων, εγκυκλίων και εγγράφων.

Για τη διεξαγωγή αυτής της έρευνας χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος του ερωτηματολογίου. Αποτελεί ένα έντυπο, που διαθέτει δομημένες ερωτήσεις, στις οποίες ο ερωτώμενος καλείται να απαντήσει γραπτά και με μία συγκεκριμένη σειρά (Ζαφειρίου, 2003). Με τα ερωτηματολόγια πραγματοποιείται η συλλογή δεδομένων, ζητώντας από ανθρώπους να απαντήσουν στο ίδιο ακριβώς σύνολο ερωτήσεων. Χρησιμοποιούνται συνήθως στα πλαίσια μιας ερευνητικής στρατηγικής, προκειμένου να συλλεχθούν περιγραφικά και επεξηγηματικά, δεδομένα για απόψεις, συμπεριφορές, χαρακτηριστικά και στάσεις⁴¹.

«Καμία στατιστική έρευνα δεν μπορεί να είναι καλύτερη από το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε σ' αυτή» (Παρασκευόπουλος, 1993). Κατά την άποψη αυτή επισημαίνεται ότι σε μια έρευνα ακόμη και αν πραγματοποιηθεί αποτελεσματικό σχέδιο δειγματοληψίας ή η πλέον ενδεδειγμένη ανάλυση των στοιχείων δεν είναι δυνατόν να εξάγουμε σωστά συμπεράσματα αν λάβουμε μη συγκρίσιμες απαντήσεις από ένα ακατάλληλο ερωτηματολόγιο με ασαφείς ερωτήσεις.

Το κυριότερο πλεονέκτημα της δημιουργίας ενός ερωτηματολογίου είναι ότι αποτελούν μια οικονομικότερη λύση και μπορούν να αποσταλούν σε μεγάλο αριθμό ανθρώπων. Επιπλέον είναι εύκολη η δημιουργία και η χρήση τους, καθώς οι ερωτώμενοι μπορούν να εκφραστούν ελεύθερα, επειδή δεν υπάρχει άμεση επικοινωνία και οι τρόποι ανάλυσης του υλικού είναι τυποποιημένοι. Ο ερευνητής δεν μπορεί να επηρεάσει τις απαντήσεις και είναι η λιγότερο χρονοβόρα μέθοδος.

Τα μειονεκτήματα των ερωτηματολογίων είναι ότι ο ερευνητής δεν είναι σε θέση να αποσαφηνίσει τις ερωτήσεις ανοιχτού τύπου και υποχρεώνει τον ερωτηθέντα να απαντήσει με έναν συγκεκριμένο τρόπο. Το ερωτηματολόγιο αποτελεί το μέσο επικοινωνίας μεταξύ ερευνητή και ερωτώμενων, με άμεσο ή έμμεσο τρόπο, ανάλογα με τη μέθοδο συλλογής των δεδομένων. Η δομή του ερωτηματολογίου, λόγω των ιδιοτήτων που έχει, αποτελεί την πλέον κρίσιμη και λεπτή εργασία, καθοριστικής σημασίας για την επιτυχία μιας στατιστικής έρευνας.

Για την κατασκευή του ερωτηματολογίου της παρούσας εργασίας ήταν σημαντικό να λάβουμε υπόψη μας ορισμένα χαρακτηριστικά ώστε να αποτελεί μια επιτυχημένη και ορθή έρευνα σύμφωνα με τον Javeau (2000). Το ερωτηματολόγιο χρειάζεται πληρότητα, σαφήνεια, συλλογή και κατάλληλη δομή. Η πραγματοποίηση της έρευνας στηρίχθηκε σε ερωτήσεις κλειστού τύπου και ερωτήματα ελέγχου για την ορθότητα των απαντήσεων, στις

⁴¹https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/5360/1/01_chapter_04.pdf

οποίες οι ερωτώμενοι καλούνταν να επιλέξουν μια απάντηση από τις ήδη υπάρχουσες κατηγορίες. Επίσης το ερωτηματολόγιο ήταν σύντομο και περιλάμβανε βασικές οδηγίες συμπλήρωσης και επεξηγήσεις.

Οι τεχνικές που χρησιμοποιήθηκαν για τη διεξαγωγή της παρούσας εργασίας είναι το ερωτηματολόγιο, η συγκέντρωση προτάσεων, η εξέταση των εγγράφων και οι παρατηρήσεις. Για την συγκέντρωση των δεδομένων μελετήθηκαν πρωτογενείς πηγές δεδομένων όπως είναι το αδημοσίευτο υλικό και δευτερογενείς πηγές δεδομένων όπως είναι το δημοσιευμένο υλικό. Το ερωτηματολόγιο αυστηρά θα πρέπει να κυμαίνεται μέσα στο πλαίσιο, που επιβάλλει ο αντίστοιχος κώδικας δεοντολογίας. Η οργάνωση και ταξινόμηση της ισχύουσας νομοθεσίας, που αφορά την τοπική αυτοδιοίκηση θα παρουσιαστεί μέσω της υποβολής ερωτηματολογίου σε διευθυντές πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης του Νομού Φθιώτιδας και έχει ως στόχο να διερευνήσει το ρόλο των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Εκπαίδευση.

10. Προτάσεις για την βελτίωση της λειτουργίας των Ο.Τ.Α στις σχολικές μονάδες.

Με βάση την ανάλυση των εκπαιδευτικών συστημάτων στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες και τις αρμοδιότητες των διάφορων βαθμών τοπικής αυτοδιοίκησης στη διοίκηση και λειτουργία των σχολικών μονάδων, μπορούμε να κάνουμε κάποιες επισημάνσεις σε σχέση με τους ελληνικούς θεσμούς και την ελληνική διοικητική πραγματικότητα. Μελετώντας τον ρόλο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης σε ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά περιβάλλοντα κρίνεται αναγκαία η ενεργή παρουσία της στα εκπαιδευτικά δρώμενα της Ελλάδας.

Όμως σε καμία ευρωπαϊκή χώρα οι περιφερειακές, τοπικές, υπηρεσίες της εκπαίδευσης δεν αποτελούν υπηρεσίες των αντίστοιχων Υπουργείων Παιδείας. Τόσο στα κράτη που εφαρμόζουν αποκεντρωτικό μοντέλο λειτουργίας στην εκπαίδευση όσο και σε αυτά που υιοθετούν το συγκεντρωτικό μοντέλο, οι ανάλογες υπηρεσίες λειτουργούν με βάση τις εξής μορφές. Αποτελούν υπηρεσίες του αντίστοιχου βαθμού τοπικής αυτοδιοίκησης π.χ. Ιταλία ή είναι στενά συνδεδεμένες με αυτόν π.χ. Γαλλία. Λειτουργούν ως αυτόνομοι συμμετοχικοί θεσμοί που αντανακλούν τις πολιτικές ισορροπίες σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Διαθέτουν οικονομική και διοικητική αυτοτέλεια, ενώ υλοποιούν τις κεντρικές εκπαιδευτικές πολιτικές με μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό αυτονομίας (Ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης στη λειτουργία των σχολικών μονάδων, 50).

Ακόμη στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες δεν υφίσταται κεντρικός φορέας ανέγερσης σχολικών κτιρίων (όπως ο Ο.Σ.Κ. στην Ελλάδα, που παίζει σημαντικό ρόλο και στις επεκτάσεις - αναβαθμίσεις τους), αλλά την κύρια ευθύνη της μελέτης, τεχνικής επίβλεψης των έργων και της διαχείρισης των σχετικών οικονομικών πόρων έχει η τοπική αυτοδιοίκηση. Σε όλα τα κράτη η τοπική αυτοδιοίκηση συμμετέχει ενεργά στη διοίκηση και λειτουργία των σχολικών και λοιπών εκπαιδευτικών μονάδων τεχνικής - επαγγελματικής εκπαίδευσης, είτε δευτεροβάθμιας.

Αντίστοιχες επισημάνσεις μπορεί να γίνουν για ειδικές εκπαιδευτικές υπηρεσίες που παρέχονται συγκεντρωτικά μέσω των περιφερειακών υπηρεσιών του Υπουργείου Παιδείας π.χ. Κέντρα συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού (ΚΕ.ΣΥ.Π.), Γραφεία σχολικού επαγγελματικού προσανατολισμού, Κέντρα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης κ.α. Συγκεκριμένα αυτό μπορεί να περιλαμβάνει και τις παρακάτω δυνατότητες.

Είναι σημαντικό να υποβληθούν τεκμηριωμένες προτάσεις για την ίδρυση σχολείων και ουσιαστική συμμετοχή στην ανέγερση των σχολικών κτηρίων. Ένας ανάλογος ρόλος είναι

απαραίτητο να δοθεί (με αλλαγή του νομοθετικού πλαισίου) στην Ελληνική Τοπική Αυτοδιοίκηση για να επιταχυνθούν οι διαδικασίες εύρεσης κατάλληλων χώρων αλλά και υποβολής πολλών και διαφορετικών μελετών προσαρμοσμένων στην αισθητική και τις ανάγκες της τοπικής κοινωνίας.

Οι δήμοι χρειάζεται να συμμετέχουν ενεργότερα στην προσχολική αγωγή με τη δημιουργία ποικίλων εκπαιδευτικών κέντρων για τα παιδιά ηλικίας ενός - πέντε ετών. Ειδικότερα προτείνεται αρχικά η ίδρυση Κέντρων Παιδικής Φροντίδας για παιδιά προ-νηπιακής ηλικίας των οποίων οι γονείς εργάζονται πολλές ώρες. Εξίσου σημαντική είναι η ίδρυση Ανοιχτών Ολοήμερων Νηπιαγωγείων όπου ακολουθώντας ευέλικτο ωράριο θα μπορούν οι γονείς να αφήνουν τα παιδιά τους για κάποιες ώρες ακόμα κι όταν δεν εργάζονται. Προέκταση αυτού του θεσμού στην ηλικία του Δημοτικού σχολείου μπορεί να είναι τα Εκπαιδευτικά Κέντρα Ψυχαγωγίας - Ελεύθερου χρόνου όπου τα παιδιά θα αξιοποιούν δημιουργικά τον ελεύθερο χρόνο τους μέσα από δραστηριότητες αθλητικές, καλλιτεχνικές κτλ.. Για τα κέντρα αυτά μπορούν να διατεθούν κρατικοί πόροι, να αξιοποιηθούν ευρωπαϊκά προγράμματα αλλά και να υπάρχει οικονομική συμμετοχή των γονέων ανάλογα με τις οικονομικές τους δυνατότητες. Τα τελευταία χρόνια μόνο έχουν γίνει ορισμένες σημαντικές, αλλά αποσπασματικές προσπάθειες, για να εμπλουτιστεί αυτό το τυποποιημένο σύστημα με τα ολοήμερα νηπιαγωγεία, τα Κ.Δ.Α.Π. κλπ..

Επίσης παρατηρείται ότι οι πρωτοβάθμιοι Ο.Τ.Α. στα πλαίσια των εκπαιδευτικών τους αρμοδιοτήτων, έχουν διαμορφώσει ενιαίες υπηρεσίες και πολιτικές για την προσχολική αγωγή, ενώ στην Ελλάδα οι δήμοι δεν έχουν ακόμα ενσωματώσει πλήρως τους παιδικούς σταθμούς, αλλά και δεν έχουν τη θεσμική δυνατότητα και αρμοδιότητα να λειτουργούν ως βασικοί φορείς προσχολικής αγωγής σε τοπικό επίπεδο.

Ανάλογες παρατηρήσεις αφορούν και άλλες μορφές εκπαίδευσης, όπως την εκπαίδευση ενηλίκων, όπου τα σχολεία δεύτερης ευκαιρίας, τα κέντρα εκπαίδευσης ενηλίκων, οι σχολές γονέων κ.α. λειτουργούν με ευθύνη του Ινστιτούτου Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων και την ειδική αγωγή όπου ένα σημαντικό τμήμα της παραμένει κάτω από τον έλεγχο του Υπουργείου Παιδείας π.χ. Κέντρα διάγνωσης αξιολόγησης και υποστήριξης (Κ.Δ.Α.Υ.).

Τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης, μέσω των Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ., έχουν οδηγήσει αφενός μεν σε ένα συγκεντρωτισμό στον σχεδιασμό και υλοποίηση εκπαιδευτικών πολιτικών που στοχεύουν στον εκσυγχρονισμό του εκπαιδευτικού συστήματος αφετέρου δε σε έλεγχο των τοπικών εκπαιδευτικών δομών, κυρίως των σχολικών επιτροπών, μέσω των διαδικασιών χρηματοδότησης που εφαρμόζονται.

Επίσης πρέπει να αναφερθεί ότι σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες το βοηθητικό εκπαιδευτικό, το διοικητικό και λοιπό προσωπικό των σχολικών μονάδων εντάσσεται στο υπαλληλικό δυναμικό της τοπικής αυτοδιοίκησης, ενώ και τμήμα των εκπαιδευτικών, εφόσον παρέχει συμπληρωματικές εκπαιδευτικές υπηρεσίες, προσλαμβάνεται από τους Ο.Τ.Α.

Σε όλες τις χώρες η τοπική αυτοδιοίκηση, μέσω των θεσμοθετημένων οργάνων της, συμμετέχει στον ένα ή τον άλλο βαθμό στη διαμόρφωση του εκπαιδευτικού προγράμματος, στον εμπλουτισμό και στην προσαρμογή του στις τοπικές συνθήκες. Στη χώρα μας το θέμα αυτό έχει συζητηθεί αρκετές φορές, αλλά συναντά δισταγμούς από πλευράς ΥΠ.Ε.Π.Θ.

Το κράτος διατηρεί το γενικό πλαίσιο εκπαιδευτικής πολιτικής και τις ανάλογες επιτελικές και υποστηρικτικές υπηρεσίες. Διαμορφώνει τον κορμό του προγράμματος σπουδών σε κάθε βαθμίδα της εκπαίδευσης και καθορίζει τις βασικές επιλογές και κατευθύνσεις. Η περιφέρεια και η τοπική αυτοδιοίκηση αναλαμβάνουν τη σύνδεση της εκπαίδευσης με την κοινωνία, την οικονομία και την απασχόληση. Οι περιφερειακές υπηρεσίες του ΥΠ.Ε.Π.Θ. - περιφερειακές διευθύνσεις και γραφεία εκπαίδευσης, λοιπές υπηρεσίες - μεταφέρονται στις αντίστοιχες βαθμίδες διοίκησης και αυτοδιοίκησης. Ταυτόχρονα αναδιαρθρώνονται οι αρμοδιότητες τους στη κατεύθυνση της αφαίρεσης εκτελεστικών αρμοδιοτήτων και της μεταφοράς τους στην πρωτοβάθμια αυτοδιοίκηση π.χ. από τα γραφεία εκπαίδευσης στη σχολική επιτροπή και το σχολικό συμβούλιο. Οι θυγατρικοί φορείς του ΥΠ.Ε.Π.Θ. αναμορφώνονται και αυτοί στην κατεύθυνση της συγχώνευσης και της μεταφοράς αρμοδιοτήτων τους στην περιφέρεια και την πρωτοβάθμια αυτοδιοίκηση. Διατηρούνται μόνο αυτοί που ασκούν αρμοδιότητες σχεδιασμού, έρευνας, καινοτομικών πολιτικών κ.λπ., με το ανάλογο μέγεθος και πόρους. Η πρωτοβάθμια τοπική αυτοδιοίκηση αναλαμβάνει όλες τις αρμοδιότητες που έχουν σχέση με τη λειτουργία και διαχείριση του σχολείου. Συμμετέχει επίσης ενεργά στον σχεδιασμό της εκπαιδευτικής πολιτικής σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο. Οι σχολικές μονάδες μετασχηματίζονται σε τοπικά κέντρα επιμόρφωσης και πολιτισμού και αναλαμβάνουν ένα σημαντικό τμήμα της επιμόρφωσης των ενηλίκων, των ειδικών πληθυσμιακών ομάδων και γενικά της δια βίου μάθησης.

Οι σχολικές επιτροπές επιλέγουν το βοηθητικό διδακτικό και διοικητικό προσωπικό, το οποίο εντάσσεται πλέον στο προσωπικό των Ο.Τ.Α. Οι ήδη υπηρετούντες μετατάσσονται, ενώ μεταφέρονται και οι ανάλογοι πόροι. Οι επεκτάσεις, αναβαθμίσεις, μετατροπές και όλες οι επισκευές - συντηρήσεις μεταφέρονται στους πρωτοβάθμιους Ο.Τ.Α, μαζί με τις προμήθειες εξοπλισμών και εκπαιδευτικού υλικού. Φυσικά μεταφέρονται και οι πόροι που διαχειρίζεται τώρα ο οργανισμός.

Κάθε σχολική μονάδα εκπονεί σχέδιο εκπαιδευτικής ανάπτυξης και σε επίπεδο Ο.Τ.Α. εκπονείται πρόγραμμα υποδομών και σχέδιο τοπικής επιμόρφωσης. Χρηματοδοτούνται από την περιφέρεια, τους Ο.Τ.Α. (Κ.Α.Π. - ΣΑΤΑ), από τους πόρους που έχουν μεταφερθεί στην περιφέρεια και στους Ο.Τ.Α. και από το ΕΣΠΑ.

Τα σχέδια εκπαιδευτικής ανάπτυξης αφορούν την εκπαιδευτική λειτουργία του σχολείου. Εκπονούνται από το σχολικό συμβούλιο, με τη συνεργασία της σχολικής επιτροπής. Οι σχολικές μονάδες αξιολογούνται με βάση την πορεία υλοποίησης των σχεδίων. Η χρηματοδότηση τους γίνεται από την περιφέρεια που διαχειρίζεται τις πιστώσεις του τακτικού προϋπολογισμού και από τους Ο.Τ.Α. (Κ.Α.Π.).

Τα σχέδια τοπικής επιμόρφωσης αφορούν την σύνδεση του σχολείου με την κοινωνία. Εξειδικεύουν τις περιφερειακές πολιτικές σε τοπικό επίπεδο σε ότι αφορά την δια βίου μάθηση, σχεδιάζουν προγράμματα επιμόρφωσης ενηλίκων, πολιτιστικές και αθλητικές δράσεις και συνεργασίες με τοπικούς φορείς. Χρηματοδοτούνται από πιστώσεις της περιφέρειας στην οποία έχουν μεταφερθεί οι ανάλογοι πόροι.

Η μεταφορά αρμοδιοτήτων συνοδεύεται οπωσδήποτε από τη μεταφορά των ανάλογων πόρων, τόσο του τακτικού προϋπολογισμού όσο και του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων. Υλοποιείται είτε με ανακατανομή κονδυλίων από το ΥΠ.Ε.Π.Θ. προς την περιφέρεια είτε με μεταφορά φορολογικών εσόδων της κεντρικής διοίκησης στους πρωτοβάθμιους Ο.Τ.Α.⁴² Η διαχείριση των πόρων αποκεντρώνεται στο επίπεδο της περιφέρειας και των πρωτοβάθμιων Ο.Τ.Α.

Οι πρωτοβάθμιοι Ο.Τ.Α. χρηματοδοτούνται από τους Κ.Α.Π.⁴³, τη ΣΑΤΑ, το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα για την εκπαίδευση του ΕΣΠΑ και με ποσοστό των φορολογικών εσόδων που καλύπτει τις μεταφερόμενες αρμοδιότητες⁴⁴. Εφόσον οι τελευταίες προσεγγίσουν τα 750.780.000 € και το 30% συγχρηματοδοτηθεί από ΕΣΠΑ, απομένουν δαπάνες ύψους

⁴²«Φορολογική Αποκέντρωση - Ταμείο Συνοχής : Χωρίς επιβάρυνση του πολίτη», μελέτη Ι.Τ.Α., Οκτώβριος 2005. Στην μελέτη προτείνεται η μεταφορά της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης στην τοπική αυτοδιοίκηση και γενικά η χρηματοδότηση των μεταφερομένων αρμοδιοτήτων με την παραχώρηση ποσοστού από τα έσοδα του Φ.Π.Α.

⁴³12% ΦΕΦΝΠ

⁴⁴Το ύψος του τακτικού προϋπολογισμού του ΥΠ.Ε.Π.Θ. το 2006 είναι 6.011.080.000 €. Εκτιμάται ότι θα μεταφερθούν στην περιφέρεια και τους ΟΤΑ, με συντηρητικές εκτιμήσεις το 50% της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και το 50% της Γενικής Γραμματείας Εκπαίδευσης Ενηλίκων, δηλαδή σύνολο 2.072.440.000 €, το 34% του συνολικού προϋπολογισμού του Υπουργείου. Θα μεταφερθεί επίσης το σύνολο των δαπανών για τις περιφερειακές υπηρεσίες του Υπουργείου, ύψους 21.160.000 €. Όσον αφορά το Π.Δ.Ε. αυτό ανέρχεται σε 818.000.000 € και εκτιμάται ότι το 50% θα μεταφερθεί στην περιφέρεια και τους ΟΤΑ, δηλαδή 409.000.000 €. Το σύνολο των πόρων του προϋπολογισμού που θα μεταφερθούν θα φθάσει τα 2.502.600.000 €, από τα οποία το 30% θα αφορά τους πρωτοβάθμιους ΟΤΑ, δηλαδή ποσό ύψους 750.780.000 €.

525.546.000 €, στις οποίες πρέπει να προστεθούν 15.000.000 € για τους σχολικούς φύλακες, δηλαδή σύνολο 525.560.000 €, που προτείνεται να καλυφθούν με θεσμοθετημένη παραχώρηση εσόδων από το Φ.Π.Α. (13.938.000.000 δηλαδή το 3,77%).

Οι προτάσεις που ακολουθούν έχουν βραχυπρόθεσμο χαρακτήρα και αποσκοπούν στην βελτίωση της λειτουργίας των σχολικών επιτροπών, στην επίλυση οργανωτικών και διαχειριστικών προβλημάτων, σε ανακατανομή αρμοδιοτήτων και στην υλοποίηση μεταβατικών μέτρων που θα αποτελέσουν την πρώτη φάση προς την αποκέντρωση του εκπαιδευτικού συστήματος.

Σε σχέση με τη σύνθεση, διεύρυνση των εκπροσώπων των σχολικών μονάδων, συμμετοχή της μειοψηφίας του δημοτικού συμβουλίου, καθώς και εκπροσώπου των μαθητικών κοινοτήτων. Να υπάρχει ουσιαστική συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων για τη δημιουργία, την κατάργηση, την συγχώνευση των σχολικών μονάδων, για τη διεύρυνση του σχολικού ωραρίου, για νέους τύπους σχολείων κ.λπ. είτε μέσω της σχολικής επιτροπής είτε μέσω των περιφερειακών και κεντρικών υπηρεσιών του ΥΠ.Ε.Π.Θ.

Μια άλλη ενδιαφέρουσα πρόταση είναι η καθιέρωση της θεσμοθετημένης συμμετοχής των Δήμων σε σημαντικές μορφές παροχής εκπαιδευτικών υπηρεσιών. Τέτοιες θα μπορούσαν να αποτελέσουν η ανάπτυξη εκπαιδευτικών δομών παροχής τεχνικής εκπαίδευσης σε τοπικό επίπεδο. Αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί με την παροχή στους Δήμους της δυνατότητας λειτουργίας τεχνικών σχολών με ειδικότητες προσαρμοσμένες στις τοπικές οικονομικές και επιχειρηματικές ανάγκες. Ένα πρώτο βήμα προς αυτήν την κατεύθυνση θα ήταν η μεταφορά των σχολών μαθητείας (του ΟΑΕΔ) στην ευθύνη των Δήμων.

Ανάλογης σημασίας νομοθετική ρύθμιση θα είναι αυτή που δίνει τη δυνατότητα στους Δήμους για παροχή τόσο μετά-δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης όσο και εκπαίδευσης ενηλίκων. Η πρώτη μπορεί να παρέχεται σε επίπεδο Δημοτικών Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) για νέους ηλικίας 17 ετών και άνω ενώ η δεύτερη αφορά όλους τους πολίτες-δημότες (δια βίου εκπαίδευση) και περιλαμβάνει ποικίλα εκπαιδευτικά προγράμματα που μπορούν να πραγματοποιηθούν σε συνεργασία με Πανεπιστημιακά Τμήματα, Επιστημονικούς Φορείς, Εκπαιδευτικές Ενώσεις κτλ. Τέλος στις προηγούμενες εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες μπορεί να ενταχθεί και να αποτελέσει πεδίο εκπαιδευτικής δραστηριοποίησης και κοινωνικής προσφοράς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης η εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Τα Δημοτικά Συμβούλια θα ήταν δυνατό να δείξουν περισσότερο ενδιαφέρον για τα εκπαιδευτικά ζητήματα της περιοχής τους. Διαμόρφωση από τη σχολική επιτροπή στην αρχή

κάθε εκπαιδευτικής περιόδου συγκεκριμένου εκπαιδευτικού πλάνου για την οργάνωση, την επιτυχή λειτουργία, την οικονομική στήριξη των τοπικών εκπαιδευτικών μονάδων και προγραμμάτων, το οποίο εγκρίνεται από το Δημοτικό συμβούλιο. Συνεργασία με τους διευθυντές και το εκπαιδευτικό προσωπικό των σχολείων για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή του πλάνου αυτού. Υποβολή έκθεσης ποιότητας στο τέλος του σχολικού έτους προς το Δημοτικό Συμβούλιο από τη σχολική επιτροπή για τα αποτελέσματα της εφαρμογής του Εκπαιδευτικού Πλάνου του Δήμου.

Μια πρόταση είναι η διεύρυνση των δυνατοτήτων χρηματοδότησης των σχολικών μονάδων και των εκπαιδευτικών προγραμμάτων των Δήμων μέσα από τη μεταφορά πόρων από την κρατική φορολογία στους δήμους αποκλειστικά όμως, για θέματα εκπαίδευσης. Επιπλέον, αυτό είναι εφικτό μέσα από τη σύνδεση της χρηματοδότησης των δήμων από το κρατικό προϋπολογισμό με τον αριθμό των μαθητών αλλά και των σχολικών μονάδων κάθε δήμου. Να παρέχονται ποικίλες εκπαιδευτικές και επιμορφωτικές υπηρεσίες (π.χ. σεμινάρια πιστοποίησης προσόντων ή δεξιοτήτων σε θέματα γλωσσομάθειας, υπολογιστών κ.τ.λ.). Να γίνεται η ανάληψη πρωτοβουλιών για την αναζήτηση επιχορηγήσεων προς τα σχολεία ή τα εκπαιδευτικά προγράμματα των δήμων από ποικίλους τοπικούς φορείς (χορηγίες, αξιοποίηση περιουσίας σχολείων κτλ.) Τέλος είναι απαραίτητη η υποβολή Σχεδίων Διαχείρισης Κεφαλαίων από την τοπική αυτοδιοίκηση προς τις σχολικές μονάδες, διαμόρφωση κριτηρίων χρηματοδότησης των σχολείων, παροχή συμβουλών και υποστήριξης για την οικονομική διαχείριση των σχολικών κεφαλαίων.

Σημαντικό είναι επίσης η παρέμβαση προς την πολιτεία (ΥΠ.Ε.Π.Θ.) για αλλαγή του θεσμικού πλαισίου με στόχο την ουσιαστική συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στον εμπλουτισμό των Προγραμμάτων Σπουδών. Αυτό σημαίνει παροχή δυνατότητας ένα μέρος (30%) του Προγράμματος Σπουδών των σχολείων να διαμορφώνεται από τις σχολικές επιτροπές και τις σχολικές μονάδες με στόχο τη σύνδεσή τους με τις πνευματικές, οικονομικές και κοινωνικές ανάγκες των τοπικών κοινωνιών. Αυτή η εξέλιξη επιβάλλει τη συνεργασία γι' αυτό το ζήτημα με επιστημονικούς, οικονομικούς και κοινωνικούς φορείς σε τοπικό επίπεδο αλλά και ενίσχυση τόσο του δημοκρατικού χαρακτήρα των σχολικών επιτροπών.

Στα πλαίσια του επιχειρησιακού προγράμματος που εκπονεί κάθε Ο.Τ.Α. με πληθυσμό πάνω από 10.000 κατοίκους, να υπάρχει επιχειρησιακό σχέδιο για την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση (κάλυψη αναγκών - προτάσεις για νέα σχολεία, επεκτάσεις -

αναβαθμίσεις παλαιών, τεχνικό πρόγραμμα επισκευών - συντηρήσεων, οικονομικός προγραμματισμός λειτουργικών δαπανών, εξοπλισμού και εκπαιδευτικού υλικού).

Οι Ο.Τ.Α. που δεν είναι υποχρεωμένοι να εκπονούν επιχειρησιακό πρόγραμμα, θα καταρτίζουν τεχνικό πρόγραμμα για επεκτάσεις - αναβαθμίσεις σχολείων, επισκευές – συντηρήσεις και εξοπλισμούς. Στην εκπόνηση των σχεδίων και των προγραμμάτων θα συμμετέχουν οι σχολικές επιτροπές και θα εγκρίνονται από τις επιτροπές παιδείας. Τα συστήματα κατανομής των επιχορηγήσεων για λειτουργικές δαπάνες και επισκευές – συντηρήσεις σχολείων να ανανεώνονται ανά τριετία, μετά από πρόταση της ΚΕΔΚΕ.

Με βάση τις ρυθμίσεις του νέου Κώδικα να ολοκληρωθεί οπωσδήποτε η διαδικασία μεταβίβασης των σχολείων στους πρωτοβάθμιους Ο.Τ.Α. Να καταργηθεί το καθεστώς δουλείας υπέρ του ελληνικού δημοσίου στα διδακτήρια, που δεν λειτουργεί πλέον σχολείο. Να περιέλθουν στην πλήρη ιδιοκτησία των Ο.Τ.Α, τα αιρετά όργανα των οποίων θα αποφασίζουν για τη χρήση τους, ώστε να αποφευχθεί η σταδιακή τους εγκατάλειψη και κατάρρευση.

Η υπογραφή των συμβάσεων έργου για τον καθαρισμό των σχολείων να μεταφερθεί στις σχολικές επιτροπές ή να έχουν τη δυνατότητα να προσλαμβάνουν συνεργεία καθαρισμού. Το διοικητικό και βοηθητικό προσωπικό που υπηρετεί στα σχολεία (εκτιμάται σε 2.000 άτομα), να μεταφερθεί στις σχολικές επιτροπές ως προσωπικό θυγατρικών νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου των Ο.Τ.Α. Να προβλεφθούν δυνατότητες μετάθεσης, όχι μετάταξης, από τη μία επιτροπή στην άλλη. Φυσικά να μεταφερθούν και οι ανάλογοι πόροι από τον τακτικό προϋπολογισμό του ΥΠ.Ε.Π.Θ.

Να εκπονηθούν μελέτες τυπικής οργάνωσης για σχολεία διαφορετικών μεγεθών και να εξειδικευτούν οι ανάγκες τους σε διοικητικό και βοηθητικό προσωπικό. Στη συνέχεια είναι απαραίτητο να αποσαφηνιστεί με λειτουργικά κριτήρια, ο εργοδότης του προσωπικού αυτού, δηλαδή ο δήμος ή η σχολική επιτροπή.

Σε όλα τα μεγάλα σχολεία θα πρέπει να απασχολείται το αναγκαίο διοικητικό και βοηθητικό προσωπικό, ενώ μέσω των σχολικών επιτροπών θα διατίθεται ανάλογο προσωπικό σε μεμονωμένες σχολικές μονάδες.

Τέλος οι αρμοδιότητες της διάθεσης διδακτηρίου για άλλες χρήσεις κοινής ωφέλειας και ο διορισμός διοικήσεων σε κληροδοτήματα μαθητικών υποτροφιών συγκεκριμένων σχολείων πρέπει να μεταφερθούν στους Ο.Τ.Α. Σχετικά με τις προμήθειες εξοπλισμών και

εκπαιδευτικού υλικού στα σχολεία προτείνεται να μεταφερθούν στις σχολικές επιτροπές⁴⁵, μαζί με τους ανάλογους πόρους.

Ότι αφορά επίσης τις επεκτάσεις, συμπληρώσεις και γενικά αναβαθμίσεις των σχολείων μέσω προγραμματικών συμβάσεων να χρηματοδοτεί τους Ο.Τ.Α. και να μην υλοποιεί μόνος του έργα ή να κατανέμει πιστώσεις στις νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις. Ο Ο.Σ.Κ. μπορεί να παρέχει, όπου χρειάζεται, τεχνογνωσία και τα έργα να κατασκευάζονται από τις τεχνικές υπηρεσίες των δήμων. Επίσης παρά τη δυσμενή εδώ και χρόνια οικονομική συγκυρία, τα σχολεία μπόρεσαν να λειτουργήσουν με αξιοπρέπεια. Αντλώντας δε από τη διαπίστωση αυτή θεωρούμε ότι η ομαλή λειτουργία των σχολείων, επετεύχθη *ακριβώς χάρη στη σχετική ευελιξία των ΔΕΠ και των Σχολικών Επιτροπών αλλά και χάρη στην προσπάθεια των ίδιων των σχολικών μονάδων*, οι οποίες αξιοποίησαν τους διαθέσιμους πόρους (οικονομικούς και ανθρώπινους) για να καλύψουν τις ανάγκες τους (ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης στη λειτουργία των σχολικών μονάδων).

Οι διευθυντές/ριες, είναι γνώστες ότι υπάρχουν ασφαλώς κοινές ανάγκες για όλα τα σχολεία, αλλά ταυτόχρονα κάθε περιοχή έχει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της και κάθε σχολείο τη φυσιογνωμία του. Η γειτονιά του σχολείου, ο κοινωνικός του περίγυρος, το οικονομικό, πνευματικό και κοινωνικό κεφάλαιο των γονέων-κατοίκων, αντανακλούν στην ταυτότητα του σχολείου.

*«Γι αυτόν τον λόγο είναι και σημαντικό και αποτελεσματικό η δημοτική αρχή να επικοινωνεί με τα σχολεία μέσω των Σχολικών Επιτροπών που δρουν στο τοπικό επίπεδο του σχολείου».*⁴⁶ Σε ένα μεγάλο Δήμο, όπως ο Δήμος Αθηναίων, όπου κάθε δημοτική κοινότητα ισοδυναμεί με μια επαρχιακή πόλη, είναι όχι μόνο λογικό, αλλά και απαραίτητο η διοικητική διαίρεση του Δήμου να ακολουθείται ομοίως και στα θέματα των σχολείων. Αυτή η αρχή δε, μέχρι τώρα, ακολουθήθηκε ακόμα και στον συγκεντρωτικό Καλλικράτη.

«Όποιος έχει στοιχειώδη εμπειρία από τη λειτουργία των σχολείων αντιλαμβάνεται ότι οι ανάγκες των σχολείων δεν είναι μόνο πάγιες και προβλέψιμες.⁴⁷ Τα σχολεία δεν είναι κενά σχολικά κτίρια, είναι ζωντανοί οργανισμοί με έμφυχο «υλικό» παιδιά και εφήβους. Έτσι προκύπτουν καθημερινά «μικρά» ή «μεγάλα», συχνά *απρόσμενα προβλήματα*, όπως: «υβριστικά» συνθήματα στους τοίχους, καταστροφή κλειδαριών και λουκέτων, σπάσιμο τζαμιών, προβλήματα στα φωτοτυπικά μηχανήματα στη διάρκεια των εξετάσεων και άλλα

⁴⁵ περίπου 30.000.000 € ετησίως

⁴⁶ <http://anoihtipoli.gr/featured/schetika-me-tin-protasi-anadiorganosis-ton-dimotikon-epitropon-pedias-ke-ton-scholikon-epitropon-tou-dimou-athineon>

⁴⁷ <http://anoihtipoli.gr/featured/schetika-me-tin-protasi-anadiorganosis-ton-dimotikon-epitropon-pedias-ke-ton-scholikon-epitropon-tou-dimou-athineon>

παρόμοια, που εμποδίζουν την εκπαιδευτική διαδικασία ή θέτουν σε κίνδυνο την ασφάλεια των μαθητών. Τέτοιας φύσεως προβλήματα πρέπει να αντιμετωπίζονται ταχύτατα και μέχρι τώρα αυτό μπορούσε να εξασφαλιστεί με την άμεση επικοινωνία της σχολικής μονάδας με τον πρόεδρο της Σχολικής Επιτροπής ώστε να εγκρίνεται και να εκταμιεύεται το ανάλογο χρηματικό ποσό».

Ακόμα όμως και τα *προγραμματισμένα έξοδα* (καθαριστικά, αναλώσιμα, λογαριασμοί ΔΕΚΟ κ.λπ.) ή η *συντήρηση* (φωτοτυπικών, Η/Υ, πυροσβεστήρων, συναγερμού κ.ά.), όπως έχει δείξει η εμπειρία από τη λειτουργία μεγάλων σχολικών επιτροπών, υπόκεινται σε καθυστερήσεις σε βάρος των σχολικών αναγκών. Να αναφερθούμε στο γεγονός ότι ο Δήμος δεν διαθέτει στις σχολικές μονάδες τα απαιτούμενα για τη συντήρηση ή αποκατάσταση υδραυλικά ή ηλεκτρολογικά υλικά παρά μόνο το τεχνικό προσωπικό για τις σχετικές τεχνικές εργασίες. Αυτή η διαδικασία είναι πηγή καθυστερήσεων και εμποδίων στην αποκατάσταση βλαβών και τις περισσότερες φορές, περισσότερο δαπανηρή από ότι αν το σχολείο απευθυνόταν απευθείας σε ιδιώτη τεχνικό.

Μια ένδειξη είναι τα προγράμματα του δήμων για τα «Ανοιχτά Σχολεία»⁴⁸. Στα «Ανοιχτά Σχολεία» καταργείται κάθε διάκριση σχολικού/εξωσχολικού και *τα σχολεία αντιμετωπίζονται ως κτίρια του Δήμου προς παραχώρηση*. Η μέχρι τώρα εμπειρία μάλιστα υποδεικνύει ότι η επιλογή των προγραμμάτων και των σχολικών χώρων γίνεται ερήμην όχι μόνο των σχολείων αλλά και μερικές φορές αγνοώντας την εκφρασμένη αντίθεση της Σχολικής Επιτροπής της Δημοτικής Κοινότητας στην οποία υπάγεται το σχολείο. Η λογική αυτή ωθούμενη στα άκρα αμφισβητεί το *δικαίωμα των εκπαιδευτικών του σχολείου να χρησιμοποιούν τους σχολικούς χώρους εκτός ωρολογίου προγράμματος* για προγράμματα πολιτιστικά, αγωγής υγείας, αγωγής σταδιοδρομίας, ευρωπαϊκά και άλλες δράσεις που κρίνονται βοηθητικές για το κύριο εκπαιδευτικό έργο.

Είναι φανερό ότι οι Σχολικές Επιτροπές που λειτουργούν σε κάθε Δημοτική Κοινότητα σε συνεργασία και επικοινωνία με τα σχολεία δεν είναι κατάλληλα για τέτοιες «πολιτικές Παιδείας», αφού εξακολουθούν να βάζουν σε προτεραιότητα τα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες της σχολικής κοινότητας της περιοχής τους και αντιστέκονται στην άνευ όρων χρήση των σχολικών χώρων από άσχετους με την εκπαίδευση φορείς.

Φτάνοντας στο τέλος θα μπορούσαμε να αναφερθούμε στην κατά κόρον *συγκέντρωση εξουσιών που είναι συχνό φαινόμενο*, και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να ονοματιστεί *αποκέντρωση*. Με αυτό τον τρόπο δεν εξασφαλίζεται κάποιας μορφής διαφάνεια, η οποία

⁴⁸<http://anoihtipoli.gr/featured/schetika-me-tin-protasi-anadiorganosis-ton-dimotikon-epitropon-pedias-ke-ton-scholikon-epitropon-tou-dimou-athineon>

αφορά για παράδειγμα τις προμήθειες των σχολείων και διάφορου τύπου οικονομικές παροχές από χορηγούς. Επίσης δεν υποδηλώνει μια άμεση και συστηματική λειτουργία ούτε τα μέλη της σχολικής κοινότητας αντιπροσωπεύονται με διαφανή τρόπο.

Ήδη η παρούσα καλλικρατική διαμόρφωση αποτελεί μια περισσότερο συγκεντρωτική διάθεση από την προηγούμενη, κατά την οποία η οικονομική διαχείριση ασκούνταν από τα ίδια τα σχολεία. Σύμφωνα με τα παραπάνω η προτεινόμενη συστηματική διαχείριση θα δημιουργήσει αδιαφάνεια και μια ανεξέλεγκτη, υπερσυγκεντρωτική και γραφειοκρατική καθεστηκιά βάση, στην οποία τα σχολεία δεν θα είναι αρμόδια για την λειτουργία τους και την διαχείριση των αναγκών τους. Με την πρόταση αυτή η δημοτική αρχή δημιουργεί μια παράλληλη εκπαιδευτική πραγματικότητα αποκλειστικά για τα σχολεία, μια παράλληλη γραφειοκρατία, στην οποία η ύπαρξη και η λειτουργία των σχολείων θα εξαρτάται απόλυτα από τις προθέσεις και τις διαθέσεις του εκάστοτε δημοτικού άρχοντα.

Ο «Καλλικράτης» και στον τομέα της παιδείας κάνει τομές και μια τομή που έκανε είναι που κατάργησε τις αυτόνομες σχολικές επιτροπές σε ένα σχολικό συγκρότημα και έκανε δυο ενιαίες, μια πρωτοβάθμια και μια δευτεροβάθμια. Αυτό είναι θετικό στοιχείο διότι λαμβάνονται πιο εύκολα αποφάσεις, εντοπίζονται τα προβλήματα πιο εύκολα και αντιμετωπίζονται σε συνεργασία με τις υπηρεσίες του Δήμου. Οι ευθύνες για τη λειτουργία του σχολείου μεταφέρονται στους Δήμους, χωρίς φυσικά με τις αντίστοιχες πιστώσεις, και αυτό καθιστά πιο αποτελεσματική και γρήγορη την συντήρηση και επισκευή των κτιριακών μονάδων. Επειδή στους μεγαλύτερους Δήμους υπάρχει συγκροτημένη τεχνική υπηρεσία. Η μεταφορά αρμοδιοτήτων από το Υπουργείο Παιδείας γίνεται μόνο σε διοικητικά, τεχνικά θέματα. Παρά τα όσα αναφέρθηκαν παραμένει συγκεντρωτικό το σχολείο, και μάλιστα στο μέγιστο βαθμό. Καθημερινά, δίνονται εντολές από την κεντρική διοίκηση και είναι όλα σαφώς προδιαγεγραμμένα, το αναλυτικό πρόγραμμα, το ωρολόγιο πρόγραμμα. Προφανώς όλο αυτό έχει μια πολύ σαφή δομή, και το εκπαιδευτικό σύστημα η τοπική αυτοδιοίκηση δεν έχει καμία άποψη, εφόσον όλα αποφασίζονται κεντρικά, και επεξεργάζονται από ανώτερα στελέχη.

Σύμφωνα με την έρευνα της Μαμαλούδη (2005, 60) σχετικά με την υλικοτεχνική υποδομή της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης υπάρχει μια βελτίωση και αναβάθμιση σε σημαντικά ζητήματα τα τελευταία χρόνια και παρά τις υπάρχουσες ελλείψεις και αδυναμίες, μπορεί να χαρακτηριστεί ως ιδιαίτερα ικανοποιητική. Οι αρμοδιότητες της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης που αφορούν τις δύο πρώτες βαθμίδες της εκπαίδευσης, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας του Κ.Ε.Ε(Κέντρο Εκπαιδευτικής

Έρευνας), ασκούνται ικανοποιητικά. Γενικότερα η κατάσταση στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και ειδικά στα γυμνασίων φαίνεται καλύτερη στα περισσότερα θέματα.

Οι δείκτες του Ο.Ο.Σ.Α. (Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης) αποδεικνύουν την πρόσβαση στις δομές του εκπαιδευτικού συστήματος, με μαθητές ανά τμήμα, μαθητές ανά εκπαιδευτικό. Επιπλέον, επιβεβαιώνουν την πρόοδο αυτή, ενώ η διαφοροποίηση των εκπαιδευτικών υπηρεσιών σε ολόημερα και ειδικά σχολεία καλύπτει καλύτερα τις ανάγκες του μαθητικού πληθυσμού. Ο εμπλουτισμός της εκπαιδευτικής διαδικασίας σχετικά με τα εργαστήρια, τις βιβλιοθήκες, την πληροφορική και δραστηριότητες, εκδηλώσεις - οφείλεται και αυτός σε μεγάλο βαθμό στην αναβάθμιση των υποδομών.

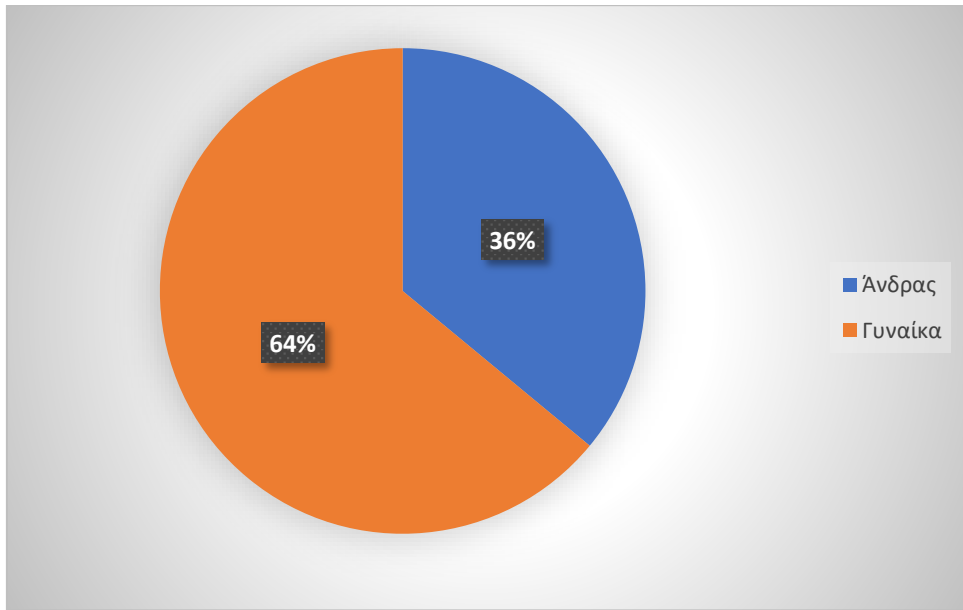
Το συγκρουσιακό καθεστώς που ισχύει στην σύγχρονη κοινωνία, καθώς αποτελεί ορόσημο παραγωγής και ανάπτυξης επηρεάζει την εφαρμογή μιας συγκεκριμένης πολιτικής στην τοπική αυτοδιοίκηση για την ανάπτυξη του σύγχρονου σχολείου. Ο πλουραλισμός των αντιθέσεων αποτελεί το γόνιμο υπόβαθρο ανάπτυξης συγκεκριμένων πολιτικών επιλογών για την ανάπτυξη του σύγχρονου σχολείου. Το σημερινό σχολείο είναι φορέας και διαμορφωτής προσωπικοτήτων που τις δίνει η σημερινή παραπαίουσα κοινωνία των αντιθέσεων και των αντιξοοτήτων. Η έλλειψη ινδαλμάτων μετά την κοινωνική απλούστευση, καθιστά την τοπική αυτοδιοίκηση φορέα αποτελεσματικό και εχέγγυο για την κοινωνική συστράτευση, δίνοντας διέξοδο στα κοινωνικά αδιέξοδα που προκαλεί η ασφυκτιούσα κρατική ιδεολογία. Η συνδιαλεγόμενη τοπική κοινωνία βρίσκει εκείνα τα σταθερά που δίνουν διαλογική σχέση και ανάπτυξη στην κοινωνία του σχολείου. Ενισχύοντας έτσι εκείνες τις πρωτοβουλίες που αναβαθμίζουν την κοινότητα και συνεργασία στο σχολείο με όλα τα δημοκρατικά όργανα λειτουργίας του. Η τοπική αυτοδιοίκηση πρέπει να ενισχύει εκείνες τις πρωτοβουλίες που ευελπιστούν στην δημιουργία σύγχρονων παιδαγωγικών επιλογών για την καλύτερη εμπέδωση των μαθημάτων στο σύγχρονο σχολείο.

11. Αποτελέσματα-Συμπεράσματα της έρευνας

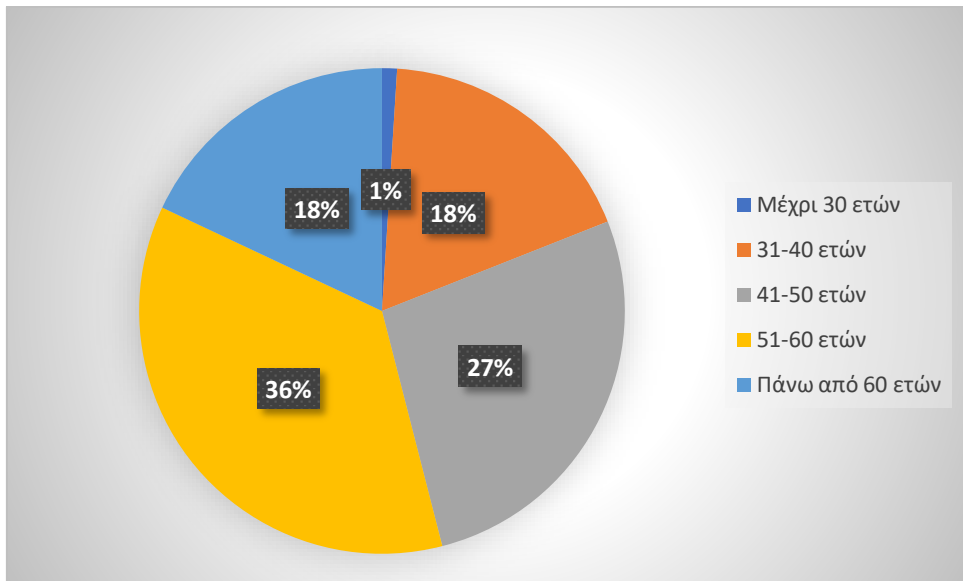
Συνοπτικά η έρευνα στην παρούσα εργασία κατέδειξε τον ρόλο των οργανισμών της τοπικής αυτοδιοίκησης σε συσχέτιση με τη λειτουργία των σχολικών μονάδων. Στο αρχικό στάδιο της εργασίας πραγματοποιήθηκε μια ιστορική αναδρομή, μέσα από την οποία φαίνεται η ενεργή συμμετοχή των δήμων στα λειτουργικά δρώμενα του σχολείου, ήδη από τη ίδρυση του νέου ελληνικού κράτους και η σταδιακή εξέλιξη των θεσμών. Στη συνέχεια αναφέρθηκε η σύγχρονη διαμόρφωση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος, που τείνει στον συγκεντρωτισμό, η συνεχή παρέμβαση του κρατικού μηχανισμού και ο ρόλος των Ο.Τ.Α. στην εκπαίδευση μετά την εφαρμογή του προγράμματος «Καλλικράτης» και την νέα αρχιτεκτονική της αυτοδιοίκησης και της αποκεντρωμένης διοίκησης. Επιπλέον γίνεται μια σταδιακή αναφορά στις αρμοδιότητες των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης σχετικά με το έργο τους και τους υφιστάμενους και μη θεσμούς, οι οποίοι κατά καιρούς διαδραμάτισαν ιδιαίτερο ρόλο στη λειτουργία των σχολικών μονάδων.

Ένας σημαντικός θεσμός είναι η σχολική επιτροπή, η οποία λειτουργεί σαν όργανο λαϊκής συμμετοχής και ο ρόλος της είναι κυρίως της οικονομικής διαχείρισης της σχολικής περιούσιας. Καταγράφονται τα προβλήματα και οι δυσλειτουργίες του θεσμού και καταδεικνύονται προτάσεις και προϋποθέσεις για την ομαλή συνεργασία των Ο.Τ.Α. και του σχολείου, οι οποίες κινούνται σε ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο αναφοράς. Για την μεθοδολογία της έρευνας της εργασίας, εκτός από την βιβλιογραφική ανασκόπηση, επιλέχτηκε το ερωτηματολόγιο. Το ερωτηματολόγιο απευθύνεται σε διευθυντές/ντρίες σχολικών μονάδων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και στοχεύει στην διερεύνηση της αμοιβαίας κατανομής των σχέσεων μεταξύ των Ο.Τ.Α. και του σχολείου.

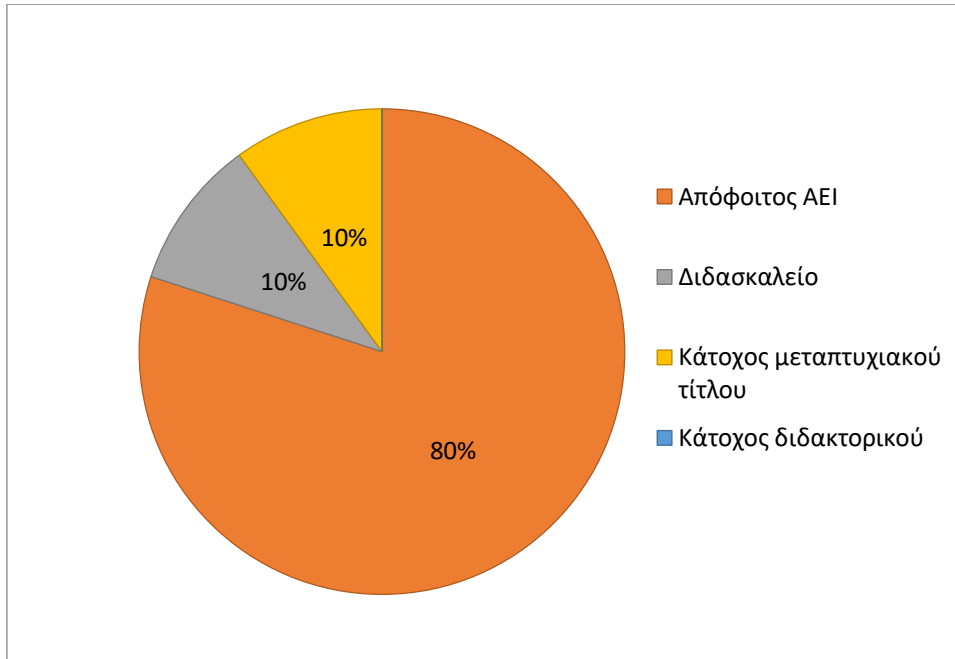
Ακολουθούν τα αποτελέσματα της έρευνας σε κατάλληλα διαγράμματα και στη συνέχεια γίνεται ανάλυση των αποτελεσμάτων.

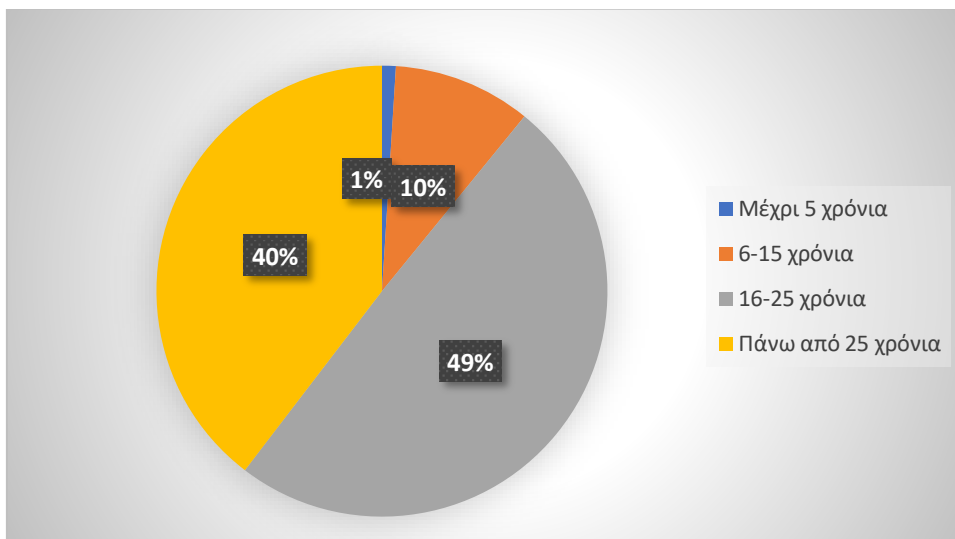
Διάγραμμα 1. Φύλο διευθυντών-τριών Α' θμιας Εκπαίδευση

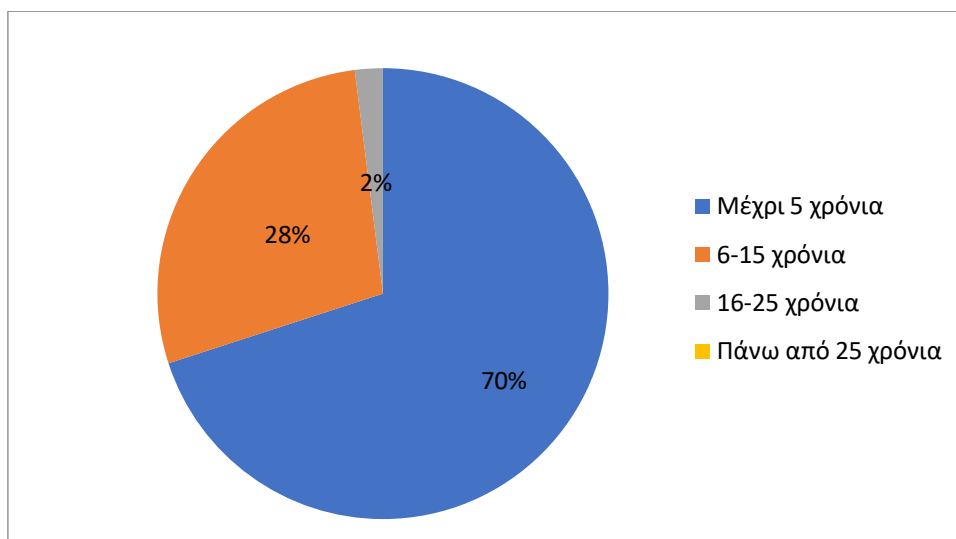
Διάγραμμα 2. Κατανομή ηλικίας διευθυντών-τριών Α'θμιας Εκπαίδευσης

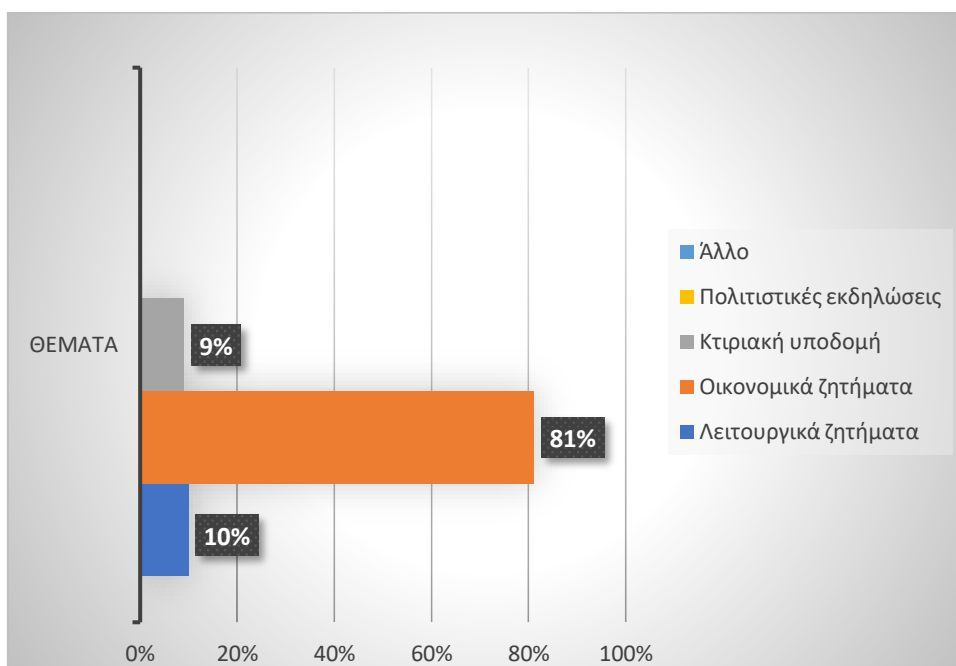
Διάγραμμα 3. Μορφωτικό επίπεδο διευθυντών-τριών Α'θμιας Εκπαίδευσης

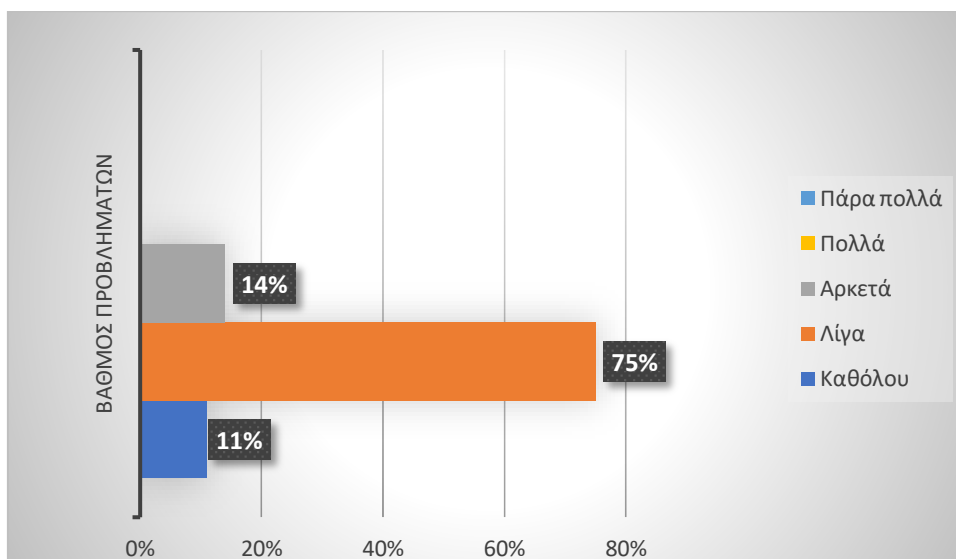
Διάγραμμα 4. Συνολική προϋπηρεσία διευθυντών-τριών Α'θμιας Εκπαίδευσης στην εκπαίδευση

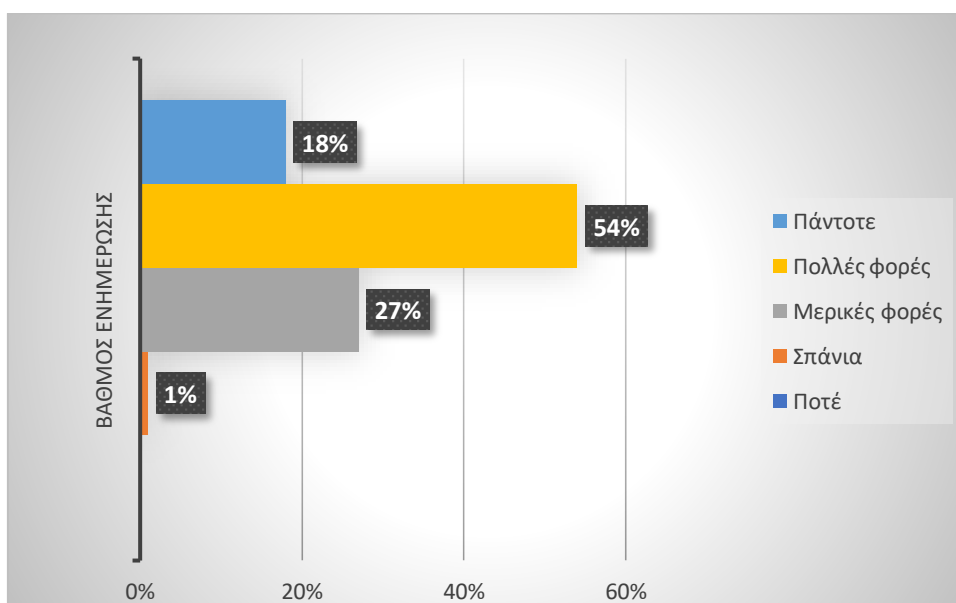
Διάγραμμα 5. Προϋπηρεσία διευθυντών-τριών Α'θμιας Εκπαίδευσης σε θέση διευθυντή

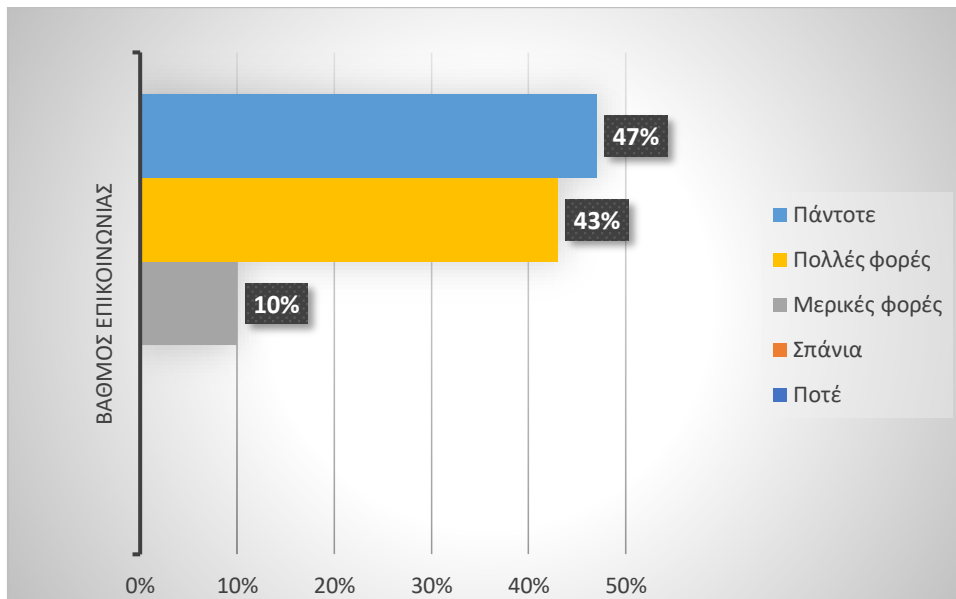
Διάγραμμα 6. Συνεργασία διευθυντών-τριών Α'θμιας Εκπαίδευσης με όργανα Τοπικής Αυτοδιοίκησης - Θεματολογία

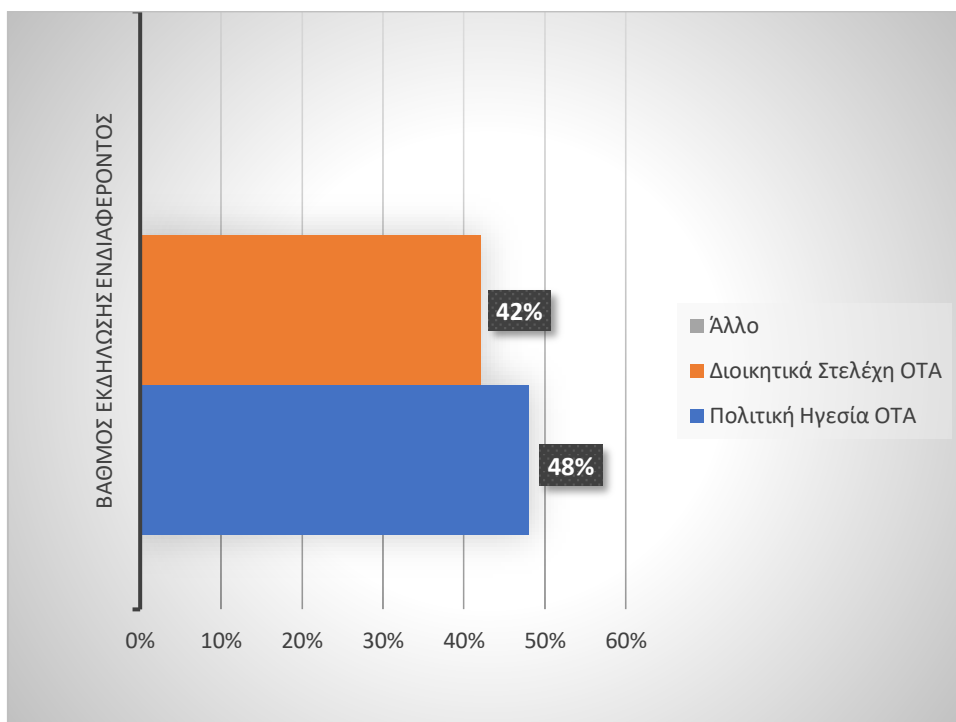
Διάγραμμα 7. Επίπεδο συνεργασίας διευθυντών-τριών Α'θμιας Εκπαίδευσης με την Τοπική Αυτοδιοίκηση

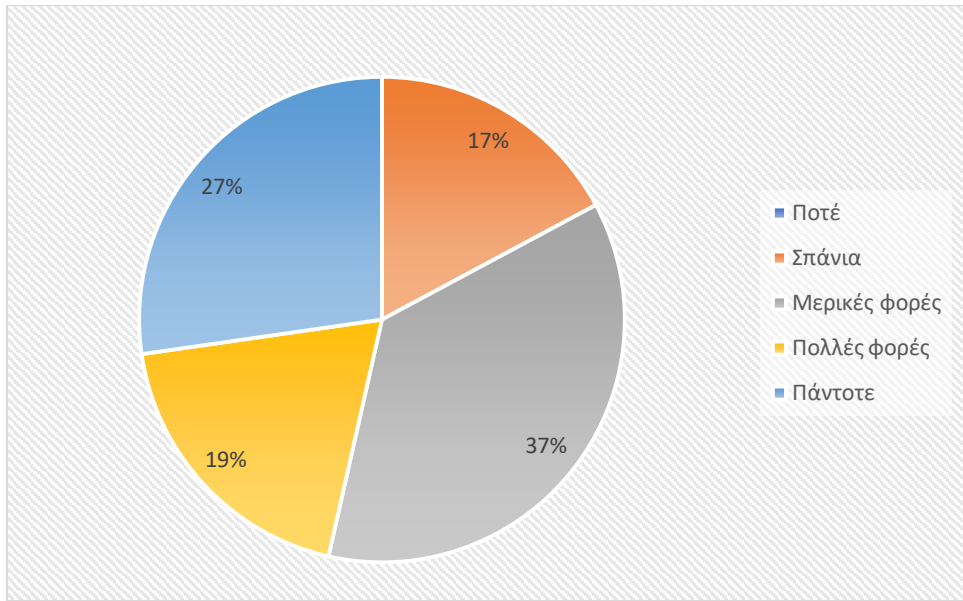
Διάγραμμα 8. Επίπεδο ενημέρωσης διευθυντών-τριών Α'θμιας Εκπαίδευσης από την Τοπική Αυτοδιοίκηση σχετικά με δραστηριότητες που αφορούν τη σχολική τους μονάδα

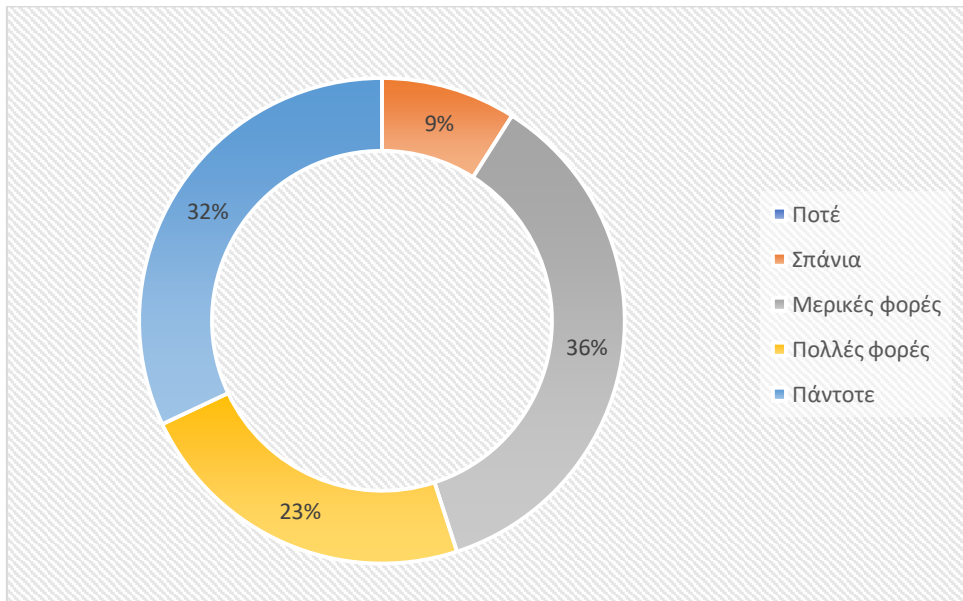
Διάγραμμα 9. Επίπεδο προσωπικής επικοινωνίας διευθυντών-τριών Α'θμιας Εκπαίδευσης με την Τοπική Αυτοδιοίκηση σχετικά με την επίλυση προβλημάτων

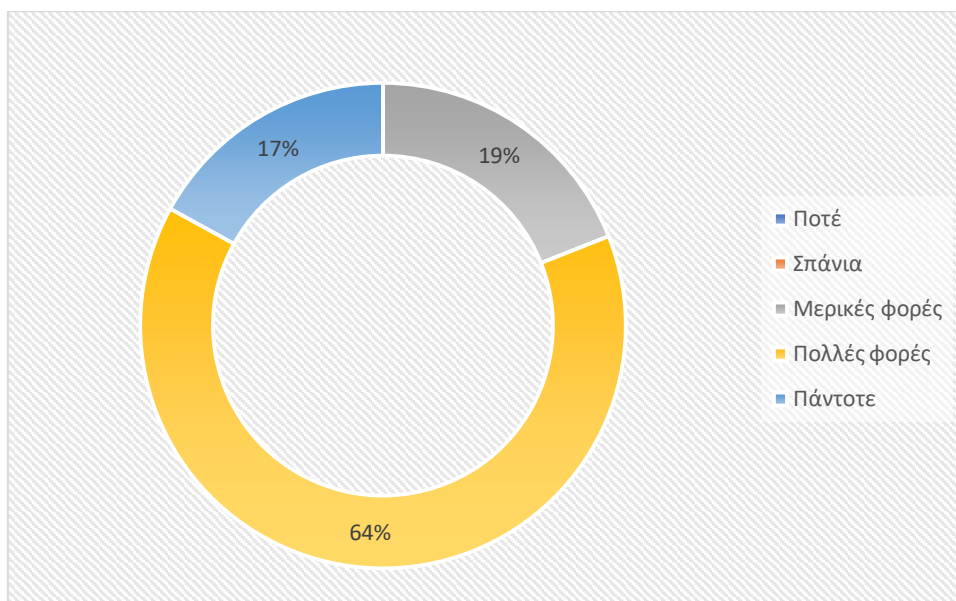
Διάγραμμα 10. Επίπεδο Τοπικής Αυτοδιοίκησης – Εντονότερη εκδήλωση ενδιαφέροντος για την επίλυση προβλημάτων

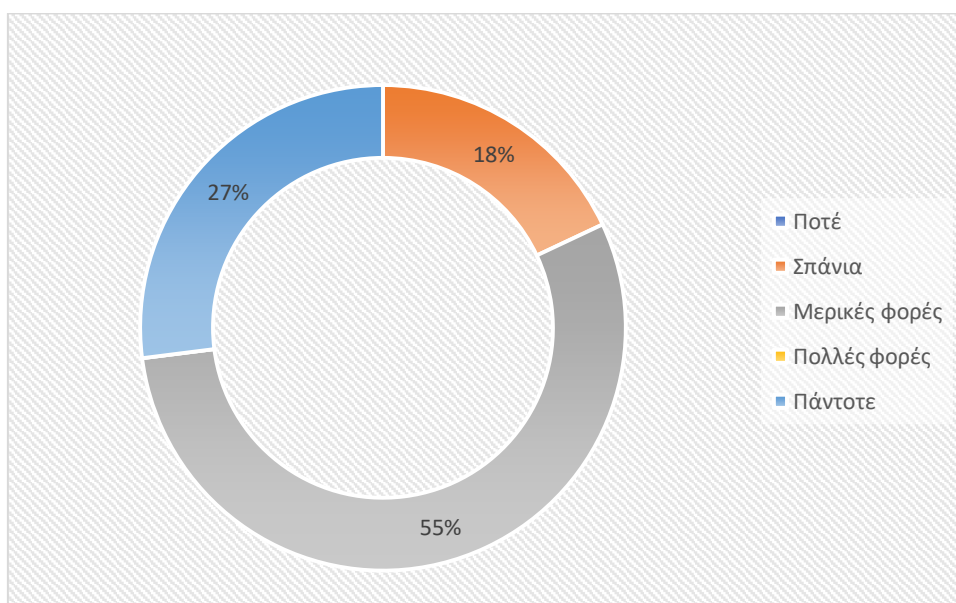
Διάγραμμα 11. Τοπική Αυτοδιοίκηση & Διευθυντές - Επίπεδο συνεργασίας κατά τον προγραμματισμό

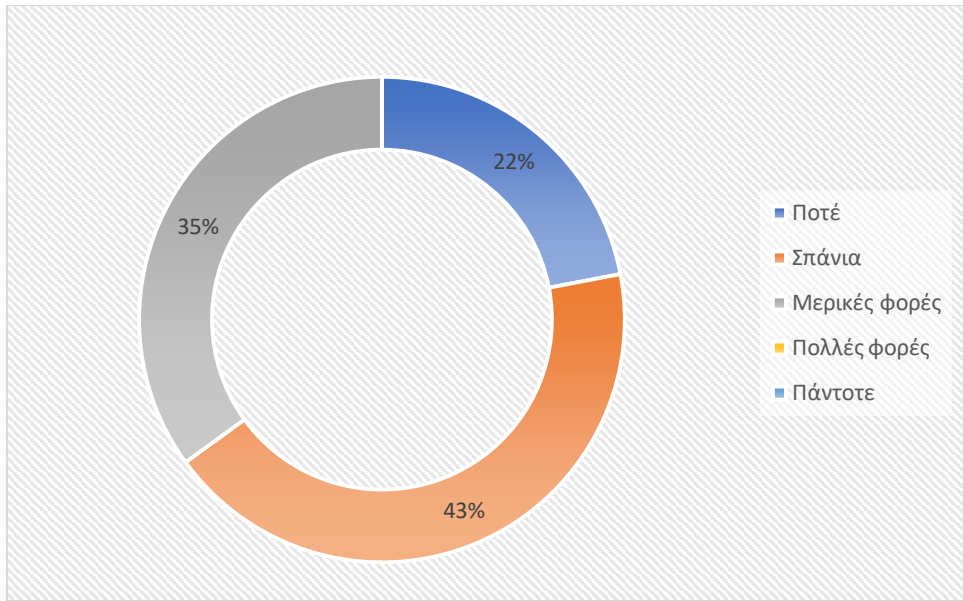
Διάγραμμα 12. Τοπική Αυτοδιοίκηση & Σχολικές Επιτροπές - Επίπεδο συνεργασίας κατά τον προγραμματισμό

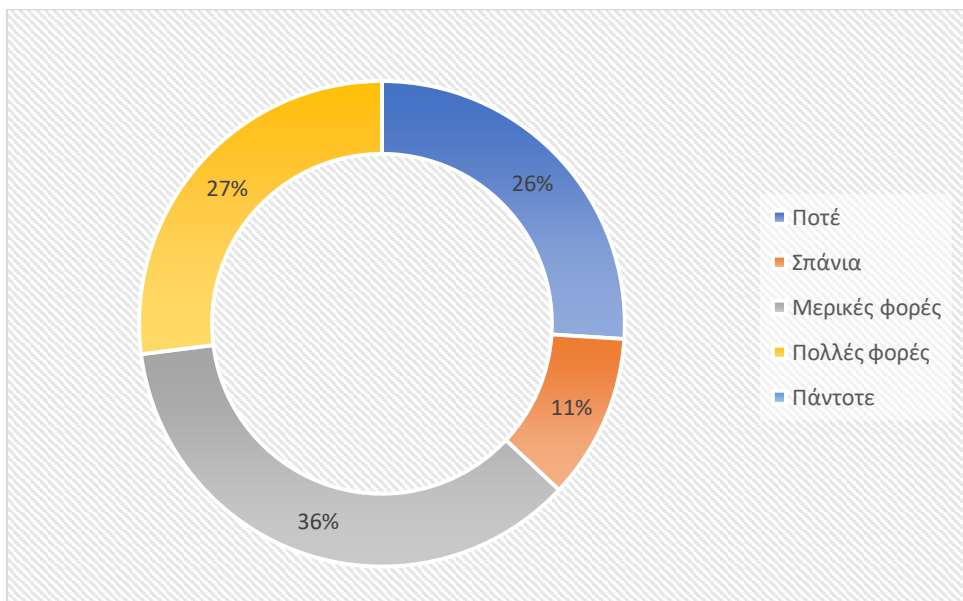
Διάγραμμα 13. Τοπική Αυτοδιοίκηση & Σχολικές Επιτροπές - Επίπεδο συνεργασίας κατά την επίλυση προβλημάτων

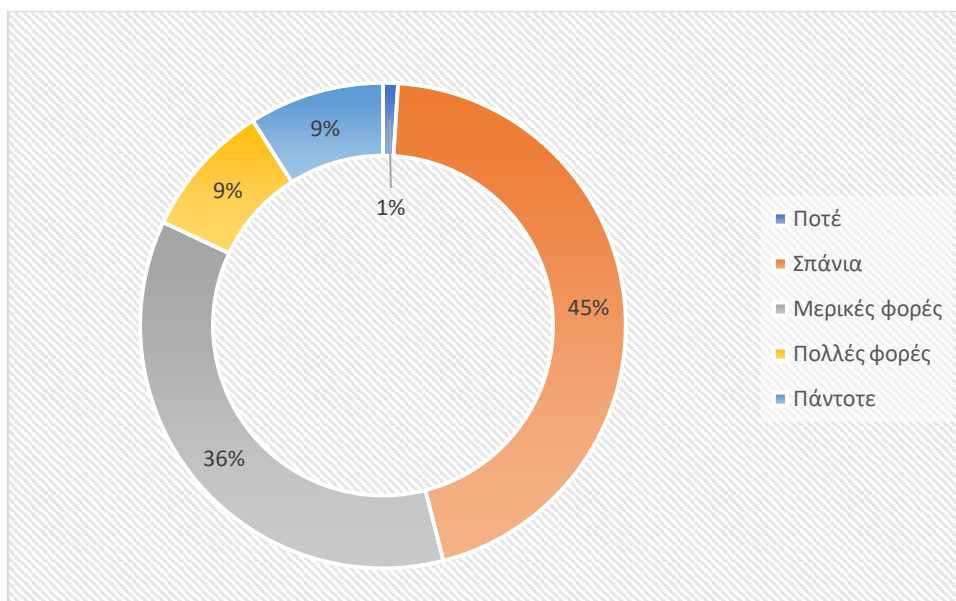
Διάγραμμα 14. Επίπεδο αντικειμενικής και δίκαιης χρηματοδότησης και υλικοτεχνικής υποστήριξης των σχολικών μονάδων από την Τοπική Αυτοδιοίκηση σε αναλογία με τις πραγματικές ανάγκες των σχολείων

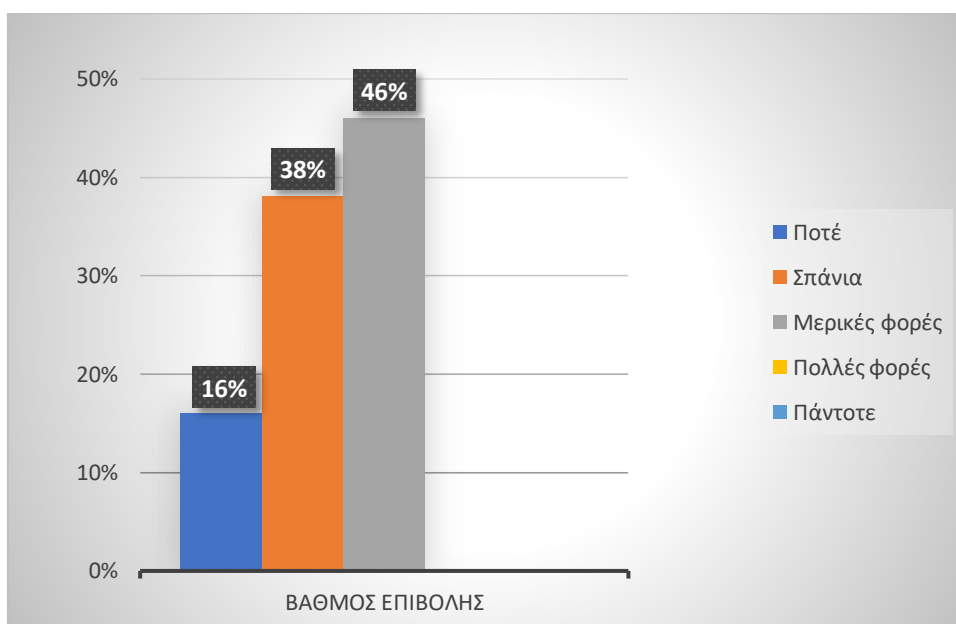
Διάγραμμα 15. Επίπεδο υπέρβασης κρατικών επιχορηγήσεων για τη χρηματοδότηση και υλικοτεχνική υποστήριξη των σχολικών μονάδων από την Τοπική Αυτοδιοίκηση

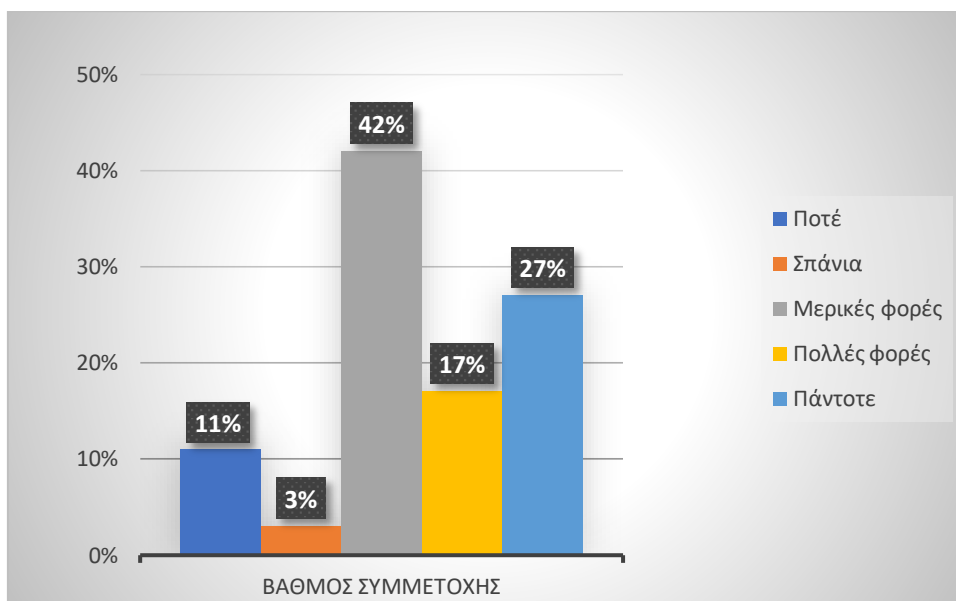
Διάγραμμα 16. Επίπεδο καθυστέρησης καταβολής χρημάτων από την Τοπική Αυτοδιοίκηση στις Σχολικές Επιτροπές

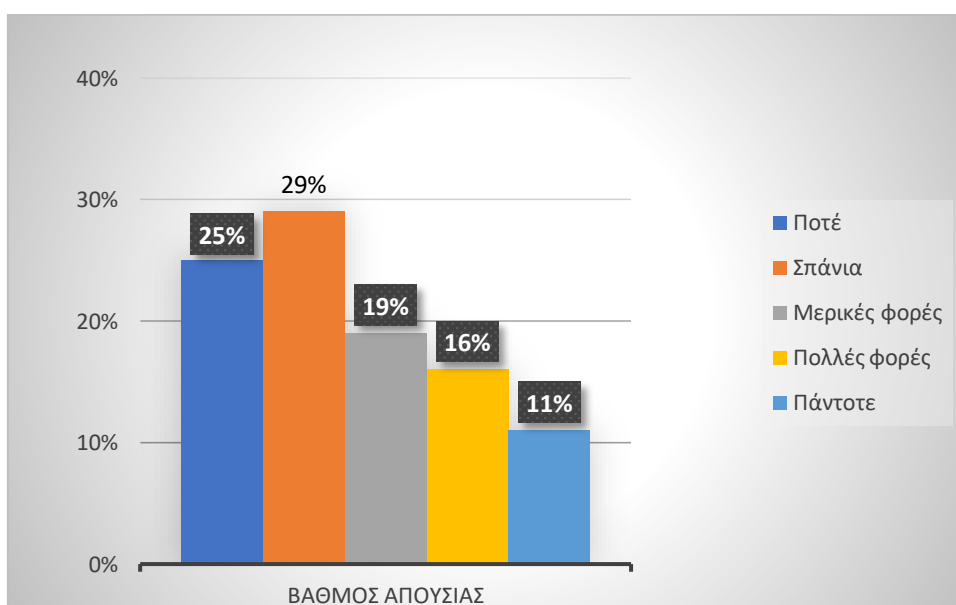
Διάγραμμα 17. Καθυστέρηση καταβολής χρημάτων από την Τοπική Αυτοδιοίκηση στις Σχολικές Επιτροπές σε σχέση με την εκμετάλλευση / αξιοποίηση των χρημάτων αυτών για άλλους σκοπούς

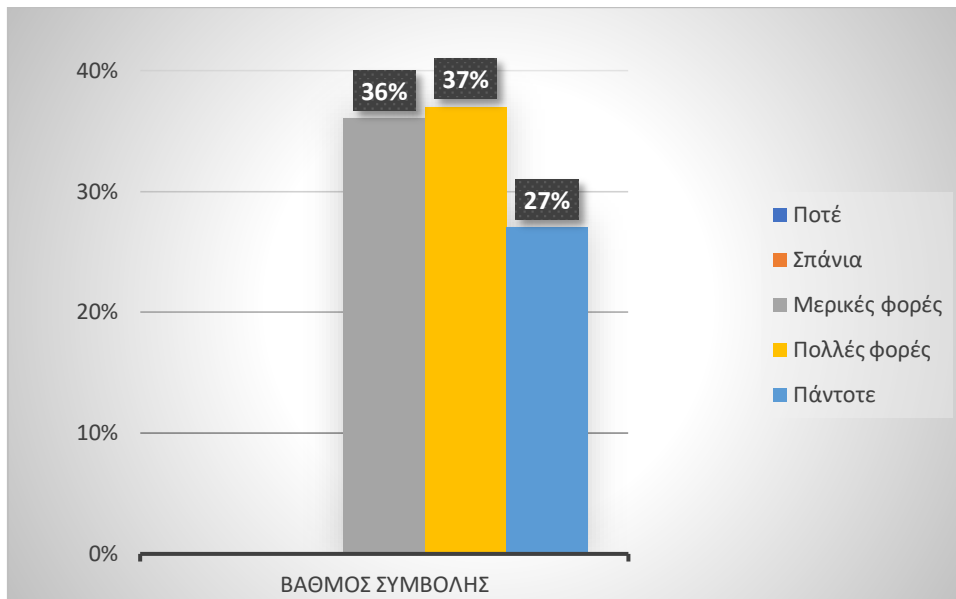
Διάγραμμα 18. Επιβολή απόψεων του Προέδρου της Σχολικής Επιτροπής κατά τη λήψη αποφάσεων

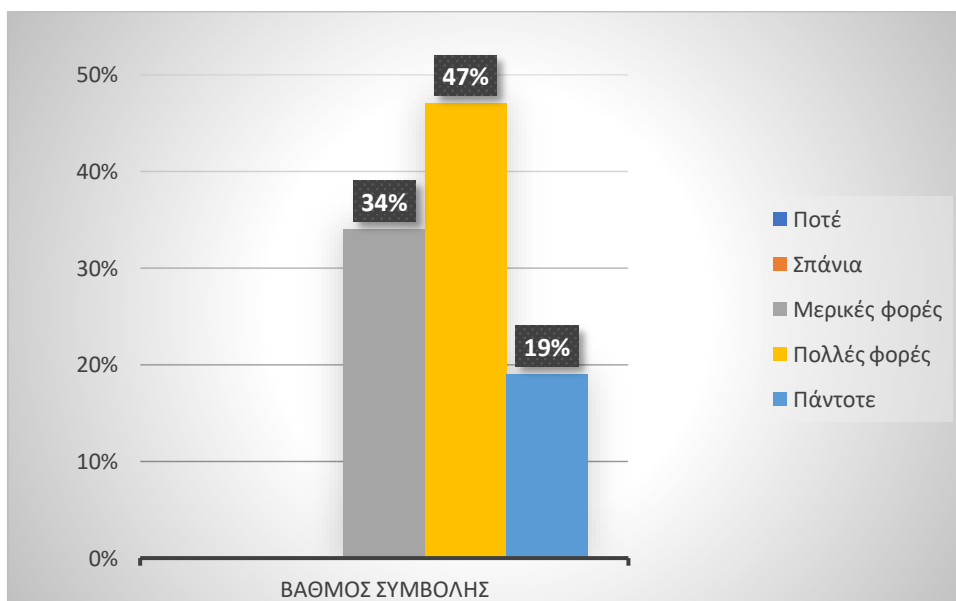
Διάγραμμα 19. Ποσοστό συμμετοχής όλων μελών σε συνεδριάσεις της Σχολικής Επιτροπής

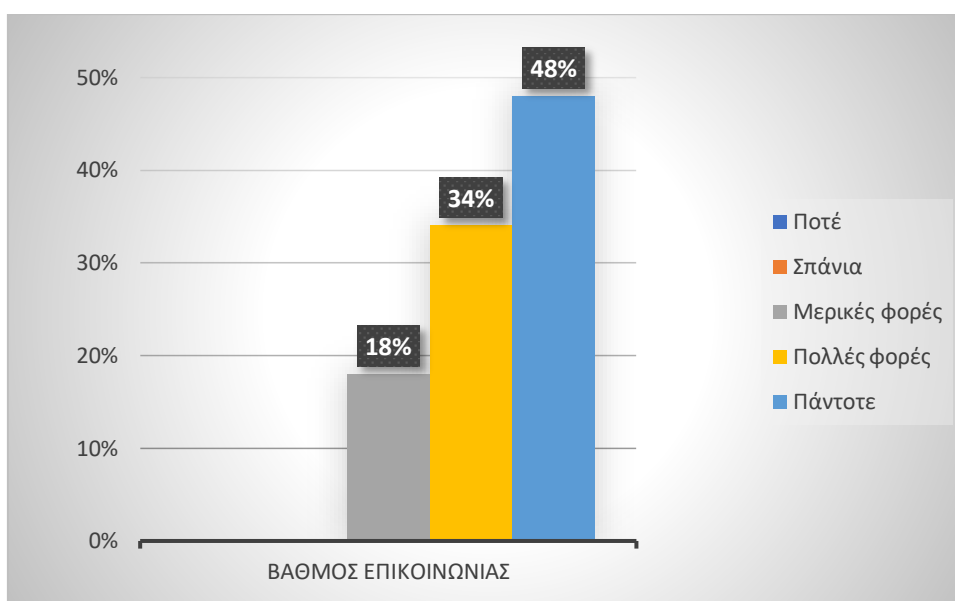
Διάγραμμα 20. Ποσοστό αποχής εκπροσώπων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης σε συνεδριάσεις της Σχολικής Επιτροπής

Διάγραμμα 21.Βαθμός συμβολής των εκπροσώπων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην εύρυθμη λειτουργία της Σχολικής Επιτροπής

Διάγραμμα 22.Βαθμός συμβολής των εκπροσώπων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην αποτελεσματική αντιμετώπιση των προβλημάτων της σχολικής μονάδας

Διάγραμμα 23. Επίπεδο προσωπικής επικοινωνίας διευθυντών-τριών Α'θμιας Εκπαίδευσης με Πρόεδρο της Σχολικής Επιτροπής σχετικά με την επίλυση προβλημάτων

Συμπερασματικά και λαμβάνοντας υπόψη τα διαγράμματα γίνεται αντιληπτό, ότι το μεγαλύτερο ποσοστό, το οποίο αναλαμβάνει καθήκοντα διευθυντή/ντριας είναι γυναίκες (1) και σε ηλικία μεταξύ 51-60 ετών (2) και επιπλέον έχει αποφοιτήσει από ανώτερο εκπαιδευτικό ίδρυμα (3). Λιγότεροι, σύμφωνα με τα διαγράμματα είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού διπλώματος (3). Η συνολική προϋπηρεσία διευθυντών/τριών στην εκπαίδευση (4) είναι μεταξύ 16 και 25 χρόνων και η προϋπηρεσία σε ανάλογη διευθυντική θέση κυμαίνεται στα 5 χρόνια (5). Αυτό που αποτελεί ενδιαφέρον για την εργασία είναι ότι σε υψηλό ποσοστό υπάρχει συνεργασία μεταξύ διευθυντή/ντριας και σχολικών επιτροπών για την επίλυση κυρίως οικονομικών ζητημάτων (6).

Σχετικά με τη διάθεση συνεργασίας μεταξύ των δυο παραπάνω φαίνεται ότι κινείται σε ένα καλό ποσοστό και τα προβλήματα που προκύπτουν είναι ελάχιστα (7). Οι διευθυντές/ντριες δείχνουν ενδιαφέρον, ώστε να ενημερωθούν σχετικά με τις δραστηριότητες της σχολικής μονάδας. Ενημερώνονται έγκαιρα για τον προγραμματισμό της Τοπικής Αυτοδιοίκησης σε σχέση με τις δραστηριότητες, που αφορούν στο σχολείο (8). Ακόμη, διακρίνεται μια προσωπική επικοινωνία και συνεργασία με τα αρμόδια στελέχη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, προκειμένου να γνωστοποιηθούν προβλήματα του σχολείου και να πραγματοποιηθεί η επίλυσή τους (9). Οι διευθυντές/ ντριες επιθυμούν περισσότερο ενδιαφέρον για τα θέματα του σχολείου κυρίως από την πολιτική ηγεσία των Ο.Τ.Α. (10). Σε κάποιες περιπτώσεις και όχι πάντοτε οι Ο.Τ.Α. λαμβάνουν υπόψη την άποψη των διευθυντών/ντριων και των σχολικών

επιτροπών για τις ανάγκες των σχολικών μονάδων (11, 12). Αλλά πολλές φορές λαμβάνει υπόψη τις προτάσεις της σχολικής επιτροπής για την επίλυση προβλημάτων (13). Η χρηματοδότηση και η υλικοτεχνική υποστήριξη των σχολικών μονάδων από την Τοπική Αυτοδιοίκηση σε αναλογία με τις πραγματικές ανάγκες των σχολείων είναι δίκαιη και αντικειμενική τις περισσότερες φορές (14). Σπάνια παρατηρείται οι δαπάνες για τη χρηματοδότηση και την υλικοτεχνική υποστήριξη των σχολικών μονάδων από την Τοπική Αυτοδιοίκηση υπερβαίνουν τις κρατικές επιχορηγήσεις (15). Συμβαίνει όμως να υπάρχει καθυστέρηση στην καταβολή των χρημάτων κάποιες φορές (16). Σε ελάχιστες περιπτώσεις καθυστερεί η καταβολή των χρημάτων από την τοπική αυτοδιοίκηση στις σχολικές επιτροπές (17). Μερικές φορές ο πρόεδρος της Σχολικής Επιτροπής επιβάλλει τις απόψεις του κατά τη λήψη αποφάσεων (18). Το ποσοστό συμμετοχής και απουσίας των μελών κυμαίνεται στα ίδια επίπεδα περίπου (19, 20). Σπανίως απουσιάζουν τα μέλη της τοπικής αυτοδιοίκησης. Επίσης, φαίνεται να συμβάλλουν τα μέλη της σχολικής επιτροπής στην εύρυθμη λειτουργία της (21) και συμμετέχουν στην επίλυση προβλημάτων στις σχολικές μονάδες (22). Πάντοτε ο Διευθυντής έχει προσωπική επικοινωνία με τον Πρόεδρο της Σχολικής Επιτροπής για την επίλυση προβλημάτων του σχολείου (23).

Οι διευθυντές/ντριες είναι απόφοιτοι ανώτατου εκπαιδευτικού ιδρύματος αν και θα ήταν απαραίτητο να κατέχουν εξειδίκευση στη διοικητών σχολικών μονάδων, διότι η σωστή διοίκηση ενός σχολείου χρειάζεται άτομα, με γνώσεις διοίκησης εκτός του εκπαιδευτικού κλάδου. Επίσης, η χρηματοδότηση μέσω των σχολικών επιτροπών θα πρέπει να ενισχυθεί περισσότερο και να γίνει πιο συστηματική,

Συνολικά, κρίνεται απαραίτητο η τοπική αυτοδιοίκηση και οι διευθυντές/ντριες να έχουν μια συνεχή συνεργασία, που δεν αρκείται μόνο σε οικονομικές συναλλαγές και στη συντήρηση σχολικών κτιρίων, αλλά σε μια συνεργασία που προάγει τον κοινωνικό και εκπαιδευτικό ρόλο του σχολείου, κάτι το οποίο δεν είναι διακριτό στη παραπάνω έρευνα. Αυτό σημαίνει ότι η συνολική διοίκηση του σχολείου είτε ο διευθυντής/ντρια είτε η τοπική αυτοδιοίκηση θα πρέπει να διαφοροποιήσουν την άσκηση πολιτικής τους και ο καθένας να αναλάβει τους ρόλους που αρμόζουν στην κάθε θέση ακόμη και αν του επιβληθεί η εξειδίκευση στον ανάλογο τομέα. Το σχολείο και κρίνοντας με όλα τα παραπάνω, ως χώρος που διαμορφώνει κοινωνικά και πνευματικά άτομα, που αργότερα θα αντιπροσωπεύουν τους αυριανούς πολίτες το απλούστερο θα ήταν να διαθέτει ανθρώπους, που ενδιαφέρονται γι' αυτό πραγματικά.

Καταδεικνύεται πάντοτε η ανάγκη για κάποιες αλλαγές σε επίπεδο οργάνωσης, διοίκησης, λειτουργίας οικονομικής διαχείρισης. Αυτό συνδέει αποτελεσματικότερα τις ανάγκες τοπικής κοινωνίας και ο θεσμός λειτουργεί με περισσότερη διαφάνεια. Είναι η ανάγκη η δημιουργία μιας συγκροτημένης εκπαιδευτικής πολιτικής με έμφαση την βελτίωση της επικοινωνίας με το σχολείο, ώστε να σταθεί αρωγός στο εκπαιδευτικό έργο. Σημαντικός είναι ο ρόλος του διευθυντή του σχολείου ο οποίος καλείται να εμπυχώνει τα υπόλοιπα μέλη, να δημιουργεί μία συλλογική συνεργατική κουλτούρα. Αυτή πρέπει να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των μελών αλλά και των φορέων που συμμετέχουν στην οργάνωση, να κινητοποιεί, ώστε όλοι να εργαστούν προς όφελος του σχολείου.

Μετά από μία αποδοτική, περιγραφική ανάλυση και ερευνητικά συμπεράσματα προκύπτει το ερώτημα αν οι παραπάνω θεσμοί όπως είναι διαμορφωμένοι σήμερα στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα θα έχουν μέλλον και ποιες πρέπει να είναι οι αλλαγές και ποιοι είναι οι όροι και προϋποθέσεις συνέχειας τους. Με βάση όλα τα παραπάνω μπορεί να πει κανείς ότι για να αλλάξει κάτι πρέπει να κινείται συγχρόνως σε διάφορα επίπεδα. Από την μια αυτό αποτελεί ευθύνη της πολιτείας και της τοπικής αυτοδιοίκησης. Είναι όμως και ευθύνη της σχολικής μονάδας και όλα αυτά μαζί συνιστούν μία υποχρέωση ως προς την λειτουργία του εκπαιδευτικού συστήματος. Είναι μια προσπάθεια που απαιτεί σωστό προγραμματισμό, επειδή όλα συνδέονται αλληλένδετα. Οι αλλαγές πρέπει να είναι πάντα ουσιαστικές και δεν πρέπει να οδηγούν σε μία τυπική λειτουργία της σχολικής επιτροπής.

Έτσι η πολιτεία οφείλει να δημιουργήσει την αποκέντρωση και να προστατέψει τις προσπάθειες της σχολικής μονάδας και όχι μόνο σε επίπεδο λεκτικό και τυπικό, αλλά και σε ουσιαστικό επίπεδο άσκησης εκπαιδευτικής πολιτικής. Ένα σημαντικό βήμα είναι η συγκρότηση ενός χωρίς κενά νομοθετικού έργου το οποίο ενισχύει τη δράση των μελών της των θεσμών. Βέβαια όλα αυτά είναι θεωρητικά και η αλλαγή ενός πλαισίου χρειάζεται μία βασική αλλαγή όλου του εκπαιδευτικού συστήματος για αυτό και απαιτείται να δημιουργηθεί ένας θεσμός, που να είναι υποστηρικτικός του σχολείου.

Τα προβλήματα να λύνονται εγκαίρως και να αναβαθμιστούν οι θεσμοί. Η πολιτεία είναι υποχρεωμένη να δημιουργήσει πόρους, ώστε να λύνονται τα προβλήματα του σχολείου και να προσφέρει περισσότερα κονδύλια για αυτή την περίπτωση ακόμη η τοπική αυτοδιοίκηση οφείλει να συγκροτήσει μία σαφέστατη εκπαιδευτική πολιτική ώστε να βοηθήσει και να εμπνέει εμπιστοσύνη. Ο ρόλος της πρέπει να είναι υποστηρικτικός και όχι τυπικός, να υπάρχει πληροφόρηση στα σχολεία και επικοινωνία μεταξύ της σχολικής μονάδας και της τοπικής αυτοδιοίκησης. Το ζήτημα των πόρων και της οικονομικής ενίσχυσης είναι ιδιαίτερα σημαντικό όσον αφορά τη δημοτική αρχή. Αυτό προϋποθέτει βέβαια την ύπαρξη γνώσεων

από μέρους του διευθυντή και επίσης το σχολείο πρέπει να είναι ένας θεσμός ο οποίος λειτουργεί ανεξάρτητα από την πολιτεία και την τοπική αυτοδιοίκηση, ώστε να καταφέρει να ανεξαρτητοποιηθεί και να κερδίσει την υπόληψη της τοπικής κοινωνίας και της κοινωνίας γενικότερα.

Από την άλλη πλευρά η αναγωγή όλων των προβλημάτων της παιδείας και του σύγχρονου σχολείου στην ελλιπή χρηματοδότηση είναι πανάκεια και εύκολη δικαιολογία για να απομακρύνονται από τους υπεύθυνους οι ευθύνες και οι προσωπικές ατέλειες των εκπαιδευτικών και ατόμων που κληθήκαν να προσφέρουν στην παιδεία και στο σχολείο ειδικότερα. Η ελλιπής χρηματοδότηση σίγουρα είναι εμπόδιο και καθίσταται πλέον το υπ' αριθμό πρώτο πρόβλημα, για την λειτουργία του σχολείου και της γενικότερης κρατικής παιδείας. Τα ιδιωτικά συμφέροντα караδοκούν για μια εξαρτημένη και καθοδηγούμενη παιδεία καλή μόνο για τα συμφέροντά τους και όχι για την δημιουργία πολιτών καλών κ' αγαθών. Η άμεση εξάρτηση παραγωγής και παιδείας οδηγεί την κοινωνία σε μια μαζικοποιημένη σκέψη και πολιτική που απέχει ένα βήμα από τον συγκεντρωτισμό και τον φασισμό. Η Σχολική Επιτροπή ως μεσάζων φορέας πρέπει να διεκδικεί από τον κρατικό φορέα δια της Τοπικής Αυτοδιοίκησης τα ποσά εκείνα που να την καθιστούν αξιόπιστη και ευέλικτη στις σύγχρονες απαιτήσεις. Στόχος πρέπει να είναι η χειραφετημένη και αυτόνομη συμπεριφορά του αυριανού πολίτη σημερινού μαθητή για την ποιοτική αναβάθμιση και την δημιουργία κοινωνίας πολιτών και όχι ανθρωπόμορφων μηχανών.

Η έρευνα πέρα από τα προβλήματα και τις δυσλειτουργίες που κατέδειξε ,όσον αφορά τη λειτουργία του θεσμών και τους περιορισμούς που επιβάλλονται, λόγω του γεγονότος ότι και οι συγκεκριμένοι θεσμοί εξαρτώνται από άλλους θεσμούς ανώτερους φαίνεται ότι κατέχει μία ιδιαίτερη δυναμική. Αρκεί αυτή η δυναμική να είναι πιο ουσιαστική ως προς τα μέλη της σχολικής επιτροπής, ως προς το διευθυντή, ως προς το σχολείο και την τοπική κοινωνία. Ουσιαστικά ο ρόλος της εργασίας είναι να αναδείξει ότι η σημερινή παρεχόμενη εκπαίδευση χρειάζεται μία αναβάθμιση ως προς την ποιότητα της, μία ικανότητα δημιουργικής διοίκησης και μία αναβάθμιση του θεσμών, σε οτιδήποτε αποτελεί διαμεσολαβητή μεταξύ του σχολείου και της τοπικής κοινωνίας

Ο ρόλος των Ο.Τ.Α. αποτελεί έναν από τους βασικούς άξονες της λαϊκής συμμετοχής στην εκπαιδευτική διαδικασία. Ο λόγος της λαϊκής συμμετοχής είναι ότι με αυτό τον τρόπο προσφέρεται στην κοινωνία η δυνατότητα να εκφράσει θέσεις και απόψεις για την παιδεία και η ιδέα ότι η εκπαίδευση συνδέεται με μία παραγωγική και αναπτυξιακή πορεία.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία:

Αθανασίου, Λ. (1997). *Μέθοδοι και Τεχνικές Έρευνας στις Επιστήμες της αγωγής*. Ιωάννινα, Γέφυρα

Αθανασούλα-Ρέππα, Α. (1999). Λήψη αποφάσεων στο χώρο της εκπαίδευσης. Στο *Διοίκηση Εκπαιδευτικών Μονάδων*.(τόμος Α, 3^ο κεφαιλ.). Πάτρα, Ε.Α.Π.

Αθανασούλα-Ρέππα, Α.(2008). *Εκπαιδευτική διοίκηση και οργανωσιακή συμπεριφορά*. Αθήνα, Έλλην

Αντωνιάδης, Κ. (2010). «Κοινωνική ένταξη μεταναστών. Αρχές που πρέπει να διέπουν τις πολιτικές κοινωνικής ένταξης των μεταναστών. Προβλήματα που αναδεικνύονται στην τοπική κοινωνία, την κοινωνική συνοχή και την εκπαίδευση από την εφαρμογή αυτών των αρχών. Προτάσεις επίλυσης σε τοπικό επίπεδο των ενστάσεων μεταξύ αρχών και υφιστάμενης κατάστασης». Αθήνα, Εθνική Σχολή Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Βάμβουκας, Μ. (2000). *Εισαγωγή στην Ψυχοπαιδαγωγική Έρευνα και Μεθοδολογία*. Αθήνα, Γρηγόρη

Βλάχος, Δ. (2008). *Εκπαίδευση και ποιότητα στο ελληνικό σχολείο: Γενικά ερευνητικά δεδομένα και πρώτες διαπιστώσεις*. Αθήνα: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. ΙΙ), Γ' Κ.Π.Σ.

Γούβαλης, Θ. (2015). *Καταγραφή στάσεων και αντιλήψεων Διευθυντών Σχολικών Μονάδων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης σχετικά με τη λειτουργία της Σχολικής Επιτροπής*. Αθήνα, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

Δρόσος, Β. (2011). *Η σχέση του Υποδιευθυντή Σχολικής Μονάδας Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης με το Διευθυντή ως παράγοντας αποτελεσματικής ηγεσίας και διαμόρφωσης σχολικής κουλτούρας. Περίπτωση Ν. Φθιώτιδας*. Βόλος, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Ενιαίες Σχολικές Επιτροπές, (2014). *Νομοθετικό Πλαίσιο, Λειτουργικές Διαδικασίες και Οικονομική Λειτουργία*, Αθήνα, Έπαφος

Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης (2008). *Εκπαίδευση και Τοπική Αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα: Μια πρόταση για την αποκέντρωση της ελληνικής εκπαίδευσης*, Αθήνα

Κατσαρός, Ι.(2008). *Οργάνωση και διοίκηση της Εκπαίδευσης*. Αθήνα, Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο

Λιάρης, Θ. (2001). *Σχολικές Επιτροπές: Διαχείριση Σχολικών Μονάδων Α/βαθμιας και Β/βαθμιας Εκπαίδευσης*. Τρίκαλα, Πρότυπες θεσσαλικές Εκδόσεις

Μαμαλούδη, Μ. (2005). *Περιορισμοί και Δυνατότητες στη συνεργασία των σχολικών επιτροπών με τις δημοτικές αρχές: Η περίπτωση των Σχολικών Επιτροπών του Δήμου Θεσσαλιώτιδας*. Πάτρα, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Μαυρογιώργος, Γ. και Γέπης Γ.,(1999), «Η εκπαιδευτική μονάδα ως φορέας διαμόρφωσης και άσκησης εκπαιδευτικής πολιτικής», Στο Α. Αθανασούλα-Ρέππα, Μ. Κουτούζης κ.ά.,

«Διοίκηση εκπαιδευτικών μονάδων: Εκπαιδευτική διοίκηση και πολιτική (σελ. 115-160)»,
Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα.

Ματθαίου, Θ. (2005). Προετοιμασία και συγγραφή Δοκμίου: Ένας συνοπτικός οδηγός. Αθήνα,
Ε.Σ.ΠΑΙ.Δ.Ε.Π.Ε.

Μουρνιαδάκης, Ε. (2010). *Σχολικές Επιτροπές: Τα συλλογικά όργανα κοινωνικής συμμετοχής στην Εκπαίδευση*. Αθήνα, Αυτοέκδοση

Μίσκας, Ι. (2010). *Ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης στην ανάπτυξη των διαπολιτισμικών σχολείων*. Ρόδος, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Μπίσιλα, Α. (2017). Σχέση σχολικής μονάδας και σχολικής επιτροπής στο πλαίσιο του Ν. 3852/2012 (Πρόγραμμα Καλλικράτης). Αθήνα, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Μπελαδάκης, Ε. (2016). Συνεργασία σχολικών μονάδων και τοπικής αυτοδιοίκησης. Τα υπέρ και τα κατά στη συνεργασία σχολείου, σχολικής επιτροπής και δήμου. Στο Στο Σπύρος Χ. Πανταζής, Ελένη Π. Μαράκη, Μαρία Ι. Καδιανάκη, Εμμανουήλ Δ. Μπελαδάκης, Γεώργιος Ε. Στριλιγκάς, Ιωάννης Α. Τζωρτζάκης, Πολυχρόνης Ε. Σηφακάκης, Χρήστος Σ. Ντρουμπογιάννης (Επιμ.), *Τοπική Αυτοδιοίκηση, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση. Η παιδεία και ο πολιτισμός ως πυλώνες περιφερειακής ανάπτυξης, 1-3 Απριλίου* (56-67). Ηράκλειο, Ινστιτούτο Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών

Σαΐτη, Α. (2000). *Εκπαιδευτική και Οικονομική Ανάπτυξη*. Αθήνα, Τυπωθήτω

Σαΐτης, Χ. (2005). Οργάνωση και διοίκηση της εκπαίδευσης. Αθήνα, εκδ. ιδίου

Σαΐτης, Χ. (2000). Η συμβολή της σχολικής επιτροπής στη αποτελεσματική λειτουργία του σχολείου, *Διοικητική ενημέρωση*. Αθήνα

Τσιμπλητάρης, Α. & Μπάμπαλης, Θ. (2000). *Δέκα Παραδείγματα Μεθοδολογίας Επιστημονικής έρευνας*, Αθήνα, Διάδραση

Φατούρου, Π. (2010). *Κωδικοποίηση της Νομοθεσίας στις Σχολικές Επιτροπές*. Αθήνα, Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης

Χρηστάκης, Μ. (2016). Αυτοδιοίκηση και Εκπαιδευτική Κοινότητα, πεδίο δυναμικής συνεργασίας με καλές πρακτικές. Στο Στο Σπύρος Χ. Πανταζής, Ελένη Π. Μαράκη, Μαρία Ι. Καδιανάκη, Εμμανουήλ Δ. Μπελαδάκης, Γεώργιος Ε. Στριλιγκάς, Ιωάννης Α. Τζωρτζάκης, Πολυχρόνης Ε. Σηφακάκης, Χρήστος Σ. Ντρουμπογιάννης (Επιμ.), *Τοπική Αυτοδιοίκηση, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση. Η παιδεία και ο πολιτισμός ως πυλώνες περιφερειακής ανάπτυξης, 1-3 Απριλίου* (56-67). Ηράκλειο, Ινστιτούτο Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία:

Gillham, B.(2000). *CaseStudy. Research Methods*. London, New York, Continuum

Kaplan, A. (1964).*The conduct of inquiry: methodology for behavioral science*.CA: Chandler, 1964. 428 p. San Francisco,University of Michigan,

Άλλες Πηγές:

19^ο Πανελλήνιο Εκπαιδευτικό Συνέδριο Δασκάλων-Νηπιαγωγών,
Κοινωνικοί Φορείς και Εκπαίδευση, Πρακτικά, 4-5 Μαΐου 2005, Έκδοση ΠΙΟΕΔ, Λευκωσία,
2006

Eurydice,(2008/09),«Οργάνωση του Εκπαιδευτικού Συστήματος στην Ελλάδα». Διαθέσιμο στην ηλεκτρονική σελίδα:http://kesypampel.att.sch.gr/greek_ed_syst_euridice_0910.pdf(Online pages 283)

Διαδίκτυο:

<https://www.gdimitrakopoulos.gr/files/nomoi/arxeio-1.pdf> (τελευταία επίσκεψη 22/04/2018)

<https://edu.klimaka.gr/nomothesia/symvulia-epitropes/1594-dievkriniseis-leitourgias-scholikes-epitropes.html> (τελευταία επίσκεψη 22/04/2018)

<http://anoihtipoli.gr/featured/schetika-me-tin-protasi-anadiorganosis-ton-dimotikon-epitropon-pedias-ke-ton-scholikon-epitropon-tou-dimou-athineon> (τελευταία επίσκεψη 30/04/2018)

https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/5360/1/01_chapter_04.pdf(τελευταία επίσκεψη 30/04/2018)

Παράρτημα

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Το παρόν ερωτηματολόγιο απευθύνεται σε διευθυντές πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και έχει ως στόχο να διερευνήσει το ρόλο των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Εκπαίδευση.

A. Δημογραφικά χαρακτηριστικά

1. Φύλο:

- Άνδρας
- Γυναίκα

2. Ηλικία:

- Μέχρι 30 ετών
- 31-40 ετών
- 41-50 ετών
- 51-60 ετών
- Πάνω από 60 ετών

3. Παρακαλούμε, προσδιορίστε το μορφωτικό σας επίπεδο:

- Απόφοιτος ΑΕΙ
- Διδασκαλείο
- Κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου
- Κάτοχος διδακτορικού

4. Πόσα χρόνια προϋπηρεσίας έχετε στην εκπαίδευση;

- Μέχρι 5 χρόνια
- 6-15 χρόνια
- 16-25 χρόνια
- Πάνω από 25 χρόνια

5. Πόσα χρόνια προϋπηρεσίας έχετε ως διευθυντής;

- Μέχρι 5 χρόνια
- 6-15 χρόνια
- 16-25 χρόνια
- Πάνω από 25 χρόνια

B. Συνεργασία με τοπικές αρχές

6. Για ποια θέματα του σχολείου σας συνεργάζεστε συχνότερα με τα όργανα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης;

- Λειτουργικά ζητήματα
- Οικονομικά ζητήματα
- Κτιριακή υποδομή
- Πολιτιστικές εκδηλώσεις
- Άλλο: _____

7. Δημιουργούνται προβλήματα / δυσκολίες στη συνεργασία σας με την Τοπική Αυτοδιοίκηση;

- Καθόλου
- Λίγα
- Αρκετά
- Πολλά
- Πάρα πολλά

8. Ενημερώνεστε έγκαιρα για τον προγραμματισμό της Τοπικής Αυτοδιοίκησης σε σχέση με τις δραστηριότητες, που αφορούν στο σχολείο σας;

- Ποτέ
- Σπάνια
- Μερικές φορές
- Πολλές φορές
- Πάντοτε

9. Έχετε προσωπική επικοινωνία και συνεργασία με τα αρμόδια στελέχη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, προκειμένου να γνωστοποιήσετε προβλήματα του σχολείου σας και να προωθήσετε την επίλυσή τους;

- Ποτέ
- Σπάνια
- Μερικές φορές
- Πολλές φορές
- Πάντοτε

10. Από ποιο επίπεδο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης θα επιθυμούσατε την εκδήλωση εντονότερου ενδιαφέροντος για τα θέματα του σχολείου σας;

- Πολιτική Ηγεσία ΟΤΑ
- Πρόεδρο Δημοτικής Επιτροπής Παιδείας
- Διοικητικά Στελέχη ΟΤΑ

Γ. Χρηματοδότηση και υλικοτεχνική υποστήριξη

11. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση ζητά την άποψη των Διευθυντών των Σχολείων και τη λαμβάνει υπόψη για τις ανάγκες των σχολικών μονάδων;

- Ποτέ
- Σπάνια
- Μερικές φορές
- Πολλές φορές
- Πάντοτε

12. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση ζητά την άποψη των Σχολικών Επιτροπών για τις ανάγκες των σχολικών μονάδων;

- Ποτέ
- Σπάνια
- Μερικές φορές
- Πολλές φορές
- Πάντοτε

13. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση λαμβάνει υπόψη τις προτάσεις της Σχολικής Επιτροπής για την επίλυση των προβλημάτων της σχολικής μονάδας;

- Ποτέ
- Σπάνια
- Μερικές φορές
- Πολλές φορές
- Πάντοτε

14. Η χρηματοδότηση και η υλικοτεχνική υποστήριξη των σχολικών μονάδων από την Τοπική Αυτοδιοίκηση σε αναλογία με τις πραγματικές ανάγκες των σχολείων είναι δίκαιη και αντικειμενική;

- Ποτέ
- Σπάνια
- Μερικές φορές
- Πολλές φορές
- Πάντοτε

15. Οι δαπάνες για χρηματοδότηση και υλικοτεχνική υποστήριξη των σχολικών μονάδων από την Τοπική Αυτοδιοίκηση υπερβαίνουν τις κρατικές επιχορηγήσεις, που αυτή λαμβάνει για το σκοπό αυτό;

- Ποτέ
- Σπάνια
- Μερικές φορές
- Πολλές φορές
- Πάντοτε

16. Η καταβολή των χρημάτων από την Τοπική Αυτοδιοίκηση στις Σχολικές Επιτροπές γίνεται με καθυστέρηση;

- Ποτέ
- Σπάνια

- Μερικές φορές
- Πολλές φορές
- Πάντοτε

17. Η καθυστέρηση της καταβολής χρημάτων στις Σχολικές Επιτροπές οφείλεται στην προσπάθεια της Τοπικής Αυτοδιοίκησης για εκμετάλλευση / αξιοποίηση των χρημάτων αυτών για άλλους σκοπούς;

- Ποτέ
- Σπάνια
- Μερικές φορές
- Πολλές φορές
- Πάντοτε

Δ. Σχολική επιτροπή και ΟΤΑ

18. Ο Πρόεδρος της Σχολικής Επιτροπής επιβάλλει τις απόψεις του κατά τη λήψη αποφάσεων;

- Ποτέ
- Σπάνια
- Μερικές φορές
- Πολλές φορές
- Πάντοτε

19. Όλα τα μέλη της Σχολικής Επιτροπής συμμετέχουν στις συνεδριάσεις;

- Ποτέ
- Σπάνια
- Μερικές φορές
- Πολλές φορές
- Πάντοτε

20. Οι εκπρόσωποι της Τοπικής Αυτοδιοίκησης απουσιάζουν από τις συνεδριάσεις της Σχολικής Επιτροπής;

- Ποτέ
- Σπάνια
- Μερικές φορές
- Πολλές φορές
- Πάντοτε

21. Οι εκπρόσωποι της Τοπικής Αυτοδιοίκησης συμβάλλουν στην εύρυθμη λειτουργία της Σχολικής Επιτροπής;

- Ποτέ
- Σπάνια
- Μερικές φορές
- Πολλές φορές
- Πάντοτε

22. Οι εκπρόσωποι της Τοπικής Αυτοδιοίκησης συμβάλλουν στην αποτελεσματική αντιμετώπιση των προβλημάτων του σχολείου;

- Ποτέ
- Σπάνια
- Μερικές φορές
- Πολλές φορές
- Πάντοτε

23. Ο Διευθυντής έχει προσωπική επικοινωνία με τον Πρόεδρο της Σχολικής Επιτροπής για την επίλυση προβλημάτων του σχολείου;

- Ποτέ
- Σπάνια
- Μερικές φορές
- Πολλές φορές
- Πάντοτε

